

कर प्रणाली सुधार वर्ष, २०६९

मैले त कर
तिरिसकैं ।
त्यसैले
निश्चिन्त छु ।

तपाईंका आर्थिक गतिविधिका सूचना हामीसँग छन्...
अनुमानित करको विवरणसहित यथार्थ कर दाखिला गरौं ।

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय

आन्तरिक राजस्व विभाग

हामीले तिरेको कर हाम्रै विकासका लागि, आधुनिक र समृद्ध नेपाल निर्माणका लागि ।

कर प्रणाली सुधार वर्ष २०६९

वार्षिक प्रतिवेदन

२०६८ / ७०

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय

आन्तरिक राजस्व विभाग
लाजिम्पाट, काठमाडौं

फोन : ४४१५८०२/४४१५८०३/४४१२२४७/४४१९७९९/४४३९७८७/४४३९७८९

फ्याक्स : नं. ४४१९७८८, E-mail: hq@ird.gov.np, Web site: www.ird.gov.np

करको चर्चा घर घरमा गरौं, कर तिरो राष्ट्र निर्माणमा सहभागी बनौं ।

बार्षिक प्रतिवेदन २०६८/७०

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजस्व विभाग
लाजिम्पाट, काठमाडौं

आन्तरिक राजस्व विभाग

भूमिका

आन्तरिक राजस्व विभाग आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, शिक्षा सेवा शुल्क तथा स्वास्थ्य सेवा कर जस्ता आन्तरिक राजस्व स्रोतहरूको व्यवस्थापन गर्ने कार्यको जिम्मेवार विभाग हो। राष्ट्रिय कर नीतिले अपेक्षा गरेका लक्ष्यहरू हासिल गर्ने, कर प्रशासनलाई स्वच्छ, दक्ष, प्रभावकारी, मितव्ययी र स्वचालित सूचना प्रविधियुक्त बनाउँदै अन्तर्राष्ट्रिय मूल्य मान्यता अनुरूप करदाता मैत्री र गुणस्तर युक्त सेवा प्रदान गरी आन्तरिक राजस्वको अधिकतम परिचालन गर्ने उद्देश्यका साथ विभागले आफ्नो कार्य सम्पादन गर्दै आएको छ। यसै सन्दर्भमा विभागको कार्यगत संरचनाको आधारमा आ.व. २०६९/७० मा सम्पन्न भएका महत्वपूर्ण कार्यहरू: राजस्व संकलन, करदाता सेवा, कर परिक्षण र अनुसन्धान तथा कर प्रणाली सुधार लगायत उक्त आ.व. मा भए गरेका अन्य मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरूको विवेचना समेतलाई समावेश गरी यो वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरिएको छ।

विभागले विद्युतीय प्रणालीको माध्यमबाट सेवा प्रदान गर्ने र करका सर्वप्रचलित सिद्धान्तलाई अग्रस्थानमा राख्दै करदाता मैत्री कर प्रणाली मार्फत वढी भन्दा वढी आन्तरिक राजस्वको परिचालन गर्ने लक्ष्य राखेको छ। आ.व. २०६९/७० राजस्व परिचालनका दृष्टिले सन्तोषजनक रहेको छ। यस वर्ष विभागले गत वर्षको तुलनामा २०.१५ प्रतिशत वढी राजस्व संकलन गरेको छ। गत वर्ष जस्तै विभागले आ.व. २०६९/७० मा घर बहाल करको सरलीकरण, करदाता शिक्षामा विशेष जोड, कर जागरण अभियान, कर प्रणाली सुधार, बजार अनुगमन तथा सूचना प्रणालीमा भएको प्रभावकारीता, नक्कली मू.अ.कर विजकको छानविन, अनुसन्धानात्क कर परीक्षण जस्ता कार्यहरू सञ्चालन गरी कर प्रणाली व्यवस्थापनमा जोड दिएको छ। गत वर्षदेखि विभागलाई योजनावद्ध रूपले संस्थागत एवं कार्यगत क्षेत्रमा थप क्षमता विकास गर्दै आफ्नो कार्य सम्पादन सहज एवं सफल बनाउन कर प्रणालीको पाँच बर्षीय रणनीतिक योजना तथा तीन बर्षीय कर प्रणाली सुधार योजना कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ। पाँच वर्षे रणनीतिक योजनामा करदाता शिक्षा, सूचना र सञ्चार कर नीति र कार्यान्वयन, सूचना प्रविधिको अधिकतम प्रयोग, संरचनागत सुदृढीकरण र जनशक्ति विकासमा जोड दिइएको छ। रणनीतिक योजनाले निर्देशित गरेका उद्देश्य तथा लक्ष्यहरू पूरा गर्न तीन वर्षे सुधार योजना आर्थिक वर्ष २०६९/७० देखि कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ। प्रथम वर्षमा सुधार योजनाका पूर्वाधार तयार भएका छन्। आगामी वर्षहरूमा सुधार योजनाका सबै कार्यक्रमहरू सम्पन्न गर्दै नेपालको कर प्रणालीलाई आधुनिक र वैज्ञानिक बनाउँदै अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको तुलनायोग्य कर प्रणाली स्थापित हुने अपेक्षा गरिएको छ। जसबाट आगामी दिनमा आन्तरिक राजस्व विभागको संस्थागत संरचनालाई मजबुत र करदाता मैत्री बनाउँदै आन्तरिक राजस्वको दायरा विस्तार गरी वढी भन्दा वढी आन्तरिक राजस्व संकलन गर्ने दिगो आधार खडा हुनेछ।

कर प्रशासन सञ्चालनको सिलसिलामा नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयको निर्देशन र विभिन्न निकाय तथा विदेशी दातृ निकायहरूको समेत सहयोगको आधारमा कर प्रशासन चलायमान र सफल भएकोमा सम्बन्धित सबैमा आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु। अन्त्यमा, वार्षिक प्रतिवेदनलाई यस रूपमा प्रस्तुत गर्न सहयोग गर्नु हुने विभागका उप-महानिर्देशकहरू श्री राजेन्द्रप्रसाद शर्मा, श्री राममणि दुवाडी, श्री गणेश पाण्डे, निर्देशकहरू श्री शरदचन्द्र पौडेल र श्री लक्ष्मी पराजुली तथा शा.अ. श्री राजकुमार पोखरेल, श्रीमती रेनु तिमिसनालाई विशेष धन्यवाद दिदै यो प्रतिवेदन तयारीका लागि साजसज्जाको काममा सहयोग पुर्याउनु हुने दीपक अधिकारीका साथै यस काममा प्रत्यक्ष परोक्ष रूपमा सहयोग पुर्याउनेलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु। प्रतिवेदनमा देखिएका कमी कमजोरी सुधार गर्दै आगामी दिनमा यसलाई अझ वढी गुणस्तर युक्त बनाउन सबै सरोकारवालाहरूबाट पृष्ठपोषणको अपेक्षा राखेको छु।

टंकमणि शर्मा

महानिर्देशक

आन्तरिक राजस्व विभाग

बिषय सूची

बिषय	पेज नं.
तालिकाहरूको सूची	क-ड
चित्रहरूको सूची	
संकेत सूची	
कार्यकारी सारांश	१

भाग एक: सामान्य जानकारी

१ सामान्य जानकारी	५
१.१ परिचय	
१.२ विभागको सोच, गन्तव्य, लक्ष्य, रणनीति, मूल्य मान्यता, कार्यप्रणालीका बचनबद्धता र प्रतिबद्धताहरू	६
१.३ आन्तरिक राजस्व विभागको संगठनात्मक संरचना र जनशक्ति व्यवस्थापन	८
१.४ विगतको कर प्रशासन सुधारको समीक्षा र आगामी सुधारको सोच	१०

भाग दुई :

आर्थिक वर्ष २०६८/६९ को समष्टिगत उपलब्धी

२ आर्थिक वर्ष २०६८/६९ को समष्टिगत उपलब्धी	२१
२.१ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात	२१
२.२ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर र अन्तःशुल्क कर राजस्व परिचालनको अनुपात	२२
२.३ कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	२३
२.४ राजस्वको संरचनागत योगदान	२४
२.५ आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा भएको महत्वपूर्ण कार्यक्रमहरू	२५
२.६ शाखागत विश्लेषण	२९
२.६.१ करदाता सेवा शाखा	२९
२.६.२ अनुसन्धान तथा विकास शाखा	३३
२.६.३ सूचना प्रविधि शाखा	३३
२.६.४ जनशक्ति विकास शाखा	३४
२.६.५ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा	३५
२.६.६ वेरुजु शाखा	३७
२.६.७ कानून शाखा	३८
२.६.८ अन्तःशुल्क शाखा	४१
२.६.९ अन्तर्राष्ट्रिय कर शाखा	४१
२.६.१० करफिर्ता शाखा	४२
२.६.११ कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखा	४३
२.६.१२ आर्थिक प्रशासन शाखा	४४

भाग ३

आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण

३. आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण	४७
३.१ विगत ५ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्था	४८
३.२ मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन (आन्तरिक तर्फ)	५२
३.३ अन्तःशुल्कको संरचनात्मक अवस्था	५३
३.४ राजस्व संकलनको कार्यालयगत विश्लेषण	५४
३.५ बक्यौता संकलनका अभियानात्मक उपलब्धिहरू	५७

आन्तरिक राजस्व विभाग

तालिकाहरूको सूची

तालिकाहरूको सूची	पेज नं.
तालिका १ मूल्य अभिवृद्धि कर विवरणको संरचनात्मक अवस्था	३१
तालिका २ कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको विवरण	३३
तालिका ३ जनशक्ति प्रगति विवरण	३४
तालिका ४ कार्यालयगत स्तर निर्धारण	३६
तालिका ५ बेरुजुको प्रगति	३७
तालिका ६ बेरुजुको समष्टिगत प्रगति विवरण	३८
तालिका ७ राजस्व न्यायाधीकरण, विराटनगरमा दर्ता र बाँकी रहेका मुद्दाहरू	३९
तालिका ८ राजस्व न्यायाधीकरण, काठमाण्डौमा दर्ता र बाँकी रहेका मुद्दाहरू	३९
तालिका ९ राजस्व न्यायाधीकरण, पोखरामा दर्ता र बाँकी रहेका मुद्दाहरू	४०
तालिका १० राजस्व न्यायाधीकरण, नेपालगञ्जमा दर्ता र बाँकी रहेका मुद्दाहरू	४०
तालिका ११ नेपालले दोहोरो कर मुक्ति सम्भौता गरेका देशहरू	४२
तालिका १२ प्रति हजार संकलन खर्च	४४
तालिका १३ आन्तरिक राजस्व संकलनको संरचनात्मक स्थिति	४७
तालिका १४ विगत ५ वर्षको राजस्व संकलन	४८
तालिका १५ मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात	४९
तालिका १६ मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन (आन्तरिकतर्फको मात्र)	५०
तालिका १७ आयकरको संरचनात्मक अवस्था	५०
तालिका १८ मूल्य अभिवृद्धि कर संकलनको वृद्धिदर (आन्तरिक तर्फ)	५२
तालिका १९ अन्तःशुल्क संकलन	५३
तालिका २० राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्था	५५
तालिका २१ तीन आर्थिक वर्षको राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्था	५६

चित्रहरूको सूची

चित्रहरूको सूची	पेज नं.
चित्र १ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात	२२
चित्र २ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग मू.अ. कर आयकर र अन्तःशुल्क कर राजस्व परिचालनको अनुपात	२२
चित्र ३ कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	२३
चित्र ४ राजस्वको संरचनागत योगदान	२४
चित्र ५ करको दायराको अवस्था	२९
चित्र ६ करको दायरा विस्तार	३०
चित्र ७ कर विवरण नबुझाउनेको अवस्था	३०
चित्र ८ आयकर विवरणको संरचनात्मक अवस्था	३१
चित्र ९ मू.अ.कर विवरणको संरचनात्मक अवस्था	३२
चित्र १० मू.अ.कर विवरणको अवस्था	३२
चित्र ११ मू.अ.कर फिर्ताको अवस्था	४३
चित्र १२ कुटनीतिक मू.अ. कर फिर्ता	४३
चित्र १३ कर परीक्षण	४३
चित्र १४ प्रति हजार कर संकलन लागत	४४
चित्र १५ कर संकलनको अवस्था	४७
चित्र १६ विगत ५ वर्षको कर संकलनको अवस्था	४८
चित्र १७ मू.अ.कर आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात	४९
चित्र १८ शीर्षकगत मू.अ.कर संकलन	५०
चित्र १९ विगत ५ वर्षको आयकरको संरचनात्मक अवस्था	५१
चित्र २० आयकरको संरचनात्मक अवस्था (आ.व. २०६९/७०)	५२
चित्र २१ शीर्षकगत मू.अ.कर वृद्धिदरको अवस्था	५३
चित्र २२ शीर्षकगत अन्तःशुल्कको अवस्था	५४
चित्र २३ आ.व. २०६९/७० को कार्यालयगत संकलन अवस्था	५४
चित्र २४ तीन आर्थिक वर्षको कार्यालयगत संकलनको वृद्धिदर	५६
चित्र २५ मू.अ.कर वक्यौताको अवस्था	५७

अनुसूचीहरू

अनुसूचीहरू	पेज नं.
अनुसूची १ आयकरमा दर्ता	६१
अनुसूची २ कार्यालयगत आयकरमा दर्ता	६२
अनुसूची ३ मू.अ.कर विवरण तालिका	६३
अनुसूची ४ कार्यालयगत मू.अ.कर विवरण तालिका	६४
अनुसूची ५ मू.अ.कर विवरण तालिका	६५
अनुसूची ६ कर दाता र आय विवरणको लगत	६६
अनुसूची ७ संकलनको तुलनात्मक प्रगति	६७
अनुसूची ८ आन्तरिक राजस्व विभाग मातहत कार्यालयहरूको संगठनात्मक तालिका	७९
अनुसूची ९ आन्तरिक राजस्व विभागको संगठनात्मक संरचना	८०
अनुसूची १० आर्थिक विवरण	८१

संकेत सूची

आ.व.	आर्थिक वर्ष
आ.रा.वि.	आन्तरिक राजस्व विभाग
आ.रा.का.	आन्तरिक राजस्व कार्यालय
उ.म.न.पा.	उपमहानगरपालिका
क.से.का.	करदाता सेवा कार्यालय
का.म.पा.	काठमाण्डौ महानगरपालिका
गा.वि.स.	गाऊँ विकास समिति
चा.ए.	चार्टर्ड एकाउण्टेण्ट
ठू.क.का.	ठूला करदाता कार्यालय
प्रा.लि.	प्राइभेट लिमिटेड
म.ले.नि.का.	महालेखा नियन्त्रक कार्यालय
मू.अ.कर	मूल्य अभिवृद्धि कर
रा.प.प्र.	राजपत्रांकित प्रथम श्रेणी
रा.प.द्वि.	राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी
रा.प.अ.	राजपत्रांकित तृतीय श्रेणी
रु.	रूपैयाँ
शा.अ.	शाखा अधिकृत
AA	Amended Assessment
ABBS	Any Branch Banking System
ASYCUDA	Automated System for Customs Data and Management
DTAA	Double Taxation Avoidance Agreement
EASy	Excise Automation System
ECR	Electronic Cash Register
EIMS	e-Internal Monitoring System
e-PAN	electronic- Permanent Account Number
e-TDS	electronic- Tax Deducted at Source
FY	Fiscal Year
GDP	Gross Domestic Product
GIZ	German Institute for International Co-operation
IT	Income Tax
MA	Management Assessment
NF	Non - Filer
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
PAN	Permant Account Number
PDCR	Posted Data Change Request
RAS	Revenue Accounting System
RD	Return Detail
SMS	Short Message Service
TPS	Taxpayer Service
VAT	Value Added Tax

कार्यकारी सारांश

कर नीतिले अपेक्षा गरेका लक्ष्यहरू हासिल गर्ने, कर प्रशासनलाई स्वच्छ, दक्ष, प्रभावकारी, मितव्ययी र स्वचालित सूचना प्रविधियुक्त बनाउदै अन्तर्राष्ट्रिय मूल्य मान्यता अनुरूप करदाता मैत्री र गुणस्तर युक्त सेवा प्रदान गरी आन्तरिक राजस्वको अधिकतम परिचालन गर्ने उद्देश्यका साथ एकीकृत कर प्रणाली अवलम्बन गर्ने नीति अनुरूप साविकको कर विभाग र मूल्य अभिवृद्धि कर विभागलाई एकीकृत गरी २०५८ साल वैशाख १ गते आन्तरिक राजस्व विभागको गठन भएको हो । आयकर प्रशासन गर्ने कानून विश्वव्यापी रूपमा तुलना योग्य बनाउदै कराधारलाई फराकिलो र दिगो बनाउने गरी निर्माण गर्ने उद्देश्य अनुरूप विश्वव्यापी प्रचलन अनुरूप २०५८ सालमा आयकर ऐन, २०५८ जारी भई कार्यान्वयनमा छ । त्यसरी नै ठेकेदारी प्रथाबाट विकास हुँदै आएको अन्तःशुल्कलाई आधुनिक र व्यावहारिक बनाउने अभियानको फलस्वरूप अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ जारी भई कार्यान्वयनमा छ । पछिल्ला दिनहरूमा आवश्यक समसामयिक विषयहरूलाई थप गर्दै यसलाई पूर्णता दिन खोजिएको छ । वस्तु तथा सेवामा लाग्ने विक्री कर, होटल कर, ठेक्का कर र मनोरञ्जन करहरूलाई प्रतिस्थापित गर्दै एकल आधुनिक करको रूपमा वस्तु तथा सेवामा आधारित अत्याधुनिक, लचिलो र पारदर्शी करको रूपमा मूल्य अभिवृद्धि कर आएको छ । मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ सालमा तर्जुमा भई २०५४ साल मंसिर १ गते देखि लागू गरियो । यो कर लागू भएको पनि सोझ वर्ष पुगि सकेको छ । यस अवधिमा आन्तरिक राजस्वको दायरा विस्तार भै कर संकलनमा उल्लेखनीय रूपमा वृद्धि भएको, कर प्रशासनको प्रभावकारिता र यसको उत्तरदायित्व एवं पारदर्शिता बढेको, करदाताको कर सहभागिता लागत र समयमा क्रमशः अपेक्षित सुधार हुँदै आएको छ । कर कानूनका नीतिगत मार्गदर्शनहरू समय सापेक्ष रूपमा उचित दिशातर्फ उन्मुख हुँदै मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक राजस्वको प्रमुख श्रोत वन्न पुगको छ । यसै गरी निश्चित रोयल्टी, लाभांश जस्ता गैरकर राजस्वको अनुगमनको कार्य समेत यस विभाग मार्फत हुँदै आएको छ । विभागले देशका विभिन्न २२ स्थानमा रहेका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू र ठूला करदाता कार्यालय १ समेत गरी जम्मा २३ वटा कार्यालयहरू मार्फत आफ्नो कर प्रशासनको व्यवस्थापन एवं संचालन गर्दै आएको छ । यी कार्यालयहरूका अतिरिक्त काठमाण्डौं जिल्लाभित्र १३ र काठमाण्डौं बाहिर १५ गरी २८ थप करदाता सेवा कार्यालयहरू स्थापना गरी संचालनमा आईसकेका छन् । संगठनात्मक संरचना अनुसार यस विभाग अन्तर्गत जम्मा १३०४ जना जनशक्ति कार्यरत छन् ।

करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घटाउन, विद्युतीय कर सुशासन कायम गर्न, सरल कार्य प्रक्रियाको निर्माण, जोखिममा आधारित कर परिक्षण, २१ औं शताब्दीलाई सुहाउँदो जनशक्ति विकास, नतिजामा आधारित प्रोत्साहन प्रणाली र कार्य विशिष्टीकरणको लागि संस्थागत सुधार गर्नुका साथै विश्व अर्थतन्त्र र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई मुलुकको हित अनुकूल बनाउदै राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा नेपालको कराधार वृद्धि र संरक्षण गर्ने गरी कर प्रणाली सुधार वर्ष २०६९ मनाइएको छ । कर प्रणाली सुधार गर्न अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक करदाता शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण, अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डमा आधारित नीतिगत सुधार आदि कर प्रशासनका प्रमुख मान्यताहरू रहेका छन् ।

आ.व २०६९/७० मा भएका मुख्य मुख्य प्रगतिलाई सक्षिप्तमा निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ :

- **मूल्य अभिवृद्धि कर :** रु. ८८ अर्ब ९५ करोड लक्ष्य निर्धारण भएकोमा रु. ८३ अर्ब ५० करोड असुल भएको थियो । सो मध्ये पैठारीतर्फ रु. ५५ अर्ब ०१ करोड र स्थानीय तर्फ २८ अर्ब ४९ करोड असुल भएको छ । स्थानीय तर्फ लक्ष्यको तुलनामा ९४ प्रतिशत संकलन भएको छ ।
- **आयकर :** रु. ६३ अर्ब ४८ करोड लक्ष्य मध्ये रु. ६७ अर्ब ०१ करोड असुली हुन गई लक्ष्यको तुलनामा १०६ प्रतिशत प्रगति भएको छ ।
- **अन्तःशुल्क :** रु. ३६ अर्ब ५४ करोड लक्ष्य भएकोमा रु. ३६ अर्ब ६६ करोड असुली भै लक्ष्यको तुलनामा १०१ प्रतिशतले प्रगति भएको छ । पैठारी अन्तःशुल्क तर्फ १४ अर्ब ६० करोड र स्थानीय तर्फ रु. २२ अर्ब ०६ करोड असुली भएको छ ।

- करदाताका कर तथा आय विवरण सम्बन्धी तथ्यांकहरू प्रशोधन गरी सूचना प्रणालीमा भण्डारण गर्ने, प्रशोधित हुन नसकेका विवरण र राजस्व जोखिम रहेका करदाता एवं विवरणको पहिचान गरी कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको लागि करदाताको सूचना बैंक तयार गर्ने काममा पनि क्रियाशील भएको छ । कर प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि करदाता र जनतासँग अन्तर्क्रिया गर्ने र करदाताका सूचनाको दिगो व्यवस्थापन गर्ने कार्य विभागबाट सम्पन्न भएका छन् ।
- आ.व. २०६९।७० मा आयकरमा ५५ प्रतिशत र मू.अ.करमा २९.५ प्रतिशत ननुफाइलर रहेका छन् ।
- आ.व. २०६९।७० मा कूल मूल्य अभिवृद्धि विवरणको संरचनात्मक अवस्थालाई हेर्दा **Debit VAT Returns** २०६७।६८ मा १८ प्रतिशत रहेकोमा २०६८।६९ मा १७.४२ प्रतिशत रहेको छ भने २०६९।७० यसको प्रतिशत घटेर १६.२० प्रतिशत रहेको छ । त्यसैगरी **Credit VAT Returns** २०६७।६८ मा ४९ प्रतिशत रहेकोमा यसको अंश वढेर २०६८।६९ मा ४९.३२ प्रतिशत रहेको छ २०६९।७० मा अझ वढी ५९.५२ प्रतिशत रहेको छ ।
- जनशक्ति व्यवस्थापन तर्फ आन्तरिक तालिम तर्फ ५९६ जना र वैदेशिक तालिम तर्फ २८ जना निर्देशक तथा करअधिकृतलाई तालिम प्रदान गराएको छ ।
- आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गत कार्यालयको जम्मा ३ अर्ब ०३ करोड ५९ लाख ८९ हजार राजस्व, विनियोजन र धरौटी तर्फको कूल बेरुजु रहेकोमा यस आर्थिक वर्षमा १ अर्ब ७९ करोड २५ लाख ६६ हजार बेरुजु फछ्यौट भएको छ । उक्त बेरुजु फछ्यौट कूल बेरुजुको ५९.९ प्रतिशत हुन आउँछ ।
- गत आ.व मा जिम्मेवारी सरेका निवेदन संख्या आ.व. २०६९/७० मा ९५७ वटा निवेदन प्राप्त भएकोमा ७९० फछ्यौट भएको र १६७ निवेदन फछ्यौट हुन बाँकी रहेका छन् ।
- आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूलाई तोकिएको कार्यगत लक्ष्यको असार मसान्तसम्मको प्रगति विवरण अनुसार आन्तरिक राजस्व कार्यालय धरान सवैभन्दा अगाडि रहेको छ । उक्त कार्यालयको असार मसान्तसम्मको कार्यगत लक्ष्यमा कर परीक्षण, संकलन र करदाता सेवामा क्रमशः १०७.४, १०६.२२ र १०७.३ प्रतिशत प्रगति भई समग्रमा १०६.९५ प्रतिशत प्रगति सहित सवैभन्दा अग्रस्थानमा रहन सफल भएको छ । त्यसैगरी आन्तरिक राजस्व कार्यालय धनगढी र धरान क्रमशः द्वितीय र तृतीय भएका छन् ।

भाग-१
सामान्य जानकारी

आन्तरिक राजस्व विभाग

आन्तरिक राजस्व विभाग

सामान्य जानकारी

१.१ परिचय

अनुसन्धानमा आधारित कर नीतिको तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक करदाता शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण गरी आन्तरिक कर कानूनहरूको प्रभावकारी एवं कुशल कार्यान्वयन गर्ने उद्देश्यका साथ साविकको कर विभाग र मूल्य अभिवृद्धि कर विभागलाई एकीकृत गरी २०५८ साल वैशाख १ गते आन्तरिक राजस्व विभागको गठन भएको हो। आन्तरिक राजस्व विभागले वित्तीय नीति अर्न्तगत कर नीतिको महत्वपूर्ण उपकरण मानिएको प्रत्यक्ष कर आयकर तथा अप्रत्यक्ष कर मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, स्वास्थ्य सेवा कर, शिक्षा सेवा शुल्क जस्ता आन्तरिक कर नीति निर्माण अनुपोषण लगायत ती कर नीतिको कार्यान्वयन र प्रशासन तथा अनुगमन गर्दछ। आयकर प्रशासन गर्ने कानून विश्वव्यापीरूपमा तुलनायोग्य बनाउँदै कराधारलाई फराकिलो र दिगो बनाउने उद्देश्यका साथ विश्वव्यापी प्रचलन अनुरूप नेपालमा २०५८ सालमा आयकरको आधुनिक कानुनी संरचना र प्रणालीलाई पूर्णतः आधुनिकीकरणको दिशामा अभिमुखीकरण गर्न सफल भयो। त्यसरी नै ठेकेदारी प्रथाबाट विकास हुँदै आएको अन्तःशुल्कलाई आधुनिक र व्यावहारिक बनाउने अभियानमा २०५८ सालको ऐनले यसलाई पूर्णता दिन खोजेको छ। वस्तु तथा सेवामा लाग्ने विभिन्न करहरूलाई विक्री कर, होटल कर, ठेक्का कर र मनोरञ्जन करहरू प्रतिस्थापित गर्दै एकल आधुनिक करको रूपमा वस्तु तथा सेवामा आधारित अत्याधुनिक, लचिलो र पारदर्शी करको रूपमा मूल्य अभिवृद्धि करको विकास भयो। मूल्य अभिवृद्धि कर सम्बन्धी कानून २०५२ सालमा तर्जुमा भई २०५४ साल मंसिर १ गते देखि लागू गरियो। यो कर लागू भएको पनि सोह्र वर्ष पुगी सकेको छ। यस अवधिमा आन्तरिक राजस्वको दायरा विस्तार भै कर संकलन उल्लेखनीय रूपमा वृद्धि भएको, कर प्रशासनको प्रभावकारिता र यसको उत्तरदायित्व एवं पारदर्शिता बढेको, करदाताको कर सहभागिता लागत र समयमा क्रमशः सुधार हुँदै आएको देखिन्छ। कर कानूनका नीतिगत मार्गदर्शनहरू समय सापेक्ष रूपमा उचित दिशातर्फ उन्मुख हुँदै छन्। यसै गरी निश्चित रोयल्टी, लाभांश जस्ता गैरकर राजस्वको अनुगमनको कार्य समेत यस विभाग मार्फत हुँदै आएको छ। विभागले देशका विभिन्न २२ स्थानमा रहेका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू र काठमाण्डौंस्थित एउटा ठूला करदाता कार्यालय समेत गरी जम्मा २३ वटा कार्यालयहरू मार्फत आफ्नो कर प्रशासनको व्यवस्थापन एवं सञ्चालन गर्दै आएको छ। यी कार्यालयका अतिरिक्त काठमाण्डौं जिल्लाभित्र १३ र काठमाण्डौं बाहिर १३ गरी २६ थप करदाता सेवा कार्यालयहरू स्थापना गरी सञ्चालनमा आईसकेका छन्। संगठनात्मक संरचना अनुसार यस विभाग अर्न्तर्गत जम्मा १३०४ कर्मचारी दरबन्दी रहेको छ।

नेपालमा व्यवस्थित कर प्रणालीको थालनी भएको भण्डै छ दशक हुन लागेको छ। नेपालमा प्रथम पटक आयकर ऐनको कार्यान्वयन २०१९ सालमा भएतापनि आधुनिक आयकर ऐनको कार्यान्वयन भने वि.सं. २०३१ सालमा मात्र भएको हो। यसको कुशल कार्यान्वयनका लागि कर प्रणालीमा आउन सक्ने संभावित जटिलताको सम्बोधन र पूर्व तयारी समयमै गर्न सक्ने गरी क्षमता विकास र विस्तार गर्नुपर्ने खाँचो पनि सँगसँगै महसूस गरिँदै आएको छ।

व्यापारी, व्यवसायी मात्र कर दाता होइनन्, करयोग्य आय आर्जन गर्ने आम नागरिक करदाता हुन् भन्ने धारणा बनाई पेशा व्यवसाय गर्नु अगावै स्थायी लेखा नम्वर लिने वातावरण बनाउन अभै पनि सोचे अनुरूप कर प्रशासनले सफलता प्राप्त गर्न सकेको छैन। कराधार फराकिलो र दिगो बनाउन नीतिगत तथा व्यवस्थापकीय अवरोध रहेको, करदाताका आर्थिक गतिविधिका सूचनाहरूको संकलन र विश्लेषण गर्ने क्षमता अपेक्षित रूपमा विकास भै नसकेकाले करारोपणको लागि आफ्नो आय आफैँ हिसाव गरेर ठीक रकम कर तिरौं तथा करदातालाई कर तिर्नु नागरिकको कर्तव्य हो भन्ने धारणा जगाई उत्प्रेरित गर्ने वातावरण र व्यवस्थापकीय दक्षताको विकास गर्नु पर्ने आवश्यकता देखिएको छ। यसै गरी कार्यालयको कार्य संरचना र कार्य प्रणालीलाई कार्यमैत्री र करदातामैत्री बनाउन थालिएको भएता पनि थप सुधार र विकासका लागि

अभू ठूलो मात्रामा लगानीको आवश्यकता छ । कर्मचारी व्यवस्थापनमा देखा पर्ने व्यवस्थापकीय जटिलता र त्यसको कार्यसम्पादनसँग अन्तरमिलान गरिएको कार्यसम्पादन प्रोत्साहन प्रणालीको आधारमा कर्मचारीको मूल्याङ्कन गर्ने प्रणालीको पनि थालनी र विकास गर्नु पर्ने देखिन्छ । समाजमा कर प्रशासनको छविमा क्रमिक सुधार आएता पनि करदाताले गरेको अपेक्षा अनुरूप आफूले तिरेको करको सदुपयोग भयो भएन निगरानीका लागि प्रणालीगत र व्यवहारगत सुधारमा थप क्रियाशिलताको खाँचो छ । करदातालाई सुलभ, सहज र स्तरीय सेवा तत्काल प्रदान गर्न विकास र विस्तार गरिएको विद्युतीय प्रणालीको भरपर्दो, विश्वसनीय र सुरक्षित सेवाको सुनिश्चितताको लागि थप प्रयास गर्नुपर्ने देखिन्छ । उपयोग र प्रयोगको विस्तार सँगसँगै यसको संरक्षणमा थप व्यवस्थापन गर्नु आवश्यक छ । कर प्रशासन र करदाता बीचको अन्तर सम्पर्क घटाउँदै करदाताको करसहभागिता लागत तथा समय न्यूनीकरण गर्ने दिशामा विकास गरिएको यो प्रणाली सुधारमा सकारात्मक संकेतचित्र देखिएता पनि यसको दिगोपना र विश्वसनीयता बढाउन नयाँ प्रविधिलाई आत्मसात गर्दै सोको व्यवस्थापनको लागि थप लगानी सहितको सुधार गर्दै जानु पर्ने देखिन्छ । विद्युतीय कर प्रशासनको उपयोग र विस्तार सँगसँगै यसको संरक्षणमा थप ध्यान केन्द्रीत गर्नुपर्ने आवश्यकता महसुस भएको छ ।

कर तिर्नु नागरिकको कर्तव्य हो, त्यसैले कर तिरी सभ्य नागरिकको परिचय दिउं । नेपालको कर नीतिले आधारभूत रूपमा नीतिको निर्माण गर्दा समानता र स्वच्छता, तटस्थता, सरलता, निश्चितता, कर भुक्तानीमा सहजता, करारोपणमा न्यूनतम करको अन्तराल, कर संकलन लागतमा कमी गर्न, अर्थतन्त्रको दक्षता बढाउन सघाउने र यसरी संकलन गरिएको राजस्वको उपयोग जनताको हितमा खर्च गर्नु पर्ने देखिन्छ भने आफूले तिरेको करको सदुपयोग भयो भएन निगरानी गरौं भन्ने धारणा जागृत गराउन सकेमा मुलुकको वित्त संरचनालाई अनुकूल बनाउँदै समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम गराउने दिशामा नेपालको कर प्रणाली सफल भएको मान्न सकिन्छ । यसै अनुरूप, कर नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट मुलुकको वित्त संरचनालाई अनुकूल बनाउँदै समष्टिगत आर्थिक स्थायित्व कायम गराउने दिशामा नेपालको कर प्रणाली विगत केही वर्षदेखि अनुकरणीय कार्य गर्न सफल भएको छ । हामीले तिरेको कर हाम्रै विकासका लागि र सम्बृद्ध नेपाल निर्माणको लागि हो भन्ने यथार्थ हामीले अबै हाम्रा करदातालाई बुझाउन प्रयत्नशील छौं । कर सम्बन्धी जानकारी दिनु कर प्रशासनको दायित्व हो, सेवा प्रवाहको लागि करदाता कर प्रशासनको ढोकामा आउने होइन, कर प्रशासन करदाताको आँगनमा पुग्नका लागि सम्पूर्ण कर सुधार कार्यक्रम केन्द्रीत रहेको तर्फ अबै करदातालाई विश्वासमा दिलाउन सकिएको छैन । त्यसैले करसँग डर होईन भर गरौं, भन्ने अवधानालाई आत्मसात गर्दै करको चर्चा घर घर सम्म पुऱ्याउँ भन्ने अवधानको विकास गरी कर छलीको सूचना भएमा कर प्रशासनलाई दिई सहयोग गर्न वातावरणको विकास हुन सके समग्र कर संकलनमा सहयोग पुग्दछ ।

१.२ विभागको सोच, गन्तव्य, लक्ष्य, रणनीति, मूल्य मान्यता, कार्यप्रणालीका बचनबद्धता र प्रतिबद्धताहरू

नेपालको कर प्रणालीलाई थप आधुनिकीकरण गर्न करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घटाउन विद्युतीय सुशासन कायम गर्न, करदाता शिक्षा र सेवा बढाउने आन्तरिक कार्य प्रक्रियाको सरलीकरण, जोखिममा आधारित कर परिक्षण, २१ औं शताब्दीलाई सुहाउँदो जनशक्ति विकास, नतिजामा आधारित व्यावसायिक संगठन र कार्य विशिष्टीकरणको लागि संस्थागत सुधार गर्ने आन्तरिक राजस्व विभागको सुधार ध्येय हो । विश्व अर्थतन्त्र र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई मुलुकको हित अनुकूल बनाउँदै नेपालको कराधारको संरक्षण गर्ने गरी नीतिगत सुधार गर्न थालिएको छ । नेपालको सार्वजनिक व्यवस्थापनको क्षेत्रमा आन्तरिक राजस्व विभाग एक आधुनिक संगठनको रूपमा रहेको छ । यसले क्रमशः आफूलाई पूर्णतः व्यवसायिक बनाउने दिशामा लागि रहेको छ । यस विभागको सोच, गन्तव्य, लक्ष्य तथा रणनीतिहरूका साथै कार्यसञ्चालनका मान्यताहरू निम्नानुसार रहेका छन् :

सोच (Vision)

➤ आन्तरिक राजस्व परिचालन, व्यावसायिक सेवा, नवीन सोच र आर्थिक वृद्धिका लागि सबल संगठनको निर्माण गर्ने ।

गन्तव्य (Mission)

➤ स्वेच्छक कर सहभागिताको लागि गुणस्तरीय सेवाको प्रत्याभूति गर्ने र स्वच्छतापूर्वक कर कानूनको कार्यान्वयन गर्ने ।

समग्र उद्देश्य (Overall Objective)

- सक्षम र प्रभावकारी कर प्रणालीको प्रबर्द्धन गर्ने ।

विकासात्मक उद्देश्यहरू (Development Objectives)

- नीतिगत सुधार र कर कानूनको पालनामा अभिवृद्धि गर्ने,
- करदाता सेवा र शिक्षाको विस्तार गर्ने,
- आधुनिक प्रविधिको अधिकाधिक मात्रामा उपयोग गर्ने,
- सांगठनिक प्रणालीको सुदृढीकरण र सक्षम जनशक्तिको परिचालन गर्ने ।

कार्यदेश (Mandate)

- कर प्रशासन,
- राजस्व परिचालन,
- कर सुधार,
- कर नीति, करदाता सेवा र शिक्षा,
- अनुसन्धान र विकास,
- सूचना प्रविधि व्यवस्थापन,
- संगठन तथा जनशक्ति व्यवस्थापन र
- स्रोत साधन व्यवस्थापन ।

मूल्य मान्यताहरू (Values)

- समतापूर्ण व्यवहार,
- करदाताको सम्मान
- सदाचारिता र प्रतिबद्धता,
- सहकार्य र
- नविन सोचका साथ कार्य गर्ने ।

विभागको कार्यप्रणालीका लागि वचनबद्धता

करसँग डर होईन भएर गरौं भन्ने अवधानालाई आत्मसाथ गर्दै करदाताहरूलाई उत्कृष्ट सेवाको माध्यमबाट तत्काल गुणस्तरीय सेवा र सत्कार दिने र करदाताहरूले प्रत्यक्ष अनुभूत गर्ने गरी शीघ्र सेवा, करको चर्चा घर घरसम्म पुऱ्याउने वचनबद्धता, करदाता शिक्षा र सेवाभाव सहितको करदाता सेवा, स्पष्ट कार्यप्रणाली सहितको सरल, सुविधाजनक र गुणस्तरीय सेवा प्रदान गरिनेछ ।

जनतालाई सम्मान र सेवा: सुशासनलाई टेवा

करदातासँग गरिने व्यवहार नम्र, शिष्ट र शालीन हुनेछ । कर प्रशासनमा करदाताको भनाई पहिलो प्राथमिकता सुनवाई हुनेछ ।

कर सहभागितामा प्रबर्द्धनात्मकता

हाम्रा दक्ष सेवा प्रदायकबाट करदातालाई यथार्थ र सही कर सहभागिता गर्नका लागि शिक्षा र सेवा दिईनेछ ।

कर सम्बन्धी जानकारी दिनु कर प्रशासनको दायित्व

कर कानूनहरूको कार्यान्वयन गर्नका लागि करदाताले बुझ्न सक्ने गरी कर सम्बन्धी सरल कार्यविधि र निर्देशिका बनाई त्यसको जानकारी करदाता शिक्षाको माध्यमबाट उपलब्ध गराई करदातालाई कर सम्बन्धी पर्याप्त सूचना प्रवाह गरी सचेत बनाइने छ ।

सुविधायुक्त कर संरचना

करदाताको नजिक र शीघ्र सेवा प्रदान गर्ने अभिप्रायले विद्युतीय माध्यमबाट सेवा दिन कर सेवा प्रदायक सधैं तत्पर रहनेछ। यसबाट करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घट्नेछ। तसर्थ, निम्न सेवा समयमा नै प्रदान गर्न आन्तरिक राजस्व विभाग सधैं प्रतिबद्ध छ :-

- करदाताको अधिकांश लिखित जिज्ञासाहरूको जानकारी १५ दिन भित्र दिईने
- यदि कसैले विभागको कल सेन्टरमा टोल फ्री नम्बरमा फोन गरेमा कर सम्बन्धी जिज्ञासाको जवाफ तत्कालै पाईने,
- यदि कसैको कर सम्बन्धी कुनै जिज्ञासा भएमा विभागको **Web Site: www.ird.gov.np** बाट तत्कालै जानकारी लिन सक्ने,
- कर विवरण दाखिला विभागको **web site** बाटै विद्युतीय माध्यमबाट गर्न सकिने,
- करदाता दर्ताको जानकारी विभागको **web site** बाट तुरुन्त सुसूचित गराइने,
- आवश्यक कागजात सहित स्थायी लेखा नम्बर लिनका लागि आवेदन गरेमा सोही दिन उपलब्ध गराइने,
- आवश्यक कागजात सहित कर फिर्ताका लागि आवेदन गरेमा नियमित निकासी कर्ताको हकमा ३० दिनभित्र र अन्य सामान्य कर फिर्ताको हकमा निवेदन प्राप्त भएको ६० दिन भित्रमा निर्णय दिइने।

करको चर्चा घरघरमा गरौं, कर तिरौं राष्ट्र निर्माणमा सहभागि बनौं भन्ने अवधारणा सहित यस विभागको सम्पूर्ण प्रयास कर सहभागिता लागत र समय घटाउनमा केन्द्रीत रहनेछ। गुणस्तरीय र प्रभावकारी सेवा प्रवाहलाई प्राथमिकता दिइनेछ। आफ्नो आय आफैँ हिसाव गरेर ठीक रकम कर तिरौं, प्रचलित कानून अनुसार कर पालना गरी कर प्रशासनलाई सहयोग गर्ने करदातालाई उच्च सम्मान गरिने छ। साथै, करदाताहरूबाट पनि यस विभागले निम्न अपेक्षा राखेको छ:

- स्थायी लेखा नम्बर लिई कारोवार गर्ने,
- मूल्य अभिवृद्धि करयोग्य कारोवार गर्नेले दर्ता गरी कारोवार गर्ने,
- समान खरिद गर्दा तथा विक्री गर्दा कर विजक लिने र दिने बानीको विकास गर्ने,
- अग्रिमकर कट्टि सम्बन्धी कर विवरण विद्युतीय माध्यमबाट प्रेषित गर्ने,
- आयकर तथा मूल्य अभिवृद्धि करका विवरणहरू म्याद भित्रै विद्युतीय माध्यमबाट बुझाउने,
- कर दाखिला तोकिएको समय भित्रै गर्ने,
- कर कानूनको परिपालना गर्ने
- खरिद तथा विक्रिको तथा साहु र असामीको ५ लाख भन्दा माथिको विवरणको फाईलिङ समयमा नै गर्ने र
- कर छलीका सूचनाहरू जिम्मेवार नागरिकको हैसियतबाट समयमा नै कर प्रशासनलाई उपलब्ध गराउने।

१.३ आन्तरिक राजस्व विभागको संगठनात्मक संरचना र जनशक्ति व्यवस्थापन

अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक करदाता शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण गर्ने ध्येयका साथ तयार गरिएको संगठनात्मक संरचनामा आन्तरिक राजस्व विभाग र यस मातहतका कार्यालयहरूमा पूर्णतया कार्यमूलक प्रणाली (**Functional System**) को संगठनात्मक स्वरूप अवलम्बन गरिएको छ। विभागको संगठनात्मक संरचनामा रहेका चार महाशाखाहरू निम्नानुसार छन्।

(क) सञ्चालन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखा, करदाता सेवा शाखा, अनुसन्धान तथा विकास शाखा, कर संकलन शाखा, बक्यौता शाखा र बेरुजु शाखा रहेका छन्।

(ख) नीति विश्लेषण तथा व्यवस्थापन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत अन्तर्राष्ट्रिय कर शाखा, नीति विश्लेषण शाखा, कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखा, अनुगमन

तथा मूल्यांकन शाखा, योजना तथा मानव संसाधन विकास शाखा, कानून शाखा, सामान्य प्रशासन शाखा र आर्थिक प्रशासन शाखा रहेका छन् ।

(ग) अन्तःशुल्क महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत अन्तःशुल्क व्यवस्थापन शाखा र अन्तःशुल्क नीति विश्लेषण शाखा तथा विकास शाखा रहेका छन् ।

(घ) सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत व्यवस्थापन सूचना प्रणाली शाखा र सूचना प्रविधि शाखा रहेका छन् । यस महाशाखाले समग्र कर प्रणालीलाई प्रविधिको सञ्चालनमा आबद्ध गर्न र तदनुरूप कार्य सञ्चालन गर्न मातहत कार्यालय एवं करदाताहरूलाई सहजीकरण गर्ने गर्दछ ।

महानिर्देशकको प्रत्यक्ष निगरानीमा रहने गरी प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा रहेको छ । सबै महाशाखाहरूमा राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणीका उप महानिर्देशकले नेतृत्व गर्ने व्यवस्था रहेको छ भने शाखाको नेतृत्व राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणीको उपसचिव स्तरको निर्देशकले गर्ने व्यवस्था गरिएको छ । विभागमा राजपत्राङ्किततर्फ ७० र राजपत्र अनङ्किततर्फ १८ गरी जम्मा ८८ जनाको स्थायी दरबन्दी कायम गरिएको छ । सो बाहेक विभागमा बरिष्ठ चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट, बरिष्ठ अर्थशास्त्री, अन्तर्राष्ट्रिय कर विज्ञ, अन्तर्राष्ट्रिय कानून विज्ञ, सिष्टम एडमिनिष्ट्रेटर, प्रणाली विश्लेषक, प्रोग्रामर, डाटाबेस एडमिनिष्ट्रेटर, हार्डवेयर तथा नेटवर्क टेक्निसियन, पावर टेक्निसियन, डा.ई.सु, हल्का सवारी चालक र कार्यालय सहयोगी लगायत कर सम्बन्धी विशेषज्ञ सेवा करारमा लिन सकिने व्यवस्था छ ।

विभाग अन्तर्गत ठूला करदाता कार्यालय बाहेक २२ वटा आन्तरिक राजस्व कार्यालय र २८ वटा करदाता सेवा कार्यालय रहेका छन् । कूल करदाता सेवा कार्यालयहरूमध्ये काठमाण्डौं जिल्ला अन्तर्गत १३ र बाहिरका अन्य स्थानमा १५ रहेका छन् । ठूला करदाता लगायत आन्तरिक राजस्व कार्यालय, काठमाण्डौं, क्षेत्र नं. १, २ र ३ मा राजपत्राङ्कित प्रथम श्रेणी, सह सचिवस्तरको प्रमुख कर प्रशासक, अन्य सबै आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू र काठमाण्डौं जिल्ला अन्तर्गतका करदाता सेवा कार्यालयहरूमा राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणीको उप सचिवस्तरका प्रमुख कर अधिकृत कार्यालय प्रमुख रहने व्यवस्था छ । त्यसैगरी काठमाण्डौं जिल्ला बाहिरका करदाता सेवा कार्यालयहरूमा राजपत्राङ्कित तृतीय श्रेणीको शाखा अधिकृतस्तरको कर अधिकृत कार्यालय प्रमुख रहने व्यवस्था छ । सबै कार्यालय लगायत विभागमा समेत जम्मा स्थायी जनशक्ति ८८१ रहेकोमा सो मध्ये राजपत्राङ्किततर्फ ४४८ र राजपत्र अनङ्किततर्फ ४३३ रहेका छन् । विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरू र विभागको संगठनात्मक संरचना अनुसूची ७ मा राखिएको छ ।

१.४ विगतको कर प्रशासन सुधारको समीक्षा र आगामी सुधारको सोच

वि.सं. २००८ सालमा अर्थ मन्त्रालयको स्थापना भएपछि नेपालमा आधुनिक राजस्व प्रशासनको प्रारम्भ भएको हो । राजस्व प्रशासनलाई थप सुधार गर्ने क्रममा वि.सं. २०१५ मा अन्तःशुल्क ऐन, २०१५ को निर्माण गरी जारी गरियो । यसबाट कर प्रणालीको सुधार कार्यले अनवरत रूपमा गतिशिलता लिएको छ र सोको प्रयास यद्यपी जारी छ । यसै क्रममा वैज्ञानिक कर प्रणालीको रूपमा मूल्य अभिवृद्धि करको कार्यान्वयनको शुरुवात गर्न अमेरिकी सरकारको सहयोग रहेको थियो । कानूनको निर्माण र कार्यविधि व्यवस्थित गर्न अमेरिकी सरकारले सघाएको थियो भने सरकारको आफ्नै स्रोतबाट कर प्रणालीको सुधारको लागि अध्ययन गरी यसैका आधारमा आर्थिक वर्ष २०४९/५० देखि कर सुधारलाई पहिलो कार्यसूची बनाएको छ । नेपालको कर प्रणालीको सुधारको समीक्षा गर्दा मूलतः निम्न चरणहरू पार गरेको छ ।

प्रथम पुस्ताको सुधार (२०१९ देखि २०३१ सम्म)

यस चरणमा कर प्रशासनको अवधारणा निर्माण गर्ने, संगठन संरचनाको विकास गर्ने र कानुनी सुधारको थालनी भएको पाईन्छ । कानून बमोजिम मात्र कर लगाउन पाउने प्रथाको थालनी आयकर ऐन, २०१९ मार्फत गरिएकोले यसलाई प्रथम पुस्ताको सुधार अन्तर्गत राख्ने गरिन्छ ।

दोस्रो पुस्ताको सुधार (२०३१ देखि २०४९ सम्म)

आयकर ऐन, २०३१ को तर्जुमा भएपछि नेपालको कर प्रणालीमा कानूनमा आधारित कर प्रणालीको विकासको थालनी भएको थियो । यस अवधिमा करारोपण गर्दा करदाताको अधिकारको पालना र कर प्रणालीलाई पनि विभिन्न कानुनी संसोधन मार्फत आधुनिकीकरण गर्ने र करदाता एवं कर प्रशासनलाई उत्तरदायी बनाउने प्रयास गरिएको थियो ।

तेस्रो पुस्ताको सुधार (२०४९ देखि २०५८ सम्म)

यस चरणमा मूलतः नेपालमा स्वयंकर निर्धारण प्रणालीको थालनी, कर अवधिको निश्चितता, चालु वर्षको आधार मा कर संकलन, मूल्य अभिवृद्धि कर प्रणालीको थालनी र विश्वव्यापीरूपमा अंगालिएका सिद्धान्त अनुरूप आयकर तथा अन्तःशुल्क कानूनको निर्माण गरिएको थियो । यही समयमा नेपालको कर प्रणालीमा सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी पूर्णतः आधुनिक तथा स्वःचालित कर प्रणालीका स्वरूपहरूको प्रारम्भ भएको पाईन्छ ।

चौथो पुस्ताको सुधार (२०५८ देखि हाल सम्म)

यस चरणमा नेपालको कर प्रणालीलाई थप आधुनिकीकरण गर्न करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घटाउन विद्युतीय कर सुशासन, आन्तरिक सरल कार्य प्रक्रियाको निर्माण, जोखिममा आधारित कर परिक्षण, २१ औं शताब्दीलाई सुहाउँदो जनशक्ति विकास, नतिजामा आधारित व्यवसायिक संगठन र कार्य विशिष्टीकरणको लागि संस्थागत सुधार गर्ने जस्ता निरन्तर सुधार प्रयासलाई अगाडि बढाउँदै लगेको छ । विश्व अर्थतन्त्र र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई मुलुकको हीत अनुकूल बनाउँदै राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा नेपालको करदाताको संरक्षण गर्ने गरी नीतिगत सुधारको कार्य पनि यसै चरणमा थालिएको छ ।

नेपालको कर सुधारको सन्दर्भमा कुरा गर्दा चौथो पुस्ताको सुधारका लागि विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय दातृ संस्थाहरूको पनि सहयोग प्राप्त भएको छ । मूल्य अभिवृद्धि करको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न डेनिस सरकारको सहयोग लामो समयसम्म प्राप्त भएको थियो भने आयकर प्रणालीको कानुनी सुधारको लागि अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको अग्रणी भूमिकामा जर्मन सरकारले **Giz** मार्फत सहयोग विस्तार गर्न थालेको थियो । आय कर कानूनको तर्जुमा एवं कार्यान्वयनमा डेनमार्क र जर्मन सरकारको सहयोग प्राप्त भएको थियो । कर प्रणालीको मुख्य अवयवको रूपमा रहेको सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा डेनमार्क सरकारको सहयोगबाट **PROTAX** प्रणालीको विकास भएको छ । यसका अतिरिक्त आन्तरिक कार्य निर्देशिकाको निर्माण, सरलीकरण गर्न र २१ औं शताब्दीको आर्थिक जटिलता र त्यसले कर प्रणालीमा ल्याउने संभाव्य समस्याको समाधान गर्न सक्ने जनशक्तिको भरपर्दो व्यवस्थापनमा पनि अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग प्राप्त भएको छ । नेपालको कर प्रणालीको सुधारको नीतिगत एवं कानुनी व्यवस्था सही भएता पनि यसको कार्यान्वयनका लागि थप सुधारको खाँचो भने देखिएको छ । आन्तरिक राजस्व विभागले करदाताको मन क्रमशः जित्दै गएको सन्दर्भमा सुधारको सही मार्गचित्र सहितको निरन्तर सुधार प्रयास नै विभागको बदलिदो सकारात्मक छविको आधारभूमि हो । यसर्थ, अबका दिनमा आन्तरिक राजस्व विभागले

यो क्षणसम्मको सुधारलाई अझ परिमार्जन गर्न र अर्थव्यवस्थाले ल्याउने जटिलता र विश्वव्यापीकरणका गम्भिर आर्थिक प्रभावबाट बचाउन निम्न क्षेत्रमा सुधारका कार्यहरू गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

१. कर प्रणाली सुधार

- खोज एवं अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक कर शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण गर्ने,
- सूचना, प्रमाण र अन्वेषणमा आधारित कर छली अनुसन्धान, जोखिमका सूचकांकमा आधारित कर लेखापरीक्षण, कारोवारमा आधारित करदाताको वर्गीकरण, कार्यगत कार्यवोभमा आधारित संगठनात्मक व्यवस्था, पेशागत दक्षतामा आधारित कर प्रशासन, न्यायिक सिद्धान्तमा आधारित कर निर्धारण र पुनरावलोकन, स्वयं घोषणामा आधारित कर प्रणाली उपागम अवलम्बन गरी कर प्रशासन सञ्चालन गरिने,
- कर प्रणालीको पाँच वर्षीय रणनीतिक योजना तथा तीन वर्षीय कर प्रणाली सुधार कार्ययोजना कार्यान्वयन तथा अनुगमनको लागि विभागमा कर प्रणाली सुधार ईकाई (**Tax System Reform Unit**) स्थापना गरिने छ । यही ईकाई मार्फत् ती योजनामा उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन तथा अनुगमन गरिने,
- विद्यमान आयकर ऐन तथा अन्तःशुल्क ऐन लागू भएको १२ वर्ष पुरा भएको तथा मूल्य अभिवृद्धि कर प्रारम्भ भएको १६ वर्ष पूरा हुन लागेको सन्दर्भमा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा आएको परिवर्तन तथा हाम्रो परिवर्तित परिवेशलाई समेत आत्मसात गर्दै कर कानूनमा समय सापेक्ष सुधारका लागि अध्ययन तथा विश्लेषण गर्न विशेषज्ञहरू सहितको एक उच्चस्तरीय कर प्रणाली पुनरावलोकन आयोग गठन गर्ने, सो अनुसार गठन हुने आयोगले दिने सिफारिस बमोजिम कर प्रणाली र कर प्रशासनमा समयानुकूल सुधार गरिने,
- कर प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउने तथा बढ्दो विश्वव्यापीकरणले यस क्षेत्रमा ल्याएको परिवर्तनलाई सम्बोधन गर्न सक्ने अन्तर्राष्ट्रियस्तरको स्थायी संस्थापन निर्देशिका, मूल्य हस्तान्तरण निर्देशिका, दीर्घकालिन करार निर्देशिका, दोहोरो कर मुक्ति संभौताको नेपालको ढाँचा, करदता र कर संकलन, पूर्वादेश सम्बन्धी निर्देशिका तयार गरी लागू गरिनेछ । अन्तर्राष्ट्रिय कर नीति अर्न्तगत दोहोरो कर मुक्ति संभौता, मूल्य हस्तान्तरण, कर लेखा परीक्षण, कर सम्बन्धी सूचनाको आदान प्रदान आदिलाई व्यवहारिक रूपमा नै कार्यान्वयन गर्ने क्षमता वृद्धि गर्ने तर्फ जोड दिइने छ । नेपाललाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने तथा थप लगानीका संभावना भएका मुलुकहरूसँग दोहोरो करमुक्ति सम्भौता गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । साथै, कर प्रणालीका सन्दर्भमा अन्य मुलुकमा भएका विकास र नेपालको आवश्यकता सम्बन्धमा निरन्तर खोजविन र विश्लेषण गर्न संयन्त्रको व्यवस्था गरिने,

२. कार्यप्रणाली सुधार

- करसेवा र शिक्षासम्बन्धी कार्यहरूलाई **core** र **non core** कार्यमा विभाजन गरी **non core** कार्यहरू बाह्य सेवा प्रदायक संस्थाहरू मार्फत सञ्चालन गरिने,
- करदाताहरूलाई कानूनी राय परामर्श दिने संयन्त्रको विकास गरिनेछ । साथै, कर कानूनहरूको सही रूपमा पालन गर्न मध्यस्थको रूपमा रहेका कर लेखापरीक्षक र कर परामर्श दाता तथा कानून व्यवसायीहरूलाई अभिमुखीकरण तालिममा संलग्न गराईने,
- करदाताहरूको व्यावसायिक लागत (**Doing Business Cost**) घटाउन, गुणात्मक सेवा प्रवाह गर्न र कानूनको परिपालना गराई कर सहभागिता वृद्धि गर्न तथा कर छलीलाई निरुत्साहित गर्न करदाताहरूलाई लघु, साना, मध्यम र ठूला करदातामा वर्गीकरण गरिनेछ । यसै आर्थिक वर्षमा लघु, साना तथा मध्यमस्तरीय करदाता (**Micro, Small & Medium Enterprises**) को कर प्रणाली सम्बन्धी विस्तृत अध्ययन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- विभाग मातहतबाट हुने कार्यहरूको नियमित अनुगमन तथा निरीक्षणको माध्यमबाट निगरानी गरिनेछ । कार्यालयहरूबाट प्रदान गरिने सेवाको गुणस्तरमा सुनिश्चितता गरिनेछ । करदाताहरूलाई विना भन्कट कर तिर्ने वातावरण तयार गरिनेछ । आम नागरिक, करदाता र सरोकार समूहको गुनासो सुनुवाई तथा सम्बोधनको उचित प्रवन्ध मिलाइनेछ । हटलाईन, कल सेन्टर तथा उजुरी पेटिकाहरू मार्फत् गुनासो प्राप्त गरी समाधान गरिने,

- विभाग तथा मातहत कार्यालयहरूबाट कर शिक्षा, सूचना, सञ्चार, बजार सर्वेक्षण तथा अनुगमन, अन्तर्क्रिया लगायत अन्य जागरणका कार्यहरू गरिनेछ। खास खास विषयहरूमा आवश्यकता अनुसार उपभोक्ता हीत संरक्षण मञ्च, उद्योग वाणिज्य संघहरू लगायत निजी क्षेत्रका संघ संस्था एवं निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ। विभाग तथा मातहतका कार्यालयहरूबाट भए गरेका कार्यहरूको कानूनले गोप्यता राख्नु पर्ने उल्लेख भए बाहेकका विवरणहरू आवश्यकता अनुरूप सार्वजनिक गरिने,
- नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट सस्था, लेखापरीक्षक संघ लगायतका सम्बद्ध निकायहरूसँग करका विविध पक्षमा एवं कर कानून कार्यान्वयन सम्बन्धमा आवश्यक राय परामर्श लिने कार्यको थालनी गरिनेछ। साथै, यस्ता संघ संस्थाहरूसँग आवश्यक व्यक्तिहरूलाई कर प्रशिक्षण सम्बन्धी श्रोत व्यक्तिको रूपमा समेत परिचालन गरिनेछ। साथै जटिल प्रकृतिका कर परीक्षण र अनुसन्धानमा निजहरूको राय सुझाव लिने कार्यलाई निरन्तरता दिईने,

३. राजस्व प्रक्षेपण तथा असुली प्रणाली

- करको दायरामा आएका क्षेत्रको प्रभावकारी अनुगमन तथा दायरामा नआएका क्षेत्रको पहिचान गरी आर्थिक गतिविधि सञ्चालन भएको कारोवारको क्षेत्र (**Tax base**) का विषयमा वस्तुपरक अध्ययन गरिनेछ। अर्थतन्त्रको गतिशिलताको आधारमा सालवसाली कर राजस्वको लक्ष्य, प्रवृत्ति अध्ययन अनुसन्धान गरी यथार्थपरक ढंगले राजस्व प्रक्षेपण गर्न विभागको विद्यमान संरचनामा पुनरावलोकन गरी कर अन्वेषण तथा प्रक्षेपणको स्थायी संयन्त्रको व्यवस्था गरिने,
- कर प्रक्षेपण प्रणालीमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण गरी संकलन तथा असुली गरिनेछ। चालु आर्थिक वर्षको लागि तोकिएको राजस्व लक्ष्य पुरा गरिनेछ। राजस्व संकलनको प्रवृत्ति विश्लेषण गरी समग्र लक्ष्य पुरा गर्न मासिक रूपमा अनुगमन र समीक्षा गरिने,

४. कर शिक्षा, सूचना तथा सञ्चार

- उद्योगी तथा व्यवसायी मात्र करदाता हुन भन्ने विद्यमान आम बुझाइलाई परिवर्तन गरी आय आर्जन गर्ने आम नागरिक करदाता हुन् तथा करको दायरामा आउनु भनेको उद्योग, व्यापार, पेशा, व्यवसाय र सोबाट आर्जन हुने आयलाई वैध बनाउने प्रक्रिया हो भन्ने धारणालाई आम नागरिक र करदाताहरूमा सचेतना जागृत गराउन कर शिक्षा, सूचना तथा सञ्चारको प्रभावकारी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ। यसको लागि विभागमा विशेषज्ञहरू रहेको कर शिक्षा, सूचना तथा सञ्चार केन्द्रको स्थापना गरिने,
- करका बारेमा नयाँ पिढीलाई जानकारी दिन उच्च माध्यमिक तहको शैक्षिक पाठ्यक्रममा नेपालको कर प्रणाली सम्बन्धी विषय समावेश गर्न शिक्षा मन्त्रालयसँग समन्वय गरिनेछ। कर जागरण, कर शिक्षा, तालिम जस्ता कार्यक्रमहरूलाई देशव्यापी रूपमा प्रभावकारी बनाइनेछ। कर जागरणका लागि स्थानीय तथा राष्ट्रियस्तरमा समसामयिक विषयहरू समेटी टेलिफिल्म, वृत्तचित्र, जिंगल, करगीत जस्ता सामग्रीहरू तर्जुमा गरी प्रकाशन तथा प्रशारण गरिने,
- करदाताको स्तर अनुसार शिक्षा तथा सूचना प्रवाहको व्यवस्था मिलाइने छ। राष्ट्रिय स्तरमा विभाग, स्थानीय तहमा आन्तरिक राजस्व कार्यालय तथा करदाता सेवा कार्यालयहरू एवं निजी क्षेत्रका प्रतिनिधिमूलक संस्थाहरू मार्फत कर शिक्षा तथा जागरणका कार्यक्रमहरू निरन्तर रूपमा सञ्चालन गरिने,
- कर बुलेटिन, ब्रोसर्स, शैक्षिक तथा सूचनामूलक लेखहरूको नियमित प्रकाशन तथा गोष्ठी, अन्तरक्रिया, कर शिविर, घुम्ती शिविर, घर दैलो कार्यक्रम लगायतका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने,
- बिक्रेताबाट वास्तविक कारोवार मूल्यमा विजक जारी गराउन र उपभोक्तालाई विजक लिन प्रेरित गर्न विजक खरीद गर्ने, उपहार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने लगायतका कार्यक्रमहरू कार्यविधि बनाई सञ्चालन गरिनेछ। यस अभियानमा उपभोक्ताको हीत तथा अधिकारका लागि कार्यरत संघ संस्थाहरूलाई समेत सहभागी गराइने,
- नेपाल सरकारको निर्णय अनुसार हरेक वर्षको मंसिर १ गते राष्ट्रिय कर दिवस (**National Tax Day**) मनाउने र विविध क्षेत्रका उत्कृष्ट करदाताहरूलाई पुरस्कृत गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ। साथै, यस वर्षदेखि केन्द्रियस्तरमा राष्ट्रिय कर मेला (**National Tax Fair**) र स्थानीयस्तरमा कर शिविरहरू (**Tax Clinics**) आयोजना गरिने तथा

यस्ता मेला, शिविर वा **Clinic** हरूबाट एकिकृत रूपमा कर सम्बन्धी सेवा उपलब्ध गराउने,

- करसँग डर होईन भर गरौं । कर तिरौं आफ्नो आम्दानीको वैधता सुनिश्चित गरौं । करको चर्चा घर घरसम्म पुऱ्याउँ । कर तिरी सभ्य नागरिकको परिचय दिउँ । आफ्नो आय आफैं हिसाव गरेर ठीक रकम कर तिरौं । कर तिर्नु नागरिकको कर्तव्य हो । कर सम्बन्धी जानकारी दिनु कर प्रशासनको दायित्व हो । व्यापारी, व्यवसायी मात्र कर दाता होइनन्, करयोग्य आय आर्जन गर्ने आम नागरिक करदाता हुन् भन्ने धारणा वनाउँ । आफूले तिरेको करको सदुपयोग भयो भएन निगरानी गरौं । कर छलीको सूचना भएमा कर प्रशासनलाई दिई कर असुल गर्न सहयोग गरौं । पेशा व्यवसाय गर्नु अगावै स्थायी लेखा नम्बर लिउँ । बजारमा वस्तु वा सेवा खरीद गर्दा अनिवार्य रूपमा वील विजक लिने दिने वानी बसालौं लगायतका विविध नाराहरूको व्यापक प्रचार प्रसार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने,

५. करको दायरा विस्तार

- चालु आ. व. २०७०/७१ मा एक लाख व्यवसायिक स्थायी लेखा नम्बर र एक लाख व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर वितरण गरी २ लाख करदाता थप गर्ने र कर प्रयोजनका लागि दर्ता हुने करदाताको संख्या कूल जनसंख्याको करिब ५ प्रतिशतको हाराहारीमा पुऱ्याईने छ । देशका विभिन्न स्थानमा विभिन्न समयमा आयोजना गरिने प्रदर्शनी, मेला, व्यापार मेला, लगायतका अन्य मेलाहरू सञ्चालन गर्ने र त्यसरी सञ्चालन गरिएको मेलामा सहभागी हुने बासिन्दा वा गैर बासिन्दा व्यक्तिहरूले अनिवार्य रूपमा मूल्य अभिवृद्धि कर सहितको अस्थायी स्थायी लेखा नं. लिनुपर्ने अनिवार्य व्यवस्थालाई कडाईकासाथ कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- चिकित्सक, इन्जिनियर, वकिल, परामर्शदाता, चार्टर्ड एकाउण्टेन्ट आदि पेशाविद्हरूले आफ्नो पेशागत प्रमाणपत्र नवीकरण गर्दा अनिवार्य रूपमा कर चुक्ता प्रमाण पत्र पेशगर्नु पर्ने व्यवस्था गरिने,
- बहाल आयको यकीन सर्वेक्षण र असुली गर्न बहालधनीहरूको घर निर्माणको विवरण स्थानीय निकायबाट लिई अभिलेख अद्यावधिक बनाइने छ । बहाल आय आर्जन गरेको सम्पत्ति धनीले त्यस्तो सम्पत्ति धितो राखी ऋण लिंदा, विक्री वितरण गर्दा वा हस्तान्तरण गर्दा कर चुक्ता प्रमाण पत्र पेश गर्नु पर्ने व्यवस्था लागू गरिने,
- हालसम्म करको दायरामा नआएका, आय विवरण पेश नगरेका र मूल्य अभिवृद्धि कर विवरण पेश नगरेका कर दाताहरूलाई विभिन्न छुट तथा सुविधा दिई कर कानून परिपालनालाई प्रोत्साहन गर्न आर्थिक अध्यादेश, २०७० ले गरेको छुट व्यवस्थाको व्यापक जानकारी गराई अधिकाधिक करदातालाई लाभान्वित गराइने,
- करदाता दर्ता गर्न आवश्यक कागजात, दर्ता सम्बन्धी अभिलेखमा परिवर्तनको सूचना दिने प्रकृया र दर्ता तथा दर्ता खारेजी सम्बन्धी स्पष्ट नीति तर्जुमा गरी लागू गरिने,
- करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिई पुरानो अभिलेखलाई **Digital** अभिलेखमा रूपान्तरण गरिनेछ । करदाताको अभिलेख तथा कम्प्युटर प्रणालीमा रहेका सूचना एवं अभिलेखहरूको सुरक्षाको विशेष व्यवस्था गरिने,

६. कर परिपालनामा सुधार

- करपरिपालनाको जोखिम पत्ता लगाउन, व्यवस्थापन र अनुगमन गर्न करपरिपालना जोखिम व्यवस्थापन प्रकृया (**Tax Compliance Management Process**) को व्यवस्था गरिने,
- विना दर्ता कारोवार गर्ने, दर्ता भएर पनि विल विजक जारी नगर्ने, विल विजक जारी गरे पनि कारोवार मूल्यमा जारी नगर्ने, समयमा विवरण नबुझाउने (**Non Filer**), शून्य विवरण बुझाउने (**Zero Return**), क्रेडिट विवरण बुझाउने (**Credit Return**), विवरण पेश गर्ने तर कर नतिर्ने, कर वक्यौता राख्ने लगायत कर कानूनको अवज्ञा गर्नेहरूलाई स्थलगत अनुगमन तथा सूचना प्रविधिको माध्यमबाट अनुगमन गरी कर परिपालना बढाइने,
- नक्कली विल विजकको प्रयोगबाट मूल्य अभिवृद्धि करको छली भएको प्रकरणलाई ध्यानमा राखी मूल्य अभिवृद्धि कर छलन नसक्ने नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था गरिने,
- मूल्य अभिवृद्धि कर छलीमा परेका व्यवसायीहरूलाई कारवाही गर्नुको अतिरिक्त व्यवसायिक नैतिकता पालना सम्बन्धमा उद्योग वाणिज्य संघ र निजी क्षेत्रको ध्यानाकर्षण गराइने,
- एकीकृत बजार अनुगमन तथा राजमार्ग अनुगमनको माध्यमबाट विल विजक लिने दिने कार्यको परिपालना गराइने,

साथै यस कार्यमा निजी क्षेत्रलाई समेत सहभागी गराईने,

- कुनै पेशा तथा व्यावसायिक प्रयोजनका लागि बैकहरूमा खाता खोल्दा वा अन्य कारोवार गर्दा स्थायी लेखा नम्वर अनिवार्य रूपमा उल्लेख गर्ने व्यवस्था गरिने, साथै व्यावसायिक प्रयोजनका लागि रू.बीस लाखभन्दा बढीको ऋण लिंदा वा भुक्तानी गर्दा सो को जानकारी सम्बन्धित बैक र करदाताले आफ्नो दर्ता रहेको आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई दिनुपर्ने व्यवस्था मिलाईने,

७. न्यून विजकीकरण नियन्त्रण

- ठूला करदाताहरूले जारी गर्ने कर विजकलाई अनिवार्यरूपमा कम्प्युटर सफ्टवेयर मार्फत जारी गर्नु पर्ने व्यवस्था लागू गरिनेछ। क्रमशः अन्य करदाताहरूलाई पनि विद्युतीय माध्यम वा क्यास मेसिनको प्रयोगद्वारा विजक जारी गर्न अनिवार्य बनाइने,
- व्यापार व्यवसायको क्षेत्रमा आयात निर्यात गर्दाको अवस्थामा भन्सारमा हुने न्यून मूल्यांकन वा घर जग्गा जमिनको मालपोतमा हुने मूल्यांकन वा बजारमा बस्तु तथा सेवा बिक्री वितरणमा हुने न्यून विजकीकरण वा घर जग्गा वहालमा हुने न्यून घोषणाले अर्थतन्त्रनै न्यून मूल्यांकन भएको छ। हरेक क्षेत्रमा हुने न्यून विजकीकरण र न्यून मूल्यांकन नियन्त्रण गर्न सम्वद्ध सबै क्षेत्रमा अभियानको रूपमा उपयुक्त कार्यविधि बनाई विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सिफारिस गरिने,
- आयात तथा आन्तरिक बजारमा हुने न्यून विजकीकरण न्यूनीकरण गर्न आन्तरिक राजस्व विभाग, भन्सार विभाग तथा राजस्व अनुसन्धान विभागको एकीकृत अनुगमन संयन्त्रको विकास गरी राजमार्गमा आन्तरिक ओसारपसार र बाजार अनुगमन तथा कारवाही गरिने,

८. कर सूचना सञ्जाल र अनुसन्धान

- अन्तर निकाय सूचना आदान प्रदान गर्न आन्तरिक राजस्व विभाग र कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय बीच विद्युतीय सूचना प्रणाली स्थापित गर्ने प्रक्रिया शुरु भईसकेको छ। साथै उद्योग, व्यापार, पेशा, व्यवसाय, संस्था दर्ता गर्ने साथै अन्य नियमनकारी निकायहरू नेपाल राष्ट्र बैक, उद्योग विभाग, बाणिज्य विभाग, सहकारी विभाग, यातायात व्यवस्था विभाग, महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, नगरपालिका लगायतका निकायहरू र कर प्रशासनबीच विद्युतीय माध्यमबाट दर्ता कै अवस्थाको सूचना प्राप्त गरी करमा दर्ता नगरी कारोवार गर्न नपाइने गरी कर सूचना सञ्जाल (Tax Information Network) को स्थापना गरी चरणबद्ध रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ। एकल खाता कोष प्रणाली (Treasury Single Accounts-TSA) लागू भएका जिल्लामा रहेका भुक्तानीको तथ्याङ्कलाई कर प्रयोजनका लागि महालेखा नियन्त्रकको कार्यालयसँग समन्वय गरी अधिकतम उपयोग गरिने,
- करको दायरामा नआएका विलासी जीवन सैली अपनाउने व्यक्तिहरूको विभिन्न श्रोतबाट सूचना संकलन गरी परिस्कृत सूची तयार गरी निगरानी तथा करको दायरामा ल्याई कर असुल गर्न एवं विशिष्ट तथा प्रतिष्ठित व्यक्तिहरूको कर प्रशासन गर्न विभागमा एक सशक्त ईकाई गठन गरी कार्य थालनी गरिने,
- आन्तरिक राजस्व विभाग, भन्सार विभाग र राजस्व अनुसन्धान विभागबीच सूचना सञ्जाल मार्फत सूचना आदान प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ। राजस्व प्रशासनका विभिन्न क्षेत्र बीच प्राविधिक विषयहरूमा समन्वयात्मक ढंगले नीति निर्माणमा सुझाव आदान प्रदान गर्न तथा कार्यान्वयन तहमा देखिएका समस्या समाधान गर्न विभिन्न विभागहरू बीच प्राविधिक समितिहरू गठन गरी कार्यगत समन्वय कायम गरिने,

९. कर परीक्षण सम्बन्धी

- विद्यमान कर परीक्षण नीतिमा पुनरावलोकन र कर परीक्षण निर्देशिकाको परिमार्जन गरिने, साथै कर परीक्षण सम्बन्धी प्रतिवेदन प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाइने,

- कर परीक्षण पुनरावलोकन प्रणालीलाई बढी प्रभावकारी बनाउन विशेषज्ञहरूको सेवा लिने व्यवस्था मिलाइने,
- करदाताको कर परीक्षण छनौट सम्बन्धमा नयाँ मापदण्ड निर्धारण गरिनेछ, साथै कर विवरण पेश भएको वा पेश गर्नु पर्ने मितिले ३ वर्षभित्र कर परीक्षण सम्पन्न गर्ने गरी कार्ययोजना बनाई लागू गरिनेछ। कर परीक्षण गर्दा करदाताको परिसरमा गई **Field Audit** गर्ने कार्यबाट यथार्थताको सुनिश्चितता गरिनेछ।

१०. कर बक्यौता तथा वेरुजु फछ्यौट

- कर दायित्व निर्धारण भई सकेपछि पनि विभिन्न बहानामा कर दायित्व भुक्तान नगर्ने प्रवृत्तिको विकास हुँदै गएको छ। यसले गर्दा बुझाउनु पर्ने यथार्थ कर रकमभन्दा निकै कम रकम असुली भएको छ। विगतमा कर निर्धारण भएको ठूलो कर रकम असुल गर्न बाँकी रहेको हुँदा बक्यौता असुलीको कार्ययोजना बनाई बक्यौता रकम असुल गरिनेछ। राजस्व न्यायाधीकरणमा धेरै मुद्दा टुङ्गो लाग्न बाँकी रहेको कारणले पनि ठूलो बक्यौता अंक रहेको हुँदा यसतर्फ पहल गरिने,
- विगतको राजस्व तथा विनियोजन तर्फको वेरुजु फछ्यौटमा अधिल्ला आर्थिक वर्षहरूमा उत्साहजनक प्रगति हासिल भएको छ। चालु आर्थिक वर्षमा समेत महालेखा परीक्षकको प्रतिवेदनमा परेको बाँकी वेरुजु वेमाख गर्न अभियान चलाइने,

११. अन्तःशुल्क व्यवस्थापन सम्बन्धी

- अन्तःशुल्कको हालको भौतिक नियन्त्रण प्रणालीलाई क्रमशः स्वयं निष्काशन प्रणालीमा रूपान्तरित गर्ने नीति अनुरूप सूति तथा सूतिजन्य पदार्थलाई स्वयं निष्काशन प्रणालीमा ल्याइएको छ। ती वस्तुहरू कारखानाबाट निष्कासन गर्दा स्टीकर लगाउनु पर्ने व्यवस्थालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ। नक्कली स्टीकरको प्रयोग र स्टीकर नै प्रयोग नगर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्न आकस्मिक निरीक्षण टोली गठन गरी सो टोलीलाई प्रभावकारी रूपमा परिचालन गरिने,
- अन्तःशुल्कमा हुने चुहावटलाई नियन्त्रण गर्न प्रभावकारी रूपमा नियमित अनुगमन गरी देखिएका अनियमितता समेतका आधारमा एवं प्राप्त अन्य सूचना र प्रतिवेदन अभिलेख समेतको विश्लेषण गरी प्राथमिकताका साथ तत्काल अनुसन्धान र कारवाही गरिने,
- अन्तःशुल्क स्टीकरको प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि **Track and Trace System** लागू गर्न आवश्यक पूर्वाधारको तयारी गरिने,
- अन्तःशुल्क प्रशासनलाई आधुनिक कर प्रणालीको मूलप्रवाहमा आन्तरिकीकरण गरिने,
- अवैध मदिरा उत्पादन गर्ने व्यक्तिहरूलाई मदिरा ऐन तथा अन्तःशुल्क ऐनको सजायको अतिरिक्त कसुरको मात्राको आधारमा खाद्य ऐन अनुसार पनि कारवाही गर्न सिफारिस गर्ने आवश्यक व्यवस्था मिलाइने,
- मदिरा र सुतीजन्य पदार्थहरू र अन्य उपभोग्य सामग्री एकै स्थानबाट बिक्री वितरण गर्न नपाइने व्यवस्थालाई कडाइका साथ लागू गरी निरन्तर अनुगमन गरिनेछ। साथै, वियर उद्योगहरूमा लागू गरिएको ल्फोमिटरको व्यवस्था पुनरावलोकन गरी बैकल्पिक उपायका बारेमा अध्ययन गर्न एक विशेषज्ञ टोली गठन गरिने,

१२. सूचना प्रविधिको प्रयोग

- करदाताहरूको सेवामा सहज पहुँचको लागि सूचना प्रविधिलाई मुख्य औजारको रूपमा विकसित गर्दै करसम्बन्धी सबै कार्य विद्युतीय सूचना प्रणालीको माध्यमबाट हुने व्यवस्था मिलाई करदाता र कर प्रशासनको बीचको दुरी न्यून गरिने,
- सूचनाप्रविधिमा आधारित सुशासन कायम गर्दै सदाचार वृद्धि गर्न निरन्तर मानव नियन्त्रणमा आधारित प्रणालीलाई स्वचालित पद्धतितर्फ रूपान्तरण गर्ने स्पष्ट कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- विद्युतीय प्रणालीबाट बिजक जारी गर्ने (कम्प्युटर बिलिङ) को कार्यलाई व्यवस्थित र पारदर्शी बनाउन विभागबाट निर्देशिका जारी गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- करदाताका सूचनाहरूलाई अधिकतम रूपले समेट्न हाल कायम रहेको **Standard International Trade Code (SITC)**, दर्ता आवेदन र कम्प्युटर प्रणालीलाई समायानुकूल परिमार्जन गरिने,
- आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्कको अतिरिक्त शिक्षा सेवा शुल्क, स्वास्थ्य सेवा कर र घर वहाल कर र सोको विवरणलाई विद्युतीय माध्यमबाट प्रविष्ट गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइने,

- कर राजस्व संकलनलाई प्रभावकारी बनाउन र करदाताहरूको व्यावसायिक लागतमा कमी ल्याउन हाल ठूला करदाताहरूलाई उपलब्ध गराईएको राजस्व संकलन गर्न स्वीकृत प्राप्त बैंकको जुनसुकै शाखाबाट राजस्व संकलन र दाखिला गर्न सक्ने व्यवस्था **ABBS(Any Branch Banking System)** अन्य आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूमा पनि लागू गर्ने कार्यलाई विस्तार गरिने,
- विद्युतीय भुक्तानी (**e-payment**) मार्फत समेत राजस्व दाखिला गर्न सक्ने व्यवस्थाका लागि आवश्यक पूर्वाधार तयार गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिई सबै करदाताहरूलाई कर दाखिला गरेको रकम तथा बाँकी बक्यौता रकम समेत विद्युतीय प्रणालीबाट हेर्न सक्ने (**Read only**) सुविधा दिन आवश्यक व्यवस्था गरिने,

१३. पुनरावलोकन तथा पुनरावेदन प्रणाली

- आन्तरिक राजस्व विभागको प्रशासकीय पुनरावलोकन सम्बन्धी व्यवस्थालाई करदाताहरूमा न्यायिक मनको प्रयोग भएको अनुभूति हुने गरी व्यवस्थित गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईने,
- प्रशासकीय पुनरावलोकनमा परेका विशेष प्रकृतिका मुद्दाहरू सुनुवाइको लागि विभागमा इजलास स्थापना गरि सुनुवाई गरिने,
- बहदो करसम्बन्धी विवाद न्यूनीकरण गर्न **Dispute Settlement Mechanism** को व्यवस्था गर्ने भनी सुधार योजनामा उल्लेखित कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाईने,
- कर अधिकृतको निर्णय उपर चित्त नवृत्ति विभागका महानिर्देशक, राजस्व न्यायाधीकरण र पुनरावेदन तथा सर्वोच्च अदालतमा निवेदन वा पुनरावेदन गर्ने प्रवृत्तिमा क्रमिक रूपले वृद्धि भैरहेको परिप्रेक्षमा कर अधिकृतहरूबाट हुने निर्णयलाई वस्तुनिष्ठ बनाउन तथा प्रतिरक्षा गर्नको लागि आन्तरिक राजस्व कार्यालय काठमाण्डौ क्षेत्र नं. १, २ र ३, आन्तरिक राजस्व कार्यालय ललितपुर, विराटनगर, पोखरा र नेपालगञ्जमा क्रमशः जिल्ला न्यायाधिवक्ताको पद सिर्जना गर्न आवश्यक पहल गरिने,

१४. संगठनात्मक तथा भौतिक व्यवस्था

- आन्तरिक राजस्व विभागको कार्यबोझ तथा विभाग अन्तर्गत निर्देशन, नियन्त्रण तथा अनुगमनमा थप प्रभावकारिता ल्याउन महानिर्देशकको पद स्तरोन्नति गरी रा.प.विशिष्ट श्रेणीको बनाउन सिफारिस गरिने,
- आन्तरिक राजस्व विभागको कार्यबोझ तथा विशेषज्ञतालाई ध्यानदिई विभागको विद्यमान संगठन, जनशक्ति र कार्यप्रणालीको पुनरावलोकन गरी सांगठनिक संरचनालाई सुदृढ गरिने,
- कर राजस्वको जोखिम न्यून गरी ठूला कारोवारलाई निगरानी तथा व्यवस्थित गर्न मध्यमस्तरीय करदातालाई सेवा पुऱ्याउन मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयहरू स्थापना गर्ने साना करदाताहरूलाई घरदैलोमा नै सेवा पुऱ्याउन आवश्यकता अनुसार थप करदाता सेवा कार्यालयहरू स्थापना गरिने,
- आन्तरिक राजस्व कार्यालय र करदाता सेवा कार्यालयहरूको कार्यक्षेत्र, कार्यविवरण र उत्तरदायित्व तथा जिम्मेवारी किटान गर्न एक कार्यदल गठन गरी टुङ्गो लगाइने,
- आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गत राजस्व कार्यालयहरूको भौतिक पूर्वाधार विकासको गुरु योजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याईने,
- करदाता मैत्री सेवा सञ्चालनको लागि सोही अनुसारको भवन निर्माण गर्ने र कार्यालयमा आवश्यक पर्ने अत्यावश्यक सवारी साधन, विद्युतीय उपकरण एवं फर्निचरको व्यवस्था गरिने,

१५. जनशक्ति विकास तथा तालिम

- कर प्रशासनको जनशक्तिलाई दक्ष तथा सीपयुक्त बनाउन विशेष तालिम नीति बनाई प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने,
- कर प्रशासनका कर्मचारीहरू र करदाताबीच अवान्छित सम्बन्ध स्थापित हुनबाट रोक्न कर प्रशासन र कर अधिकृतहरूको विद्यमान आचारसंहिता परिमार्जन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइने,

- कर परिक्षणको गुणस्तर बृद्धि गर्न कर अधिकृतहरूको क्षमता र कार्य अनुभवको आधारमा मात्र कर परिक्षणको जिम्मा दिइनेछ। साथै, कर अधिकृतहरूलाई कर परीक्षण तथा अनुसन्धानमा अझ बढी जिम्मेवार बनाउन कर निर्धारणको गुणस्तर र प्रशासकीय पुनरावलोकन तथा आन्तरिक पुनरावलोकनमा देखिएका तथ्यहरूलाई अभिलेखीकरण गरी कार्य सम्पादन मूल्यांकनसँग आवद्ध गरिने,
- निश्चित अवधी कर प्रशासनमा कार्यअनुभव भएका कर अधिकृतहरूलाई मात्र ठूला कारोवार भएका कार्यालयहरूमा कर लेखा परिक्षण गर्ने जिम्मेवारी दिइने,
- सेवामा प्रवेश गर्ने नव प्रवेशी अधिकृतहरूलाई कर सम्बन्धी सघन तालिम दिएर मात्र पदस्थापन गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याइने,
- ज्ञान, सीप र क्षमतायुक्त जनशक्ति तयार गर्न सेवा प्रवेशकै समयदेखि दक्ष बनाउनका लागि **Tax Academy** स्थापना गर्ने वा विश्वविद्यालयहरूमा कर प्रणाली सम्बन्धी अध्ययनको व्यवस्था मिलाइने,
- ठूला करदाता कार्यालयलाई कर परीक्षण तालीम केन्द्र तथा **Center for excellence** को रूपमा विकास गरी कर अधिकृतहरूलाई कार्यस्थल तालिम (**On the Job Training**) समेत दिइने,
- कर प्रशासनका कर्मचारीहरूमा सदाचार पद्धतिको विकास र पालनामा जोड दिनुको साथै सामाजिक व्यवहार सुधार ऐनको व्यवस्था पालना गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गरिएको छ। सामाजिक व्यवहार सुधार ऐन र सरकारले गत वर्ष घोषणा गरेको सामाजिक तथा साँस्कृतिक खर्च घटाउने कार्य अनुगमन गरी कर असुली कार्यलाई प्रभावकारी बनाइने,

१६. अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगको परिचालन

- नेपालको कर प्रणाली सुधारका लागि अन्तर्राष्ट्रिय दातृ निकाय र विकास साभेदारहरूबाट हालसम्म प्राप्त सहायता र सहयोगको सञ्चाना गर्दै भविष्यमा विभागको पाँच वर्षे रणनीतिक योजना र तीन वर्षीय सुधार योजना कार्यान्वयन गर्न सहयोग र सहायता परिचालन गरिने,
- विकास साभेदारबाट प्राप्त सहायता र सहयोगलाई विभागको संस्थागत क्षमता र कर्मचारीको क्षमता विकास तथा प्रणाली सुधारमा केन्द्रीत गर्दै नेपालको कर प्रणालीलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको बनाइने,
- नेपालको कर दातासेवा र कर प्रणाली सुधारको प्रयासलाई विश्वका अन्य मुलुकहरू र अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूमा समेत सञ्चाना भएको छ। नेपालको कर प्रशासनले हालसम्म आर्जन गरेको उपलब्धी संरक्षण गर्दै हाल अवलम्बन गरिएको स्वयं कर प्रणालीलाई अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा प्रचलनमा रहेका नयाँ आयामहरू अनुसार परिमार्जित गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

भाग-२

आर्थिक वर्ष २०६९/७० को समष्टिगत उपलब्धी

आन्तरिक राजस्व विभाग

आन्तरिक राजस्व विभाग

२. आर्थिक वर्ष २०६९/७० को समष्टिगत उपलब्धी

नेपाल सरकारले स्वेच्छक कर सहभागिताको माध्यमबाट आन्तरिक स्रोतको अधिकतम परिचालन गर्ने, कर नीति(लाई लगानी मैत्री नीतिको रूपमा उत्प्रेरक बनाउने, राजस्व चुहावटलाई नियन्त्रण गर्न सूचना प्रणालीमा आधारित कर अनुसन्धान प्रणालीमा जोड दिने उद्देश्यका साथ “हामीले तिरेको कर हाम्रै विकासका लागि, आधुनिक र समृद्ध नेपाल निर्माणका लागि” भन्ने मूल अभियानका साथ कर सहभागिता वर्ष, २०६६ को कार्यान्वयन गर्ने रणनीति अवलम्बन गरेको थियो भने वर्ष २०६७ लाई कर कार्यान्वयन अभियान वर्षको रूपमा मनाउने रणनीति अवलम्बन गरेको थियो । त्यसैगरी आर्थिक वर्ष २०६८/०६९ लाई पनि कर कार्यान्वयन अभियान वर्षको रूपमा मनाउने रणनीति अवलम्बन गरेको थियो । आर्थिक वर्ष २०७०/०७१ लाई पनि आर्थिक वर्ष २०६९/७० जस्तै कर प्रणाली सुधार वर्ष कै रूपमा निरन्तरता दिई खोज एवं अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक कर शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण गरिनेछ । सूचना, प्रमाण र अन्वेषणमा आधारित कर छली अनुसन्धान, जोखिमका सूचकांकमा आधारित कर लेखापरीक्षण, कारोवारमा आधारित करदाताको वर्गीकरण, कार्यगत कार्यबोझमा आधारित संगठनात्मक व्यवस्था, पेशागत दक्षतामा आधारित कर प्रशासन, न्यायिक सिद्धान्तमा आधारित कर निर्धारण र पुनरावलोकन, स्वयं घोषणामा आधारित कर प्रणाली उपागम अवलम्बन गरी कर प्रशासन सञ्चालन गरिनेछ । यस अर्न्तगत राजस्वको दायरा बढाउने, कर सहूलियत तथा सुविधामा वृद्धि, राजस्व प्रशासनमा सुधार तथा चुहावट नियन्त्रण गर्ने रणनीतिका साथ गत वर्षको राजस्व नीतिको कार्ययोजना सहित कार्यान्वयन गरिएको थियो । त्यस्तै करको दायरामा नआएकालाई करको दायरामा ल्याउने, करदाता सेवामा गुणस्तर वृद्धि गरी करदाता मैत्री वातावरण श्रृजना गर्ने, कर परीक्षण तथा अनुसन्धान, राजस्व संकलनमा देखिएका जोखिमलाई कम गर्ने, कर्मचारीको क्षमता विकास तथा अनुगमन संयन्त्रको व्यवस्था जस्ता मुख्य कार्यक्रमका साथ कर कार्यान्वयन अभियान वर्षको रूपमा वर्ष २०६९ मनाईयो । यस्तै यस्तै समग्र प्रयासको वावजुदः

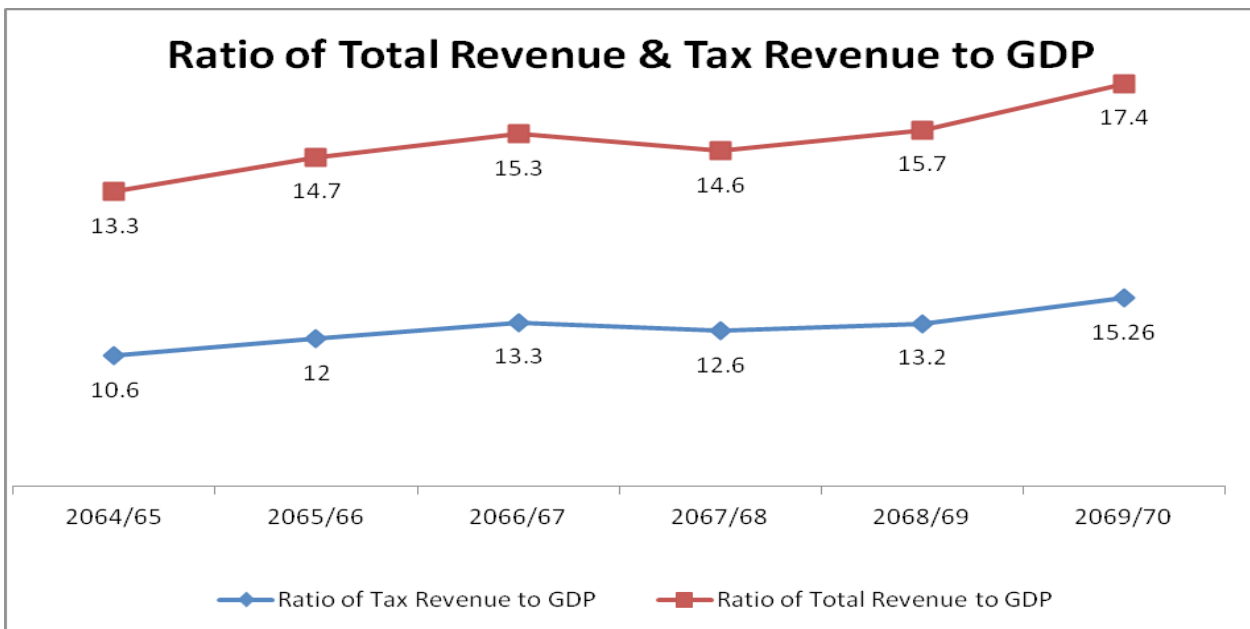
मूल्य अभिवृद्धि करमा रु. ८८ अर्ब ९५ करोड लक्ष्य निर्धारण भएकोमा रु. ८३ अर्ब ५० करोड असूल भएको थियो । सो मध्ये पैठारीतर्फ रु. ५५ अर्ब ०१ करोड र स्थानीय तर्फ २८ अर्ब ४९ करोड असूल भएको छ । स्थानीय तर्फ लक्ष्यको तुलनामा ९४ प्रतिशतले संकलन भएको छ ।

आयकर तर्फ रु. ६३ अर्ब ४८ करोड लक्ष्य मध्ये रु. ६७ अर्ब ०१ करोड असूली हुन गई लक्ष्यको तुलनामा १०६ प्रतिशत प्रगति भएको छ ।

अन्तःशुल्क तर्फ रु. ३६ अर्ब ५४ करोड लक्ष्य भएकोमा रु. ३६ अर्ब ६६ करोड असूली भै लक्ष्यको तुलनामा १०१ प्रतिशतले प्रगति भएको छ । पैठारी अन्तःशुल्क तर्फ १४ अर्ब ६० करोड र स्थानीय तर्फ रु. २२ अर्ब ०६ करोड असूली भएको छ । स्थानीय तर्फ लक्ष्यको तुलनामा ९० प्रतिशत वृद्धि भएको छ । आन्तरिक राजस्व विभाग तर्फ ११८.६५ अर्ब लक्ष्यको तुलनामा समग्र असूली ११७.८९ अर्ब भई ९९ प्रतिशत लक्ष्य हासिल हुन गयो । वृद्धिदर गत वर्षको तुलनामा २०.२ प्रतिशत रहन गयो । यसै गरी आन्तरिक राजस्व विभाग अर्न्तगत गत वर्षको यसै अवधिको तुलनामा आय कर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्कको संकलन वृद्धि क्रमश २८.१, ११.१ र १०.८ प्रतिशत रहन गएको छ । राजस्व परिचालनको समग्र अवस्था र संरचनागत विश्लेषण तथा गत वर्ष कर नीतिको कार्यान्वयनका महत्वपूर्ण उपलब्धिहरूको विश्लेषण निम्नानुसार गरिएको छ ।

२.१ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात

नेपालमा आधुनिक कर प्रणालीको थालनी भएको आधार वर्ष २०५८/५९ लाई मान्दा शुरुका वर्ष कुल गार्हस्थ उत्पादनको उत्पादक मूल्यको तुलनामा कूल राजस्व असूलीको अनुपात करिब ६.१ प्रतिशत रहेकोमा यसको यो अनुपात ११ प्रतिशतमा कायम भएको थियो । यसै क्रममा नेपालको अर्थतन्त्रको विस्तार संगसंगै आ.व. २०६६/६७ मा आईपुग्दा यसको अनुपातमा

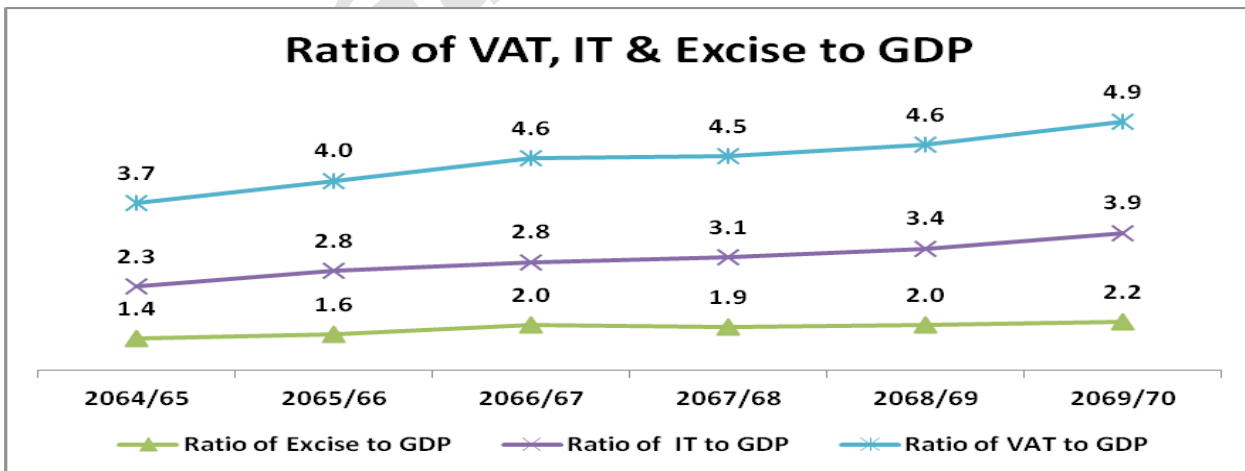

चित्र नं. १

सुधार आई १५.३ प्रतिशत पुगेको थियो भने आ.व. २०६७/६८ मा १४.६ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ । त्यस्तै आ.व. २०६८/०६९ मा उल्लेखनीय सुधार भई यसको अनुपात १५.७ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ भने आ.व. २०६९/७० हाल सम्मकै उच्च १७.४ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ । यी तथ्यांकको आधारमा नेपालमा करको आधार तथा कर संकलनको अवस्था विकासोन्मुख देशहरूको तुलनामा क्रमशः सुधार उन्मुख रहेको पुष्टि हुन्छ ।

२.२ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर र अन्तःशुल्क कर राजस्व परिचालनको अनुपात

आर्थिक वर्ष २०५८/५९ लाई आधार वर्ष मानि विश्लेषण गर्दा वस्तु तथा सेवाको उपभोगमा आधारित कर संकलनको योगदान त्यस वर्ष कूल गार्हस्थ उत्पादनको उत्पादन मूल्यमा करिब १.१ प्रतिशत रहेकोमा मूल्य अभिवृद्धि करको कार्यान्वयन

चित्र नं. २

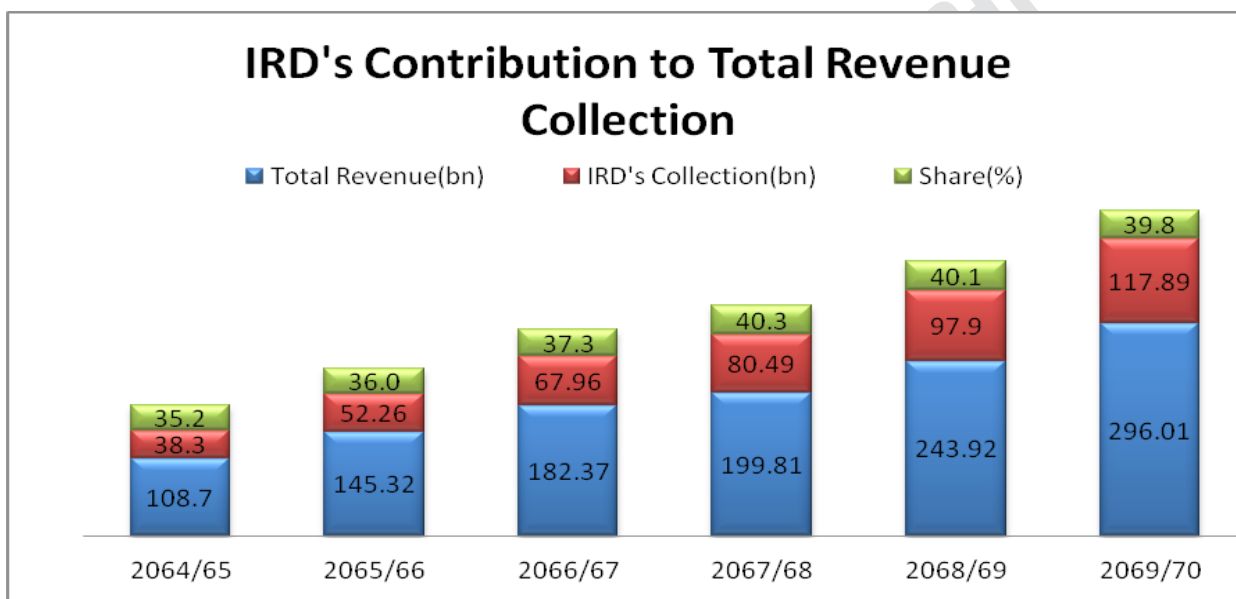
पछि यसको अनुपातमा वृद्धि हुन गई २.७ प्रतिशत पुग्न गएको थियो । आर्थिक वर्ष २०६६/६७ सम्म आउँदा यसको अनुपातमा वृद्धि हुन गई ४.६ प्रतिशत पुग्न गयो । त्यस्तै आ.व. २०६८/०६९ मा ४.६३ प्रतिशत रहन गएको थियो भने

गत आ.व. २०६९।७० मा हाल सम्मकै उच्च ४.९ प्रतिशत रहन गएको छ ।

यसै गरी आयकर ऐनको कार्यान्वयन पछि यसको अनुपातमा क्रमशः वृद्धि हुदै गएको छ । आ.व.२०६७।६८ मा ३.९ प्रतिशत रहन गएको अनुपातमा क्रमशः वृद्धि हुदै गत आ.व. २०६८।०६९ मा ३.३६ प्रतिशत रहन गएकोमा आ.व. २०६९।७० मा यसको अनुपात ३.९ रहन गएको छ । यसै गरी उपभोगमा आधारित अन्तःशुल्कको अनुपात पनि शुरूको आधार वर्षमा तत्कालको बिक्री करको हाराहारीमा तर आयकर भन्दा बढी रहेकोमा मूल्य अभिवृद्धि कर र नयाँ आयकर ऐनको कार्यान्वयन पछि यसको अंशमा केही गिरावट देखिएता पनि नेपालले विश्व व्यापार संगठनको सदस्यता प्राप्त गरी सकेपछि भन्सार राजस्वको न्युनता परिपूर्ति गर्न थप क्षेत्रमा यस करको करारोपण गर्न थालिएपछि यसको अनुपातमा पनि क्रमशः वृद्धि हुदै गत आर्थिक वर्ष सम्म आई पुग्दा अन्तःशुल्कको योगदान कूल गार्हस्थ उत्पादन संगको अनुपातमा २.२ प्रतिशत पुग्न गएको छ ।

२.३ कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान

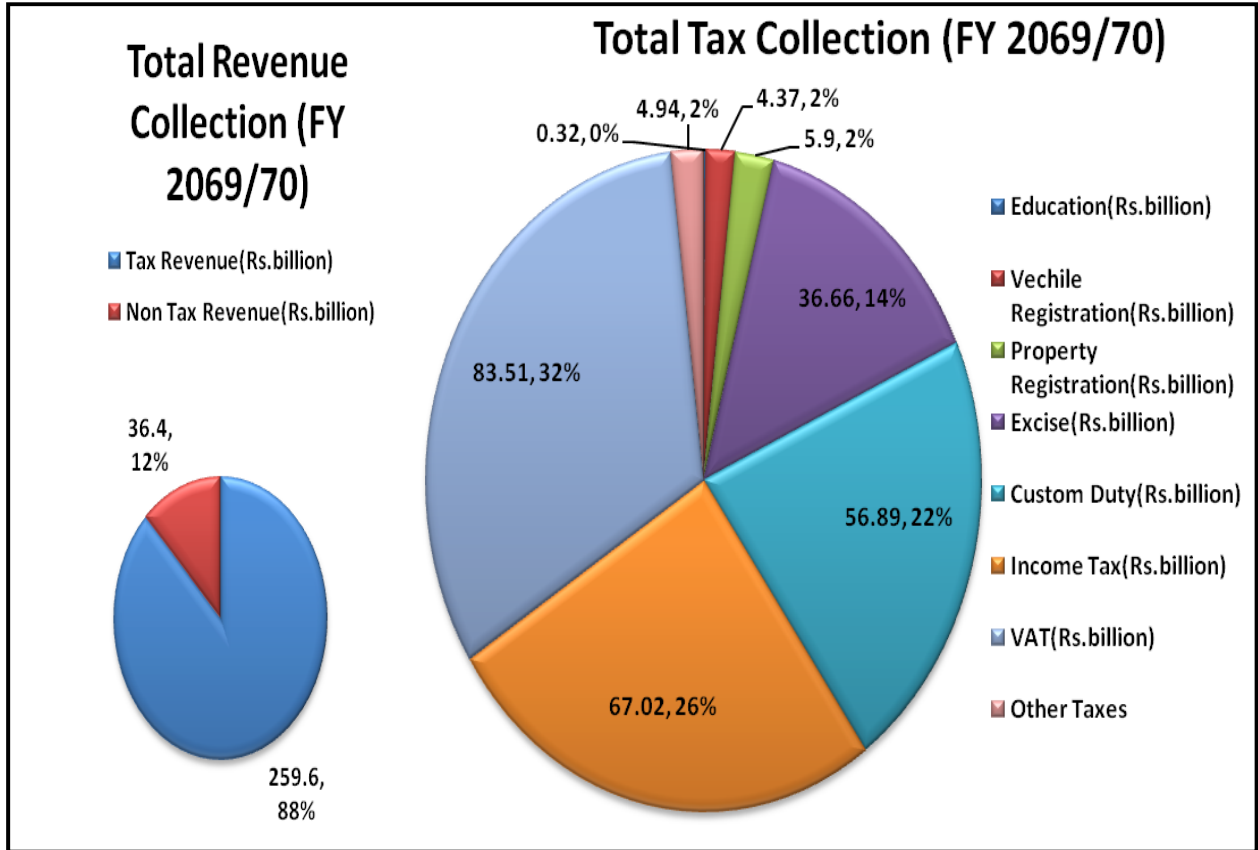
कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदानलाई हेर्दा आ.व. २०६४।६५ को कूल राजस्व संकलन १०८.७ अर्ब रहेकोमा ३८.३ अर्बको कर राजस्व योगदान रहेको थियो । अर्थात कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको योगदान ३५.२ प्रतिशत रहेको थियो । आ.व. २०६५।६६ को कूल राजस्व संकलन बढेर १४५.३२ अर्ब रहेकोमा राजस्व

योगदान पनि बढेर ५२.२६ अर्ब रहेको थियो भने कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको योगदानको अंश भने २ प्रतिशतले घट्न गई ३६ प्रतिशत रहेको थियो । त्यसैगरी आ.व. २०६६।६७ को कूल राजस्व संकलन अझ बढेर १८२.३७ अर्ब रहेकोमा ६७.९६ अर्बको राजस्व योगदान रहेको थियो भने कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको योगदानमा पनि वृद्धि ३७.३ प्रतिशत रहेको थियो । आ.व. २०६७।६८ को कूल राजस्व संकलन १९९.८१ अर्ब रहेकोमा ८०.४९ अर्बको राजस्व योगदान रहेको थियो । अर्थात कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको योगदानको अंश घट्न गई ३५.२ प्रतिशत रहेको थियो । त्यसैगरी आ.व. २०६८।६९ को कूल राजस्व संकलन २४३.९२ अर्ब रहेकोमा ९७.९९ अर्बको राजस्व योगदान रहेको थियो । अर्थात कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको योगदानको अंश बढेर ४०.१ प्रतिशत रहेको थियो । आ.व.२०६९।७० को कूल राजस्व संकलन २९६.०१ अर्ब रहेकोमा ११७.८९ अर्बको राजस्व योगदान रहेको थियो भने कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्वको योगदानको अंश केहि घट्न गई ३९.८ प्रतिशत रहेको छ ।

२.४ राजस्वको संरचनागत योगदान

आर्थिक वर्ष २०६९/७० सम्म आउदा शीर्षकगत राजस्वको विश्लेषणमा अझै पनि अप्रत्यक्ष करको योगदान बढी छ भने प्रत्यक्ष कर राजस्वको अंशमा क्रमिक सुधारको संकेत देखिन थालेको छ। कूल राजस्वमा मूल्य अभिवृद्धि करको योगदान ३२ प्रतिशत,

चित्र नं. ४

आय करको २६ प्रतिशत तथा भन्सार राजस्वको २२ प्रतिशत र अन्तःशुल्कको १४ प्रतिशत रहन गएको छ। त्यस्तै, शिक्षा सेवा शुल्क ०.१ प्रतिशत छ भने सवारी करको योगदान १.५ प्रतिशत तथा रजिष्ट्रेशन दस्तुर १.७ प्रतिशत र गैरकर राजस्वको हिस्सा १२ प्रतिशत रहेको छ।

२.५ आ.व. २०६९/७० मा सम्पन्न भएका प्रमुख कार्यक्रमहरू

नीतिगत तथा प्रणाली सुधारका दृष्टिले आ.व. २०६९/७०

आन्तरिक राजस्व विभागले आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, स्वास्थ्य सेवा कर र शिक्षा सेवा शुल्कको प्रशासन र कर संकलन सम्बन्धी कार्य गर्दछ। गत आ.व.मा नयाँ नीति तथा कार्यक्रम नआएको र आ.व. २०६८/६९ को नीति तथा कार्यक्रमलाई नै निरन्तरता दिइएको हुँदा करको दायरा फराकिलो बनाउने, करको सहूलियतको माध्यमबाट आर्थिक क्रियाकलापको विस्तार गर्ने, राजस्व संकलनको कार्यमा प्रभावकारी बनाउन कर चुहावटलाई न्यूनीकरण गर्ने, करको सवै पक्षको जोखिमलाई कम गर्ने जस्ता कार्यहरूलाई नै निरन्तरता दिइएको थियो। गत आ.व. २०६९/७० लाई कर प्रणाली सुधार वर्ष घोषणा गरी कर सुधार सम्बन्धी आन्तरिक राजस्व विभागको ५ वर्षे रणनीतिक योजना तथा ३ वर्षे सुधार योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ। त्यसैगरी, चुरोट बाहेकका सुर्तिजन्य वस्तुहरू जस्तै: पान पराग, गुटखा, खैनी सुर्ति आदिमा अन्तःशुल्क स्टिकर लगाउने सम्बन्धी निर्देशिका जारी गरी कार्यान्वयन गरिएको छ। यी वस्तुहरूमा २०७० जेष्ठ १ गतेदेखि अन्तःशुल्क स्टिकर अनिवार्यरूपमा लागू गरिएको छ।

प्रणाली सुधार अन्तर्गत आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्कलगायतका विभिन्न करहरूको प्रशासन गर्न प्रयोगमा ल्याइएका विभिन्न **Tax Application Software** हरूलाई एकीकृत गरिएको छ। यसले कर प्रणाली अझ प्रभावकारी हुने र संस्थागत कार्यक्षमता अभिवृद्धि गर्न मद्दत गर्नेछ। यसको साथसाथै करदातालाई आफूले तिर्नुपर्ने कर गणना गर्न सजिलो होस् भनी **Tax Calculator Software** तयार गरी विभागको **Website** मा राखिएको छ। अन्तराष्ट्रिय मुद्रा कोषका परामर्शदाता समेतको सहयोगमा **Tax Policy, Taxpayer Segmentation, Headquarter Strengthening, LTO Audit Strengthening** र **Taxpayer Compliance** सम्बन्धी अध्ययन सम्पन्न गरी प्रतिवेदन प्राप्त भएको छ। यसले आन्तरिक राजस्व विभागको सांठानिक पुनःसंरचना गर्न सहयोग पुग्नेछ। राजस्व प्रशासनमा कार्यरत २७५ कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि राजस्व तथा लेखा सम्बन्धी ११ वटा तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ।

वार्षिक समीक्षा एवं रणनीतिक योजना निर्माण सम्मेलन सफलतापूर्वक सम्पन्न

कर प्रणालीको पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजना तथा त्रिवर्षीय कर प्रणाली सुधार कार्य योजना स्वीकृत गराई यसै आर्थिक वर्षदेखि कार्यान्वयनमा ल्याइने निष्कर्षसहित आन्तरिक राजस्व विभागको वार्षिक समीक्षा एवं रणनीतिक योजना निर्माणसम्बन्धी ३

दिने सम्मेलन सफलतापूर्वक सकिएको छ। काठमाडौंको बुढानिलकण्ठस्थित पार्क भिलेज होटल एण्ड रिसोर्टमा २०६९ श्रावण १५ गतेदेखि १७ गतेसम्म आयोजित ३ दिने सम्मेलनका क्रममा देशभरका आन्तरिक राजस्व कार्यालय एवं करदाता सेवा कार्यालयहरूका कर अधिकृतहरूको सहभागिता रहेको थियो। सम्मेलनले कर प्रशासन सुधार तथा नयाँ रणनीति तर्जुमा सम्बन्धी विविध विषयवस्तुहरू समावेश गरी बुढानिलकण्ठ घोषणापत्र, २०६९ जारी गरेको छ। मित्रराष्ट्र जर्मनीको अन्तराष्ट्रिय

सहयोग संस्था **Giz/RAS Project** तथा मित्रराष्ट्र डेनमार्कको अन्तर्राष्ट्रिय विकास संस्था **DANIDA** का सहयोगमा विभिन्न आयोगना गरेको सम्मेलनले पहिलोपटक निजी क्षेत्र, करदाता तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँगको अन्तर्क्रियाबाट राजस्व नीति तय गर्ने परिपाटी सुरु गरेको छ । माननीय अर्थमन्त्री श्री वर्षमान पुनले उदघाटन गर्नु भएको सो सम्मेलनका क्रममा माननीय अर्थमन्त्री श्री पुन, मुख्य सचिव श्री लीलामणि पौडेल, तत्कालिन अर्थ सचिव श्री कृष्णहरि बास्कोटा तथा विभागका महानिर्देशक श्री टंकमणि शर्माले कर अधिकृतहरूलाई कार्यसम्पादन सम्बन्धी छुट्टाछुट्टै निर्देशन दिनु भयो । देशभरका राजस्व कार्यालयमा कार्यरत कर अधिकृतहरूले सो अवसरमा आगामी दिनमा करदाताहरूलाई चुस्तदुरुस्त सेवा प्रदान गरी राजस्व अभिवृद्धि गर्दै समग्र राजस्व प्रशासनमा ठोस सुधारको अनुभूति हुने गरी कार्य गर्ने प्रतिबद्धता जनाउनुभयो ।

आन्तरिक राजस्व विभाग र सार्क सचिवालयको संयुक्त आयोजनामा काभ्रेको धुलिखेलमा २०६९ मंसिर १२ गतदेखि १५ गतेसम्म आयोजित सार्क क्षेत्रमा करदाता सेवा विषयक क्षेत्रीय सम्मेलन सम्पन्न भएको छ । सम्मेलनमा सहभागी हुन सार्क क्षेत्रका सदस्य देशहरू भारत, बंगलादेश, माल्दिभ्स, श्रीलंका, भुटानबाट आएका अतिथिहरूलाई स्वागत गर्दै आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशक श्री टंकमणि शर्माले सार्क क्षेत्रमा समग्र आर्थिक विकासमा सहकार्य गर्नका लागि राज्यका राजस्वका स्रोतलाई नियमित र भरपर्दो बनाउन सहकार्य गर्नु आवश्यक रहेको बताउनुभयो । उहाले नेपालमा राष्ट्रिय कर दिवस मनाउन शुरु गरिएको र राजस्वको क्षेत्रमा जनचेतनालाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेको बताउनुभयो । सार्क सचिवालयका निर्देशक महमद इबाइम

घालले, नलु दक्षिण एसियामा रहेका अन्य समस्यामा जस्तै राजस्वका क्षेत्रमा रहेका समस्याहरूमा पनि एकरूपता रहकाले सार्क सचिवालयले हरेक वर्ष राजस्वका क्षेत्रमा भएका साझा समस्याकाबारेमा छलफल गर्दै आएको जानकारी दिनु भयो। सम्मेलनलाई सम्बोधन गर्नुहुँदै सार्क सचिवालयका निर्देशक श्री अमृत लुगुनले सार्कस्तरीय कर सम्बन्धी सम्मेलन भारत, श्रीलंका हुँदै नेपालको धुलिखेलमा तेस्रो श्रृंखला सम्पन्न भएकोमा धन्यवाद ज्ञापन गर्दै गरेको विषय एक राष्ट्रमा मात्रै सीमित नरहेको सन्दर्भमा सार्क मुलुकबीच सहकार्य आवश्यक रहेको विचार व्यक्त गर्नुभयो। साथै निर्देशक लुगुनले अर्को सम्मेलन बंगलादेशमा हुने जानकारी समेत दिनुभयो। सहभागीहरूको तर्फबाट सम्बोधन गर्नुहुँदै भारतीय प्रतिनिधि डा. ओ.पी. ककरलियाले सम्मेलन अत्यन्त उपयोगी रहेको विचार व्यक्त गर्नुभयो। सम्बोधनका क्रममा उहाले नेपालले गरेको कर सुधारका प्रयासबाट आफू अत्यन्त प्रभावित भएको बताउँदै कर प्रणाली सुधार अभियानको सफलताको शुभकामना व्यक्त गर्नुभयो। कार्यक्रममा सक्रियतापूर्वक सहभागिताको लागि विभागका उपमहानिर्देशक राममणि दुवाडीको तर्फबाट धन्यवाद ज्ञापन गरिएको थियो।

प्रथम राष्ट्रिय कर दिवस २०६९ मंसिर १ गते सम्पन्न

नेपालको राजस्व प्रशासनको इतिहासमा पहिलो पटक मंसिर १ गतेलाई राष्ट्रिय कर दिवसका रूपमा मनाउने नेपाल सरकार का निर्णय बमोजिम आन्तरिक राजस्व विभागको आयोजना तथा निजी क्षेत्रका सरोकारवाला संघ संस्थाहरूको सहभागितामा २०६९ मंसिर १ गते प्रथम राष्ट्रिय कर दिवस देशभर विभिन्न कार्यक्रमहरूसहित भव्यतापूर्वक सम्पन्न भयो। यसैगरी मंसिर १ गतेदेखि ७ गते सम्म आन्तरिक राजस्व विभाग र आन्तरिक राजस्व कार्यालयको आयोजनामा कर चेतनामूलक एवं

उत्कृष्ट करदाताहरूको सम्मान लगायतका विविध कार्यक्रमहरूसहित कर सप्ताह २०६९ सफलतापूर्वक सम्पन्न भएको छ। “करका चर्चा घरघरमा गरौं, कर तिरो, राष्ट्र निर्माणमा सहभागी बनौं भन्ने मूल नाराका साथ मंसिर १ गते राजधानीको कमलादीस्थित नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठानमा आयोजित प्रथम राष्ट्रिय कर दिवससम्बन्धी विशेष समारोहमा तत्कालीन प्रधानमन्त्री डा. बाबुराम भट्टराईले कर दिवस २०६९ लेखिएको बेलुनको डोरी काटेर प्रथम राष्ट्रिय कर दिवस एवं कर सप्ताह २०६९

को शुभारम्भ गर्नु भएको थियो । विशेष समारोहको उद्घाटन गर्नुहुँदै तत्कालिन प्रधानमन्त्री डा. भट्टराईले देश विकासमा आन्तरिक श्रोतहरूको यथोचित पहिचान गरी यसको दायरा बढाउन विशेष ध्यान दिन कर प्रशासनलाई निर्देशन दिनुभएको थियो । आर्थिक वर्ष २०६९ लाई कर प्रणाली सुधार वर्षको रूपमा घोषणा भइसकेको परिप्रेक्ष्यमा कर प्रणालीलाई अझ करदाता मत्री र कर योगदानमूलक बनाउन उहाँले आग्रह गर्नुभएको थियो । प्रधानमन्त्री डा. भट्टराईले दोहोरो अंकको आर्थिक विकास गर्न वार्षिक ६ सय देखि ७ सय अर्बको लगानी आवश्यक रहको बताउँदा विदेशी सहयताबाट आउने रकमलाई आन्तरिक श्रोतबाट प्रतिस्थापन गर्दै विकास निर्माणको गतिलाई तीव्रता दिनुपर्ने आवश्यकता औल्याउनु भएको थियो । उहाँले देश विकासमा निजी क्षेत्रको सहयोग र सक्रियताको आवश्यकता रहको हुँदा लगानी मैत्री कर नीति प्रवर्द्धन गरिएको, राष्ट्रिय कर दिवस र कर सप्ताहले विकसित देशहरूमा जस्तै करलाई आम नागरिकको चासोको विषय बनाउने बताउँदा उहाँले हाल जनसंख्याको ३ प्रतिशत मात्र करदाता रहेकोमा त्यसलाई विस्तार गर्न चेतनामूलक गतिविधिले सहयोग गर्ने विश्वास व्यक्त गर्नु भएको थियो । कार्यक्रममा सभापतित्व गर्नु भएका श्री पुनले शुभकामना मन्तव्य व्यक्त गर्दै राष्ट्रिय कर दिवस र कर सप्ताहले कर प्रणालीमा सरलता, पारदर्शिता, सक्षमता र विश्वसनीयता अभिवृद्धि गर्न मद्दत गर्ने बताउनु भएको थियो । चालु आर्थिक वर्षमा समयमा र पूर्ण बजेट नआउँदा करका दरहरूमा परिवर्तन गर्न नपाइएपनि राजस्व संकलनमा उत्साहप्रद वृद्धि भइरहेको बताउँदा उहाले करदातालाई करका दरमा परिवर्तन गरेर सहूलियत दिन नसके पनि सेवाको गुणस्तर र पहुँच बढाउन सरकारले कुनै कसर बाँकी नराख्ने बताउनु भएको थियो ।

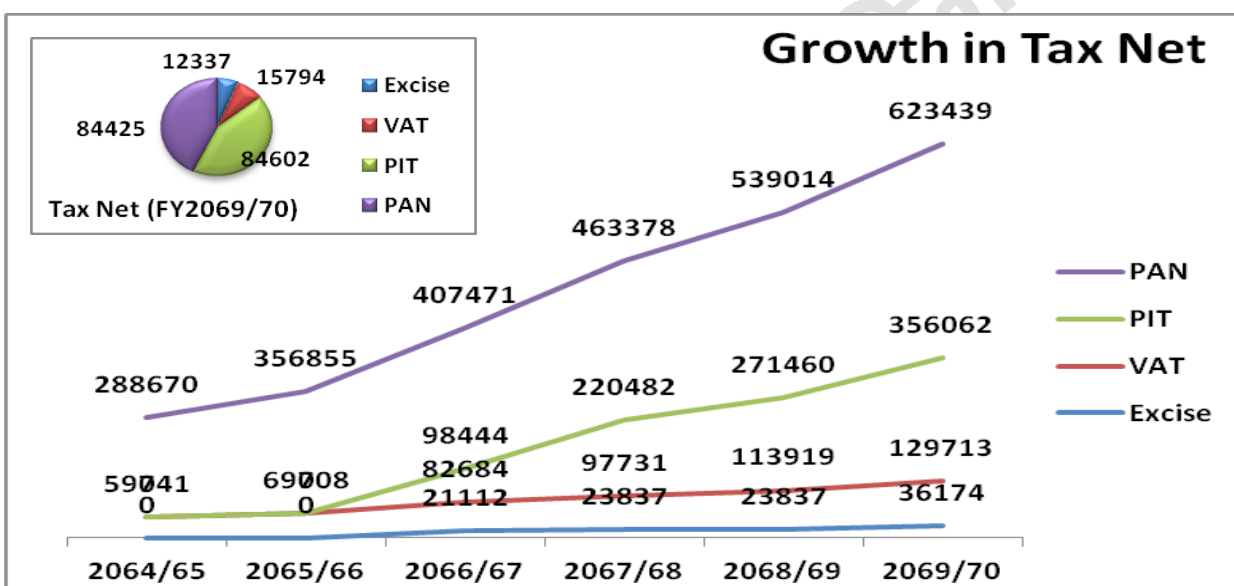
२.६ शाखागत बिश्लेषण

२.६.१ करदाता सेवा शाखा

करदाता सेवा शाखाले मूलतः करको दायरा फराकिलो बनाउने, कर सहभागिताको स्तरमा सुधार गर्ने, करदातालाई करका औपचारिकता पूरा गर्न सक्षम बनाउन करदाता शिक्षाको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, करदेयी क्षमताको पहिचान गरी कर प्रशासनको प्रभावकारिताको लागि सूचना संकलन गर्ने, आन्तरिक रूपमा प्राप्त भएका करदाताका सूचनाको भण्डारण गर्ने, यसको उपयोग गर्नका लागि आन्तरिक रूपमा सूचना प्रवाह गर्ने, करदातालाई विद्युती माध्यमबाट सेवा लिन सक्ने र कार्यालयले सेवा दिनसक्ने गरी नवीन प्रविधिको विकासमा जोड दिने कार्य गर्दछ। यसका साथै प्राप्त भएका करदाताका कर तथा आय विवरणहरू सम्बन्धी तथ्यांकहरू प्रशोधन गरी सूचना प्रणालीमा भण्डारण गर्ने, प्रशोधित हुन नसकेका विवरण र राजस्व जोखिम रहेका करदाता एवं विवरणको पहिचान गरी कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको लागि करदाताको सूचना वैक तयार गर्ने काममा पनि क्रियाशील छ। कर प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि करदाता र जनतासँग अर्न्तक्रिया गर्ने र करदाताका सूचनाको दिगो व्यवस्थापन गर्ने कार्य पनि यस शाखाबाट सम्पादन हुँदै आएको छ।

कर दायराको अवस्था

करदाताको कारोवारको सीमाको आधारमा मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता हुने शुरुको व्यवस्था र मूल्य अभिवृद्धि कर कानूनले

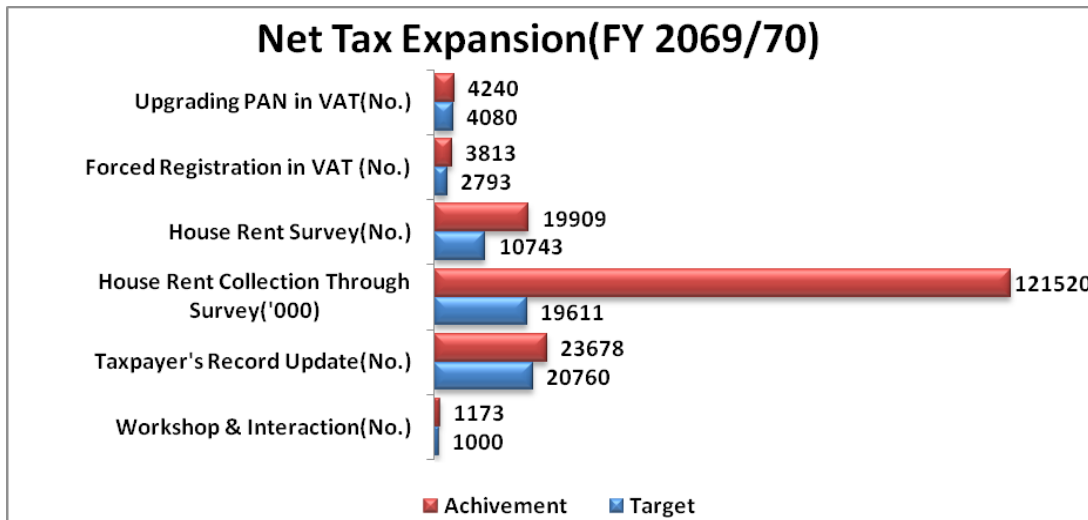
चित्र नं. ५

केही व्यवसायलाई करको दायरा बाहिर राखेकोले करदाताको पहिचानको अवस्था फरक देखिन्छ। आ.व २०६९।७० मा स्थायी लेखा नम्बर ८४ हजार ४२५ लाई प्रदान गरिएको छ भने मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फ १५ हजार ७९४ करदाताहरू थप भएका छन्। यसै गरी गत आ.व.मा १२ हजार ३३७ करदाताहरूको अन्तःशुल्कको ईजाजत नवीकरण गरिएको छ।

व्यक्तिगत स्थायी लेखा आ.व. ०६९।७० मा ८४ हजार ६०२ करदातालाई प्रदान गरिएको छ र उक्त आ.व. मा व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर लिने कूल करदाताहरूको संख्या ३ लाख ५६ हजार ०६२ पुग्न गएको छ। करदाताको दर्ताको विगतदेखिको प्रवृत्तिगत अवस्था हेर्दा आ.व. २०५७।०५८ मा ५० हजार ५६९ आयकर तर्फ स्थायी लेखा नम्बर लिएकोमा आ.व. २०६९।७० मा ६ लाख २३ हजार ४३९ पुग्न गएको छ। जस मध्ये मू.अ.कर मा दर्ता भएको करदाता संख्या १ लाख २९ हजार ७९३ रहेको छ। यसरी हेर्दा कूल करदाताको संख्या ११ लाख ४५ हजार ३८८ रहेको देखिन्छ।

करको दायरा विस्तार

करको दायरा विस्तार अर्न्तगत आ.व. २०६९।७० मा उत्साहजनक प्रगति भएको छ । यस अर्न्तगत कर शिक्षा तथा अर्न्तक्रिया, करदाताहरूको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने, घरवहाल सर्वेक्षण र त्यसको माध्यमबाट घर वहाल कर संकलन,

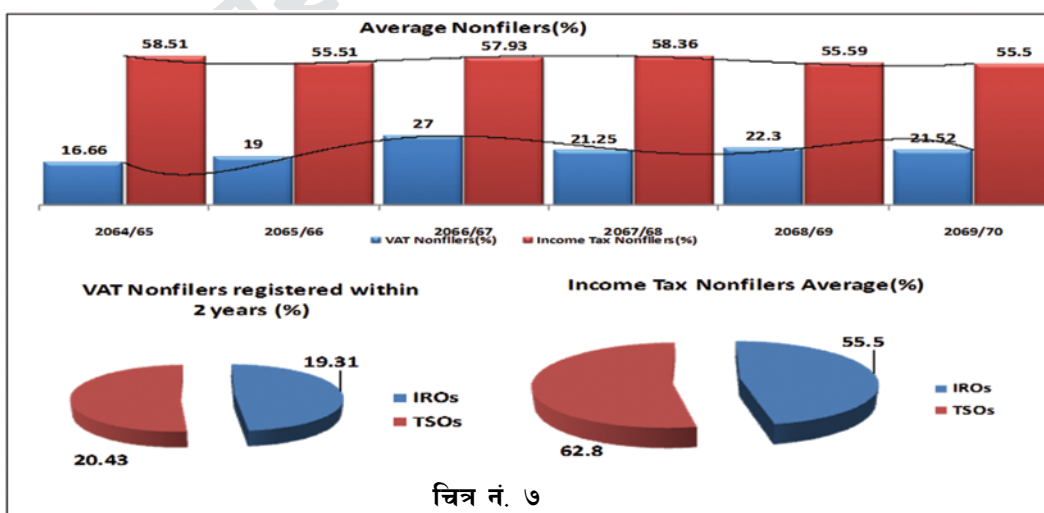

चित्र नं. ६

मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता र स्थायी लेखा नम्बरलाई मू.अ. करमा समेत दर्ता गर्ने शीर्षकहरू अर्न्तगत क्रमशः १०००, २०६७०, १०७४३, रु १ करोड ९६ लाख ११ हजार, २७९३ र ४०८० लक्ष्य रहेकोमा लक्ष्य भन्दा वढी नै क्रमशः ११७३, २३६७८, १९९०९, रु १२ करोड १५ लाख २० हजार, ३८१३ र ४२४० उपलब्धि प्राप्त भएको छ ।

कर विवरण नबुझाउनेको अवस्था

आ.व. २०६९। ७० मा आयकरमा ५५ प्रतिशत र मू.अ.करमा २१.५ प्रतिशत नन्फाइलर रहेका छन् । आ.व २०६४। ६५ देखि हालसम्मको अवस्थालाई हेर्दा आयकर तर्फको नन्फाइलर आ.व २०६४।६५ को ५८.५१ प्रतिशत वाट क्रमशः घट्दै गएर

चित्र नं. ७

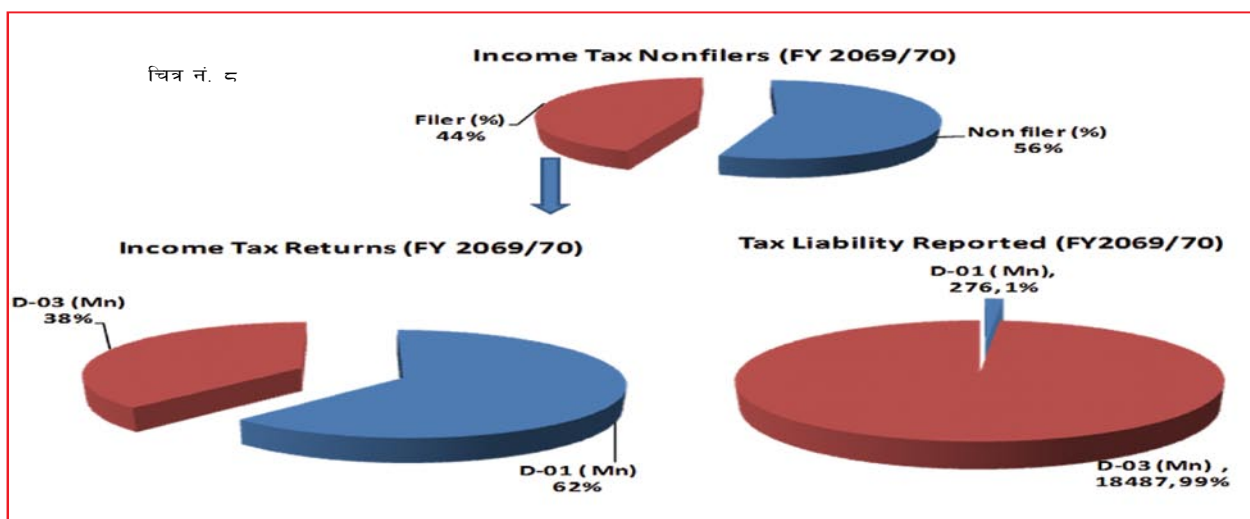
आ.व.२०६७। ६८ मा वढेर ५८.३६ प्रतिशत पुग्यो भने त्यस पछिका आर्थिक वर्षहरूमा घट्दै गई आ.व. २०६९। ७० मा ५५.५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ त्यसैगरी मू.अ.कर तर्फको नन्फाइलर आ.व २०६४। ६५ देखि हालसम्मको अवस्थालाई हेर्दा

आयकर तर्फको नन्फाइलर आ.व २०६४।६५ को १६.६६ प्रतिशतबाट क्रमशः बढ्दै गएर आ.व.२०६६।६७ मा बढेर २७ प्रतिशत पुग्न जान्छ भने त्यस पछिका आर्थिक वर्षहरूमा घट्टै गई आ.व. २०६९।७० मा २१.५२ प्रतिशत रहेको छ।

आ.व. २०६९।७० मा आन्तरिक राजस्व कार्यालय र करदाता सेवा कार्यालयको आयकरमा नन्फाइलरको अवस्था हेर्दा क्रमशः ५५.५ र ६२.८ प्रतिशत रहेको छ भने मू.अ.करमा क्रमशः १९.३१ र २०.४३ प्रतिशत रहेको छ।

आयकर विवरणको संरचनात्मक अवस्था

आ.व २०६९।७० मा आयकरमा कूल दर्ताको अनुपात हेर्दा **filer** र **Nonfiler** क्रमशः ४४ र ५६ प्रतिशत रहेको छ। **filer** मध्ये **Income Tax Return** मा **D.03** को हिस्सा ३८ प्रतिशत र **D.01** को हिस्सा ६२ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी **Tax Li-**

ability Reported मा डे १ विवरणको हिस्सा १ प्रतिशत मात्र छ भने डे ३ विवरणको हिस्सा ९९ प्रतिशत भएको देखिन्छ।

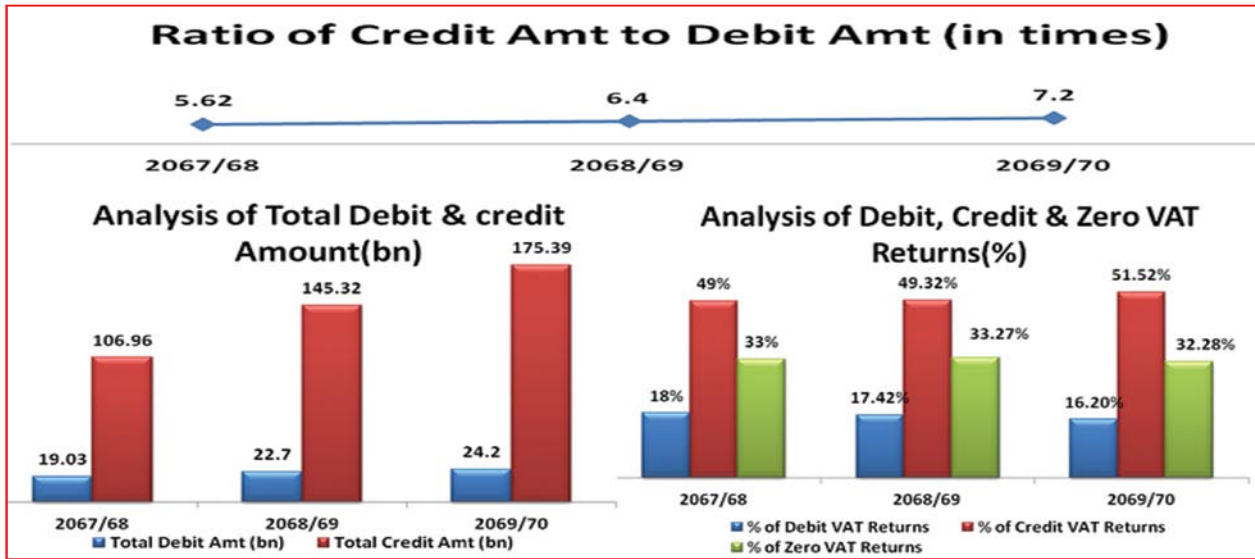
मूल्य अभिवृद्धि कर विवरणको संरचनात्मक अवस्था

आ.व २०६९।७० मा कूल मूल्य अभिवृद्धि विवरणको संरचनात्मक अवस्थालाई हेर्दा **Debit VAT Returns** २०६७।६८ मा १८ प्रतिशत रहेकोमा २०६८।६९ मा १७.४२ प्रतिशत रहेको छ भने २०६९।७० यसको प्रतिशत घटेर १६.२० प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी **Credit VAT Returns** २०६७।६८ मा ४९ प्रतिशत रहेकोमा यसको अंश बढेर २०६८।६९ मा ४९.३२ प्रतिशत रहेको छ। त्यस्तै २०६९।७० यसको प्रतिशत अझ बढेर ५१.५२ प्रतिशत रहेको छ।

मूल्य अभिवृद्धि कर विवरणको संरचनात्मक अवस्था

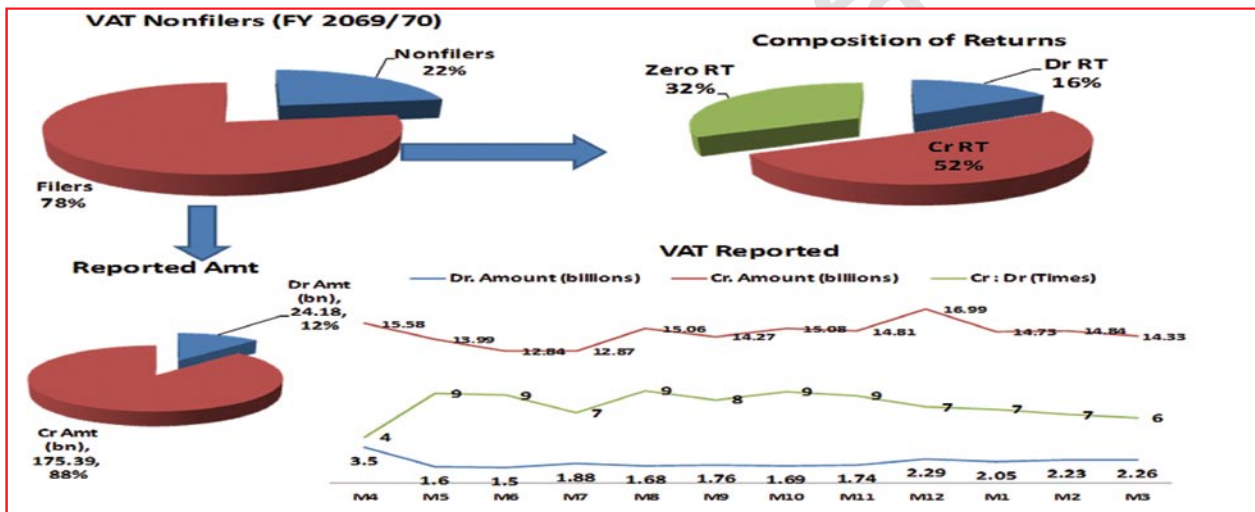
	2067.68	2068/69	2069/70
% of Debit VAT Returns	18%	17.42%	16.20%
% of Credit VAT Returns	49%	49.32%	51.52%
% of Zero VAT Returns	33%	33.27%	32.28%
Total Debit Amt (in billion)	Rs 19.03	Rs 22.7	Rs.24.2
Total Credit Amt (in billion)	Rs 106.96	Rs145.32	Rs.175.39
Ratio of Credit Amt to Debit Amt (in times)	5.62 Times	6.4 Times	7.2 Times

तालिका नं. १

चित्र नं. ९

Zero VAT Returns २०६७६८ मा ३३ प्रतिशत रहेकोमा यसको अंश बढेर २०६८६९ मा ३३.२७ प्रतिशत रहेको छ। आ.व. २०६९७० यसको प्रतिशत घटेर ३२.२८ प्रतिशत रहेको छ। **Debit Amount** को तुलनामा **Credit Amount** को

चित्र नं. १०

अनुपातलाई हेर्दा २०६७६८ मा ५.६२ **Times** ले बढि छ भने २०६८६९ मा अनुपात बढेर ६.४ र २०६९७० मा अझ बढेर ७.२ प्रतिशत रहन गएको छ। आ.व. २०६९७० मा मू.अ.करमा ७८ प्रतिशत फाइलर छन् भने २२ प्रतिशत नन्फाइलर रहेका छन्। फाइलर मध्ये ५२ प्रतिशतले क्रेडिट विवरण र २२ प्रतिशतले शुन्य विवरण बुझाएका छन् भने १६ प्रतिशतले मात्र डेबिट विवरण बुझाएका छन्। **Composition of VAT Returns** लाई हेर्दा **Zero Return** ३२ प्रतिशत छ भने **Credit** र **Debit Return** क्रमशः ५२ र प्रतिशत रहेको छ।

त्यसै गरी **Debit Amount** को तुलनामा **Credit Amount** को अनुपातलाई महिनामा हेर्दा श्रावण महिना (**M4**) ४ **Times** बढी छ भने **M6** मा बढेर ९ **Times** पुग्दछ भने त्यस पछिको महिनामा घट्दै र पुन बढ्दै र **M3** मा पुग्दा ६ **Times** ले बढी छ। आ.व.२०६९७० मा **Debit Amount** को तुलनामा **Credit Amount** को अनुपातलाई हेर्दा ७.२ प्रतिशत बढी छ अर्थात् **Debit Amount** २४.१८ अर्ब छ भने **Credit Amount** १७५.३९ अर्ब रहेको छ।

२.६.२ अनुसन्धान तथा विकास शाखा

तालिका २ : कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको विवरण

Internal Monitoring System

Target Performance Summary Report upto Asadh - 6970

Investigation Section

Indicators	Target	Performance	Percentage(P)
Full Audit (No)			
Data Analysis Income Tax Returns (No)	245	276	112.65
Data Analysis of VAT Returns (No)	170	212	124.71
Data Analysis of Refund Claims (No)	45	52	115.56
Investigation			
Pre Investigation (No)	360	406	112.78
Comprehensive Investigation (No)	230	254	110.43
EDP Based Investigation (No)	30	39	130
AA of IT (Rs 000)	680000	1369877	201.45
MA of VAT (Rs. 000)	342500	430707	125.75
Control of Illegal Liquor (No.)	65	82	126.15
Market Monitoring	120	173	144.17

कार्यालयमा प्राप्त भएका आयकर सम्बन्धी तथ्यांकहरूको विश्लेषण गरियो। Income Tax को विश्लेषण गर्ने २४५ लक्ष्य रहेकोमा २७६ प्रतिशत प्रगति भएको छ। जुन लक्ष्यको तुलनामा १२.६५ प्रतिशतले बढी हो। त्यसैगरी Vat मा २४.७१ प्रतिशत र कर फिर्ता दावीमा १५.५६ प्रतिशतले प्रगति भएको छ। प्रारम्भिक अनुसन्धान, विस्तृत अनुसन्धान र विद्युतीय तथ्यांकको विश्लेषण गर्दा क्रमशः १२.७८, १०.४३ र ३० प्रतिशतले प्रगति भएको छ। यसबाट संशोधित आयकरमा १०१.४५ र मूल्य अभिवृद्धि कर थप मागमा २५.७५ प्रतिशतले प्रगति भएको छ। त्यसैगरी अवैध मदिरा नियन्त्रण सम्बन्धमा २६.१५ प्रतिशतले प्रगति भएको छ भने बजार अनुगमनमा ४४.१७ प्रतिशतले प्रगति भएको छ।

२.६.३ सूचना प्रविधि शाखा

सूचना प्रविधिमा स्तरोन्नती (२०६९/७०)

- विभागको सूचना प्रणाली तथा सोका लागि आवश्यक कम्प्युटर हार्डवेयरहरूको उपलब्ध, व्यवस्थापन तथा सुरक्षण अभिवृद्धि गर्ने आधुनिक प्रविधिको **Data Center** स्थापना गर्ने उद्देश्यले तत्सम्बन्धी प्राविधिक विनिर्देश (**Technical Specification**) तयार गरी आवश्यक सहयोगका लागि **Giz** लाई उपलब्ध गराइएको छ।
- सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई व्यापकरूपमा परिचालन गर्न करदाता सेवा कार्यालयहरूमा आवश्यक पर्ने कम्प्युटरजन्य सामग्री तथा सञ्जालको खरिद तथा सञ्चालन गरियो।
- सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई समसामयिक सुधार गर्ने तथा विभागको सूचना प्रणालीहरूलाई एकीकृत गरि प्रयोग तथा व्यवस्थापनको कार्यलाई थप सरल बनाउने उद्देश्यले सूचना प्रणाली एकीकरण गर्ने कार्य प्रारम्भ गरिएकोमा **Requirement Analysis** को आधारमा **System Requirement Document** तथा **System Design** गरी **System Design Document** तयार गरिएको छ।
- विभागको सूचना प्रणालीको कार्यक्षमता (**Performance**) तथा उपलब्धता (**Availability**) वृद्धि गर्न दुईवटा अत्याधुनिक कम्प्युटर सर्भरहरू (**High End Servers**) खरिद गरी जडान गरिएको छ।

- विभाग अन्तरगतका आ.रा.का. तथा क.से.का. हरूमा विभागको सूचना प्रणालीको प्रयोगको अनुगमन गरी पाप्त पृष्ठ पोषण मार्फत आवश्यक सुधार गर्ने सन्दर्भमा अवलोकनात्मक भ्रमण सम्पन्न गरियो ।
- विभागको सूचना प्रणालीको प्रयोग अभिवृद्धि गर्न आवश्यक तालिम सञ्चालन गरियो ।
- करदाता सेवा कार्यालयहरूमा आवश्यक पर्ने प्रणालीको पहिचान गरी वेब (Web) मार्फत छिटो र सरल ढंगले प्रयोग गर्न सकिने गरी **IRD Intranet Portal** मा आवश्यक सुधारका कार्यहरू सम्पन्न गरियो ।
- **Risk Engine** लाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक कार्य गरिएको छ ।
- कुटनैतिक करदाताको सुविधाका लागि **Diplomatic Refund System** तयार गरिएको छ ।
- विभागको **Website** लाई अध्यावधिक गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- **Internet** र **Intranet** को उपलब्धता (Availability) सहज गर्न **Wireless** प्रविधिमा **Backup Link** थप गरिएको छ ।
- यस विभाग र कम्पनी रजिष्ट्रार कार्यालय बीच कम्पनी दर्ताको विवरण आदान प्रदान गर्न तथा कम्पनी दर्ता प्रक्रियालाई सरल र सहज बनाउन एकीकृत कम्पनी दर्ता प्रक्रिया सम्बन्धी अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरिएको छ ।
- करदाताको सुविधाका लागि **Any Branch Banking System (ABBS)** तथा **e-Payment** सम्बन्धी अध्ययनको कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।
- करदाताले पेश गरेको आय विवरणको आधारमा **Mismatch Report** तयार गर्ने सम्बन्धी आवश्यक कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- **Excise Automation System (EASy)** को प्रयोग विस्तार गर्न तत्सम्बन्धी देशव्यापी तालिम सञ्चालन तथा प्रणालीमा आवश्यक सुधारको कार्य गरिएको छ ।

२.६.४ जनशक्ति विकास शाखा

आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा आन्तरिक राजस्व विभागले आफू मातहतका कर्मचारीहरूलाई स्वदेश तथा विदेशको विभिन्न तालिमहरू प्रदान गरेको छ ।

तालिका नं. ३

Progress Report of HRD Section

S.no.	Activities	Participant No.	Unite	Organization
01	Advance Accounting Training	55	2	TSO in Valley & IRO's
02	ATR Teachers Training	20	1	Directors & CTO of IRD & IRO's
03	Basic Accounting Training	80	3	TSO Valley
04	Collection	45	2	TSO Valley
05	Cost Accounting	30	1	TSO ,IRO's
06	IFRS Training	6	1	Director & CTO IRD & IRO's
07	Nepal Accounting Training	30	1	TSO & IRO
08	Excise Training	25	1	IRO's
09	Taxpayer Service Training	25	3	TSO's Valley
10	Audit & Investigation	50	2	
11	Fraud investigation	50	2	
12	ICT Integration Workshop /Training	150	3	
	Long Term Contract	30	1	
International				
01	Taking Advantages on Adm=	3		

02	Training on Law & Crime	3	1	Revenue Tribune & IRD
03	Advance Taxation System	2	1	IRD
04	Training Pricing Training	2	1	LTO & IRD
05	International Tax Deluges	2	1	DDG IRD & CTO LTO
06	Turkey	4	2	Director & Officer

आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा करदाता सेवा कार्यालय र आन्तरिक राजस्व कार्यालयका ५५ जना कर अधिकृतहरूलाई २ युनिटमा छुट्याएर Advance Accounting Training प्रदान गरियो । त्यसैगरी आन्तरिक राजस्व विभाग र आन्तरिक राजस्व कार्यालयका २० जना निर्देशक तथा प्रमुख कर अधिकृतहरूलाई ATR Teachers Training प्रदान गरियो । त्यसैगरी उपत्यकाभित्रका करदाता सेवा कार्यालयका ८० जना कर अधिकृतहरूलाई ३ युनिटमा Basic Accounting training प्रदान गरियो । साथै, ४५ जना कर अधिकृतहरूलाई २ युनिटमा Collection सम्बन्धी तालिम प्रदान गरियो । त्यसैगरी निर्देशक र प्रमुख कर अधिकृतहरू ६ जनालाई IFRS तालिम प्रदान गरियो भने करदाता सेवा कार्यालय र आन्तरिक राजस्व कार्यालयका ३० जना कर अधिकृतहरूलाई Cost Accounting सम्बन्धी तालिम प्रदान गरियो । नेपाल स्टाण्डर्ड एकाउन्टिङ तालिम ३० जनालाई प्रदान गरियो । त्यसैगरी अन्तःशुल्क, करदाता सेवा, कर परीक्षण तथा अनुसन्धान तालिम, Fraud Investigation Training, ICT Integration, Long Term Contract जस्ता तालिम नेपालमा नै प्रदान गरियो भने विभागले अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध कायम गरी आफ्ना जनशक्तिहरूलाई वैदेशिक तालिम प्रदान गर्ने तथा अनुभव आदान प्रदान गराउने कार्यक्रम अनुरूप आ.व. २०६९/७० मा Taking Advantages Adm, Training on Law & Crime, Advance Taxation System, Training Pricing Training, International Tax Deluges जस्ता तालिमहरू Vienna 6, Budapest 3, Korea 19, Turkey 4 गरी जम्मा ३२ जना निर्देशक तथा कर अधिकृतलाई तालिम प्रदान गराएको छ ।

२.६.५ अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा

कार्यालयगत स्तर निर्धारण

आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूलाई तोकिएको कार्यगत लक्ष्यको असार मसान्तसम्मको प्रगति विवरण अनुसार आन्तरिक राजस्व कार्यालय धरान सबैभन्दा अगाडि रहेको छ । उक्त कार्यालयको असार मसान्तसम्मको कार्यगत लक्ष्यमा कर परीक्षण, संकलन र करदाता सेवामा क्रमशः १०७.४, १०६.२२ र १०७.३ प्रतिशत प्रगति भई समग्रमा १०६.९५ प्रतिशत प्रगति सहित सबैभन्दा अग्रस्थानमा रहेको छ । सो कार्यालयको ग्रेडिङ A++ रहेको छ । त्यसैगरी आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू धनगढी र ललितपुर १०६.६५ र १०५.७७ प्रतिशत प्रगति गरी क्रमशः दोस्रो र तेस्रो स्थानमा रहन सफल भएका छन् । समग्रमा ९५ प्रतिशत भन्दा बढी प्रगति हासिल गरी ग्रेडिङमा A++ हुने आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूमा क्रमशः भरतपुर, काठमाडौं क्षेत्र नं. १, काठमाडौं क्षेत्र नं. ३, विराटनगर, भद्रपुर, ठूला करदाता कार्यालय, काठमाडौं क्षेत्र नं. २, भक्तपुर, कृष्णनगर, पोखरा र हेटौडा रहेका छन् । त्यसैगरी बाँके अन्य सबै आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूले ८५ प्रतिशत भन्दा बढी प्रगति गरेर A+ ग्रेडिङ हासिल गरेका छन् । त्यसैगरी काठमाडौं उपत्यकाभित्रका करदाता सेवा कार्यालयहरू तर्फ करदाता सेवा कार्यालय महाराजगञ्ज, कालिमाटी र त्रिपुरेश्वरले ९५ प्रतिशत भन्दा बढी प्रगति गरी A++ ग्रेडिङ सहित क्रमशः प्रथम, दोस्रो र तेस्रो स्थान हासिल गर्न सफल भएका छन् । काठमाडौं उपत्यका भित्रका १३ वटा करदाता सेवा कार्यालयहरूमा करदाता सेवा कार्यालय कलंकी र नयाँ सडकले ८५ प्रतिशत भन्दा बढी प्रगति गरी A+ ग्रेडिङ प्राप्त गरेका छन् भने बाँकी सबै अन्य कार्यालयहरूले ९५ प्रतिशत भन्दा बढी प्रगति गरी A++ ग्रेडिङ प्राप्त गरेका छन् ।

तालिका नं. ४ (कार्यालयगत स्तर निर्धारण)

Internal Monitoring System
Office Grading Report (ALL IRO, TSO, LTO) upto Asadh - 69/70
Government of Nepal, Ministry of Finance, Inland Revenue Department

Grading Report (ALL IRO, TSO, LTO) upto Asadh - 6970										
Office Name	Audit		Collection		Investigation		TP Services		Total	
	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade
Dharan - 13	107.39	A++	106.22	A++			107.3	A++	106.95	A++
Dhangadhi - 20	106.55	A++	107.41	A++			105.88	A++	106.65	A++
Lalitpur - 23	107.1	A++	106.93	A++			102.88	A++	105.77	A++
Bharatpur - 19	108.76	A++	105.43	A++			97.7	A++	104.28	A++
KTM 1 - 27	100.3	A++	107.2	A++	110	A++			103	A++
KTM 3 - 25	96.23	A++	103.04	A++	110	A++			100.8	A++
Biratnagar - 12	104.95	A++	92.13	A+			105.2	A++	100.54	A++
Bhadrapur - 11	93.87	A+	105.42	A++			101.75	A++	100.28	A++
TSO, Maharajgunj			108.44	A++			92.07	A+	100.26	A++
TSO, Kalimati			108.08	A++			92.15	A+	100.12	A++
TSO, Tripureshwor			106.56	A++			91.85	A+	99.21	A++
TSO, Battisputali			105.88	A++			91.75	A+	98.82	A++
LTO - 52	96.65	A++	92.52	A+	101.3	A++	106.78	A++	98.09	A++
TSO, Putalisadak			105.8	A++			90.07	A+	97.94	A++
KTM 2 - 28	88.3	A+	101.22	A++	110	A++			97.91	A++
TSO, Baneshwor			103.55	A++			92.15	A+	97.85	A++
Bhaktapur - 29	101.62	A++	105.43	A++			83.99	A	97.66	A++
TSO, Chabahil			106.18	A++			88.95	A+	97.57	A++
TSO, Thamel			105.1	A++			88.29	A+	96.7	A++
TSO, Koteshwor			104.5	A++			87.9	A+	96.2	A++
Krisnanagar - 30	102.24	A++	97.04	A++			86.13	A+	95.59	A++
TSO, Balaju			99.38	A++			91.34	A+	95.36	A++
TSO, Tangal			99.98	A++			90.64	A+	95.31	A++
Pokhara - 22	101.39	A++	95.4	A++			87.53	A+	95.13	A++
Hetaunda - 18	97	A++	100.93	A++			85.9	A+	95.04	A++
Dang - 51	89.05	A+	93.7	A+			102.05	A++	94.58	A+
TSO, Kalanki			90.24	A+			98.14	A++	94.19	A+
TSO, New Road			94.4	A+			90.41	A+	92.4	A+
Bhairahawa - 24	95.84	A++	85.38	A+			94.4	A+	91.75	A+
Mahendranagar - 21	77.2	A	101.33	A++			96.14	A++	91.33	A+
Janakpur - 14	96.1	A++	87.2	A+			90.45	A+	91.29	A+
Nepalgunj - 26	86.65	A+	85.5	A+			103.28	A++	91.24	A+

Butwal - 33	79.42	A	96.97	A++		96.56	A++	90.7	A+
Lahan - 15	78.44	A	96.66	A++		87.2	A+	87.45	A+
Birgunj - 17	85.19	A+	87.76	A+		87.05	A+	86.65	A+
Simara - 16	84.04	A	87.13	A+		88.31	A+	86.4	A+
IRD Performance:96.82(A++)									

तालिका नं. ३

२.६.६ वेरुजु शाखा

आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गत कार्यालयको जम्मा ३ अर्ब ०३ करोड ५१ लाख ८९ हजार राजस्व, विनियोजन र धरौटी तर्फको कूल वेरुजु रहेकोमा यस आर्थिक वर्षमा १ अर्ब ७९ करोड २५ लाख ६६ हजार वेरुजु फछ्यौट भएको छ। उक्त वेरुजु फछ्यौट कूल वेरुजुको ५९.१ प्रतिशत हुन आउँछ। वेरुजु फछ्यौटको यो प्रतिशतलाई उत्साहजनक नै मान्नु पर्ने देखिन्छ।

तालिका नं. ५ (वेरुजुको प्रगति)

क्र.सं.	कार्यालय	जम्मा वेरुजु (२०६९/७०)	वेरुजु सम्परीक्षण २०७० असार सम्मको	प्रगति प्रतिशत
	विभाग	३२६७२३	२३८२०३	७२।९
१	दाङ	१०८	१०८	१००।०
२	कृष्णनगर	३१६१	३१०८	९८।३
३	पोखरा	७४५२०	६६६१८	८९।४
४	ललितपुर	५०९८५	३९५०९	७७।५
५	विराटनगर	११५४२०	८९२७७	७७।३
६	धनगढि	७००५	५२०९	७४।४
७	धरान	१२५८७	९१३५	७२।६
८	क्षेत्रनं.१,काठमाण्डौ	२१३२९०	१५४६३१	७२।५
९	हेटौंडा	११९३२	८६१५	७२।२
१०	भद्रपुर	११६९८	८४१४	७१।९
११	भरतपुर	३०४५६९	२१५५५३	७०।८
१२	महेन्द्रनगर	१२८९२	८४०५	६५।२
१३	ठूलाकरदाता	७०६४७०	४२६३०६	६०।३
१४	बुटवल	११९८९	६९३३	५७।८
१५	लाहान	१३९४५३	७७३५८	५५।५
१६	विरगञ्ज	१६४२२७	८६८१३	५२।९
१७	सिमरा	५२००५	२४२५७	४६।६
१८	क्षेत्रनं.३,काठमाण्डौ	५२८१८४	२३७३०१	४४।९
१९	क्षेत्रनं.२,काठमाण्डौ	१३९८२३	५३४९८	३८।३
२०	भैरहवा	११५४६	४२८०	३७।१
२१	जनकपुर	५०६३४	१७५४७	३४।७
२२	भक्तपुर	३७२४२	९५०६	२५।५
२३	नेपालगन्ज	४८७२६	१९८२	४।१
	जम्मा	२७०८४६६	१५५४३६३	५७।४
	कूल जम्मा	३,०३५,१८९	१,७९२,५६६	५९।१

आ.व. २०६९/७० मा वेरुजु फछ्यौटको अवस्थालाई समष्टि रूपमा हेर्दा आन्तरिक राजस्व विभागको ७२.९ प्रतिशत रहेको छ भने कार्यालयहरूको ५७.४ प्रतिशत रहेको छ । कार्यालयगत रूपमा वेरुजु फछ्यौटको अवस्थालाई हेर्दा दाङ, कृष्णनगर, पोखरा, ललितपुर र विराटनगरले सबभन्दा बढि र नेपालगञ्ज, भक्तपुर, जनकपुर, भैरहवा र काठमाडौं क्षेत्र नं. २ ले सबभन्दा कम वेरुजु फछ्यौट गरेका छन् । त्यसैगरी अन्य १३ वटा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूले ४० प्रतिशत भन्दा बढी वेरुजु फछ्यौट गरेका छन् भने आन्तरिक राजस्व विभागको समग्र वेरुजु फछ्यौट ५९.१ प्रतिशत रहेको छ ।

तालिका नं. ६ (वेरुजुको समष्टिगत प्रगति विवरण)

1	Beruju Clearance of IRD	72.9 %
2	Beruju Clearance of All IRO	57.4
3	Best Performing Office	Dang (100%) Krishnanagar (98.3%) Pokhara (89.4%) Lalitpur (77.5%) Biratnagar (77.3%)
4	Poor Performing Offices (Below 50% of the target)	Nepalgunj (4.1%) Bhaktapur(21.4%) Janakpur (33.3%) Bhairahawa (37.1%) Kath 2(38.3%)
5	Other Offices accomplished more than 40% of targets	13offices
6	Over all Clearance of Beruju	59.1%

२.६.७ कानून शाखा

कर अधिकृतले गरेको कर निर्धारण सम्बन्धी निर्णयहरू उपर चित्त नबुझाउने करदाताले विभाग समक्ष प्रशासकीय पुनरावलोकनको निवेदन दिन सक्ने र प्रशासकीय पुनरावलोकनको क्रममा विभागबाट भएको निर्णयमा चित्त नबुझाउने करदाताले राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दिन सक्ने कानूनी प्रावधान रहेको छ । हाल ४ वटा राजस्व न्यायाधिकरणहरू काठमाण्डौं, विराटनगर, पोखरा र नेपालगंजमा गठन भई कर सम्बन्धी मुद्दाको पुनरावेदन सुनी फैसला हुँदै आएको छ ।

राजस्व न्यायाधिकरणमा परेका कर राजस्वसंग सम्बन्धित मुद्दाहरूका सम्बन्धमा सरकारी वकीलहरूबाट प्रतिरक्षा हुँदै आएको छ । राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौंमा दायर रहेका मुद्दाहरूको सम्बन्धमा आन्तरिक राजस्व विभागको कानून शाखामा कार्यरत सरकारी वकिलहरूबाट र काठमाण्डौं उपत्यका बाहिर रहेका राजस्व न्यायाधिकरणमा दायर रहेका मुद्दाहरूको सम्बन्धमा सम्बन्धित पुनरावेदन सरकारी वकिल कार्यालयहरूमा कार्यरत सरकारी वकिलहरूबाट वहस पैरवी प्रतिरक्षा गर्ने गराउने गरिएको छ । राजस्व न्यायाधिकरणहरूमा दर्ता भई फछ्यौट भएका र बाँकी रहेका मुद्दाको स्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका नं. ७

राजस्व न्यायाधिकरण विराटनगर

आ.व.२०६१/०७० मा

दर्ता, फछ्यौट र बाँकी रहेका मुद्दाहरूको विषयगत विवरण

मुद्दा विवरण	जम्मा मुद्दा दर्ता संख्या	जम्मा मुद्दा फछ्यौट संख्या							कैफियत
	गत आ.व.वाट यस आ.व.जिम्मेवारीमा थप सरी आएको भएकाजम्मा	शुरु सदर	केही उल्टी	उल्टी	पुनः निर्णय	अन्य	जम्मा	बाँकी	
मूल्यअभिवृद्धिकर	७०	५	३	१७	०	०	२५	४५	
आयकर	७६	१	१४	९	१	१	२६	५०	
भन्सार	५५	३	१	२७	०	०	३१	२४	
अन्य	२१	१	०	३	०	०	४	१७	
जम्मा	२२२	१०	१८	५६	१	१	८६	१३६	

तालिका नं. ८

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौवाट

आ.व.२०६१/०७० मा दर्ता फछ्यौट बाँकी रहेका मुद्दाहरूको विषयगत विवरण

मुद्दा विवरण	जम्मा मुद्दा दर्ता संख्या	जम्मा मुद्दा फछ्यौट संख्या									कैफियत
	गत आ.व.वाट यस आ.व.जिम्मेवारीमा थप सरी आएको र भएको जम्मा	शुरु सदर	केही उल्टी	उल्टी	पुनःनिर्णय	सरुवा	तामेली	मुल्लवी	जम्मा	बाँकी	
मूल्य अभिवृद्धिकर	४९७	५२	१५	१९	५	०	०	२	९३	४०४	
आयकर	८४५	७३	८६	६	२४	४	०	१३	२०६	६३९	
भन्सार	११६	७	५	३३	३	१	०	०	४९	६७	
अन्य	६९	७	१	१	०	०	०	०	९	६०	
जम्मा	१५२७	१३९	१०७	५९	३२	५	०	१५	३५७	११७०	

तालिका नं. ९
राजस्व न्यायाधिकरण पोखरा
आ.व.२०६१।०७०) मा दर्ता, फछ्यौट र बाँकी रहेका मुद्दाहरूको विषयगत विवरण

मुद्दा विवरण	जम्मा मुद्दा दर्ता संख्या	जम्मा मुद्दा फछ्यौट संख्या							वाँकी	कैफियत
	गत आ.व.वाट यस आ.व.जिम्मेवार िमा थप सरि आएको भएको जम्मा	शुरु सदर	केहि उल्टी	उल्टी	पुनःनिर्णय	अन्य	जम्मा			
मूल्यअभिवृद्धिकर	२१	२	१	०	०	०	३	१८		
आयकर	३८	२	६	०	०	०	८	३०		
भन्सार	४	०	०	०	०	०	०	४		
अन्य	२६	२	०	०	०	०	२	२४		
जम्मा	८९	६	७	०	०	०	१३	७६		

तालिका नं. १०
राजस्व न्यायाधिकरण नेपालगञ्ज
आ.व.२०६१।०७० मा
दर्ता, फछ्यौट र बाकी रहेका मुद्दाहरूको विषयगत विवरण

मुद्दा विवरण	जम्मा मुद्दा दर्ता संख्या	जम्मा मुद्दा फछ्यौट संख्या						वाकी	कैफियत
	गत आ.व.वाट यसआ.व.जिम्मेवार िमा थप सरि आएको र भएको जम्मा	शुरु सदर	केहि उल्टी	उल्टी	पुनःनिर्णय	अन्य	जम्मा		
मूल्य अभिवृद्धिकर	३	१	०	०	०	०	१	२	
आयकर	२	१	०	०	०	०	१	१	
भन्सार	८	०	३	०	०	०	३	५	
अन्य	४	०	०	०	०	४	४	०	
जम्मा	१७	२	३	०	०	४	९	८	

कर सम्बन्धी मुद्दाका देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू

करलाई राज्यको प्रमुख श्रोत कानूनी शुल्क र राजस्व संकलनको रूपमा लिने गरिन्छ । कर प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा असूल गरिन्छ । मुख्य रूपमा अष्पस्ट तथा अपुरो कानूनी प्रावधान, कर प्रशासनमा सम्लग्न पदाधिकारीहरूको काम कारवाही, कर दातामा कर सम्बन्धी शिक्षाको अभाव जस्ता कारणले गर्दा विवाद उत्पन्न भई उक्त विवाद न्यायिक निरोपणका लागि न्यायाधिकरण तथा अदालतमा पुग्ने गरेको छ । यसले गर्दा कर लगाउने तथा असूल उपर गर्ने दुवै कार्यमा

समस्या रहेको छ । कर प्रशासनमा संलग्न कर्मचारीहरूलाई प्रमाण कानून, कार्यविधि कानून जस्ता विषयमा पर्याप्त प्रशिक्षणको व्यवस्था नहुनु, करदातालाई कर प्रशासन, करका सिद्धान्त तथा कर प्रणाली सम्बन्धमा जानकारी नहुनु, कर सम्बन्धी मुद्दाहरू फैसला गर्ने पदाधिकारी तथा प्रतिरक्षामा संलग्न हुने सरकारी वकिलहरूलाई कर प्रणाली करको सिद्धान्त जस्ता विषयहरूमा पर्याप्त प्रशिक्षणको व्यवस्था नहुनु, कर प्रशासनलाई विशिष्टीकरण गर्न नसक्नु, राजस्व प्रशासनसँग सम्बन्धित प्रचलित कानूनहरूमा प्रयोग भएका शब्दहरू सरल नहुनु जस्ता विविध किसिमका समस्याहरूले गर्दा कर सम्बन्धी मुद्दाहरू बढ्नुका साथै अपेक्षित सफलता प्राप्त गर्न सकिएको छैन । यी समस्याहरू निराकरण गर्ने हो भने कर संवन्धी मुद्दाहरूमा सफलता पाउन सकिन्छ । यसको लागि देहायका कार्यहरू गर्नुपर्ने हुन्छ ।

कर प्रशासनसँग सम्बन्धित कर्मचारीलाई प्रशिक्षणको व्यवस्था गर्ने ।

कर प्रशासनसँग सम्बन्धित मुद्दा असफल हुनाका कारण पत्ता लगाउन अनुसन्धान गर्नुपर्ने ।

कर प्रशासक र सरकारी वकील तथा न्यायाधिशहरू बीच पर्याप्त अर्न्तकृया गर्ने ।

विभागको कानून शाखालाई कानून महाशाखा बनाउने ।

कार्यबोझको आधारमा विभाग तथा मातहतका कार्यालयहरूमा सरकारी वकिलको दरबन्दी थप गर्ने ।

मुद्दाको प्रतिरक्षालाई प्रभावकारी बनाउन प्रतिरक्षार्थ खटिने सरकारी वकिलहरूलाई आवश्यक भौतिक श्रोत साधन तथा सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्ने ।

२.६.८ अन्तःशुल्क शाखा

अन्तःशुल्कजन्य वस्तुको व्यवस्थापन

सूर्तीजन्य पदार्थ सूर्ती, जर्दा, खैनी, पान मसला, गुट्खा आदिमा टाँस गरिने उपयुक्त अन्तःशुल्क टिकटको व्यवस्था गरी सो को प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि अनुगमन गरिने ।

२.५ आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा भएका महत्वपूर्ण कार्यक्रमहरू

चुरोटबिन्डी बाहेकका सूर्तीजन्य पदार्थमा अन्तःशुल्क टिकट टाँस्ने व्यवस्था

सूर्तीजन्य पदार्थ सूर्ती, जर्दा, खैनी, पान मसला, गुट्खा आदिबाट प्राप्त हुनु पर्ने अन्तःशुल्क राजस्व सुनिश्चित गर्न त्यस्ता वस्तुहरूमा अन्तःशुल्क टिकट टाँस गरेर कारोवार गर्ने गरी अन्तःशुल्क नियमावली, २०५९ को नियम ३०(२ क)को अधिकार प्रयोग गरी सूर्तीजन्य पदार्थ (चुरोट, बिन्डी बाहेक)मा अन्तःशुल्क टिकट टाँस गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७० जारी गरियो । मिति २०७० जेठ १ गते देखि त्यस्ता पदार्थहरूमा अन्तःशुल्क टिकट टाँस गरेर मात्र विक्री वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ ।

अवैध मदिरा नियन्त्रण कार्य

आन्तरिक राजस्व विभाग, आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू र करदाता सेवा कार्यालयहरूबाट मदिराजन्य वस्तुहरूका प्रतिष्ठानहरूमा गरिएको अनुगमन तथा अनुसन्धानबाट विभिन्न आठ मदिरा उत्पादक प्रतिष्ठानहरूबाट उत्पादित मदिरामा नक्कली अन्तःशुल्क टिकट प्रयोग भएको पाइयो । नक्कली अन्तःशुल्क टिकट प्रयोग भएका उक्त मदिराका उत्पादक प्रतिष्ठानहरूको अन्तःशुल्क ऐन, २०५८, अन्तःशुल्क नियमावली, २०५९ मदिरा ऐन, २०३१ तथा मदिरा नियमहरू, २०३३ र अन्य प्रचलित कानून बमोजिम आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूबाट थप छानविन तथा अनुसन्धानको कार्य जारी रहेको छ ।

२.६.९ अन्तर्राष्ट्रिय कर शाखा

नेपालमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा (७३) ले अन्तर्राष्ट्रिय संभौता दफाको व्यवस्था गरी दोहोरो कर नलाग्ने गरी दोहोरो करमुक्ति संभौता गर्नसक्ने व्यवस्था गरेको छ । आर्थिक वर्ष २०६८/०६९ सम्म नेपालले विभिन्न १० वटा देशहरूसँग दोहोरो करमुक्ति तथा वित्तीय छल निरोध सम्बन्धी सम्भौता गरेको छ ।

तालिका नं. ११, नेपालले दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता गरेका देशहरू

नं.	देश	सम्झौता मिति	कैफियत
१.	गणतन्त्र भारत (Republic of India) नयाँ संझौताद्वारा पुनर्स्थापित	२७ नोभेम्बर २०११	नयाँ संझौताद्वारा पुनर्स्थापित
२.	नर्वे अधिराज्य (Kingdom of Norway)	१३ मे १९९६	
३.	थाइलैण्ड अधिराज्य (Kingdom of Thailand)	२ फेब्रुअरी १९९८	
४.	प्रजातान्त्रिक समाजवादी गणतन्त्र श्रीलंका (Democratic Socialist Republic of Sri Lanka)	६ जुलाई १९९९	
५.	गणतन्त्र मौरिसस (Republic of Mauritius)	३ अगष्ट १९९९	
६.	ऑस्ट्रिया गणतन्त्र (Republic of Austria)	१५ डिसेम्बर २०००	
७.	इस्लामिक गणतन्त्र पाकिस्तान (Islamic Republic of Pakistan)	२५ जनवरी २००१	
८.	जनवादी गणतन्त्र चीन (People's Republic of China)	१४ मे २००१	
९.	कोरिया गणतन्त्र (Republic of Korea)	५ अक्टुबर २००१	
१०.	कतार (Qatar)	१५ अक्टुबर २००७	

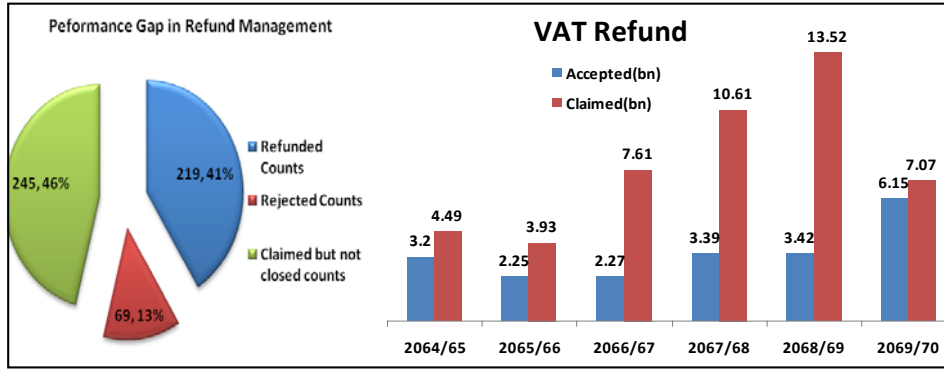
तालिका नं. ११

गत आर्थिक वर्षमा भएका उल्लेखनीय कार्यहरू:

- अमेरिका, बेलायत, जापान, सोभियत संघ, क्यानाडा र भुटानलाई **DTAA** प्रस्ताव पठाउन मन्त्रालयमा पठाई सो सम्बन्धी कार्यवाही भइरहेको ।
- करीव एक दशक अगाडि नेपाल र बंगलादेश बीच **DTAA** गर्ने भनी कार्यवाही अगाडि बढाएकोमा हालसम्म अनिर्णित रहेकोमा हालै महानिर्देशक, आन्तरिक राजस्व विभागको संयोजकत्वमा रहेको समितिले धेरै वुँदा बीचमा रहेको असमान धारणा समाधान भई एउटा वुँदा मात्र बाँकी भएको र सो सम्बन्धमा बंगलादेशबाट छिट्टै जवाफ प्राप्त हुने अपेक्षा गरिएको ।
- आन्तरिक राजस्व विभाग र अमेरिकी सरकार सहयोग नियोग अन्तर्गतको **NEAT Project** को सहयोगमा निम्नानुसारका **Guideline** तयार भई थप परिमार्जन गरी लागू गर्ने तर्फ कार्यवाही भइरहेको:
 - Transfer Pricing Guideline**
 - Permanent Establishment Guideline**
 - Double Tax Avoidance Agreement Guideline**
 - Long-term Contract Guideline**
- नोभेम्बर २०११ मा करदाता सेवा सम्बन्धी गोष्ठी गर्ने भनी अप्रिल २०११ मा काठमाण्डौंमा भएको सार्कस्तरीय **Tax Competent Authorities** को बैठकमा निर्णय भएकोमा विभिन्न आन्तरिक कारणले सेमिनार गर्न नसकिएकोमा हालै आन्तरिक राजस्व विभागले सार्क सचिवालयको सहयोगमा नोभेम्बर २७-३०, २०१२ सम्म ४ दिने **Taxpayer Services** सम्बन्धी सार्कस्तरीय गोष्ठी सम्पन्न भयो । उक्त गोष्ठीमा प्रत्येक सार्क मुलुकबाट ४ जनाका दरले सहभागी हुन आमन्त्रण गरेकोमा भारत, बंगलादेश, भुटान, माल्दिभ्स, श्रीलंका र नेपाल सहित २२ जनाले भाग लिएका थिए ।

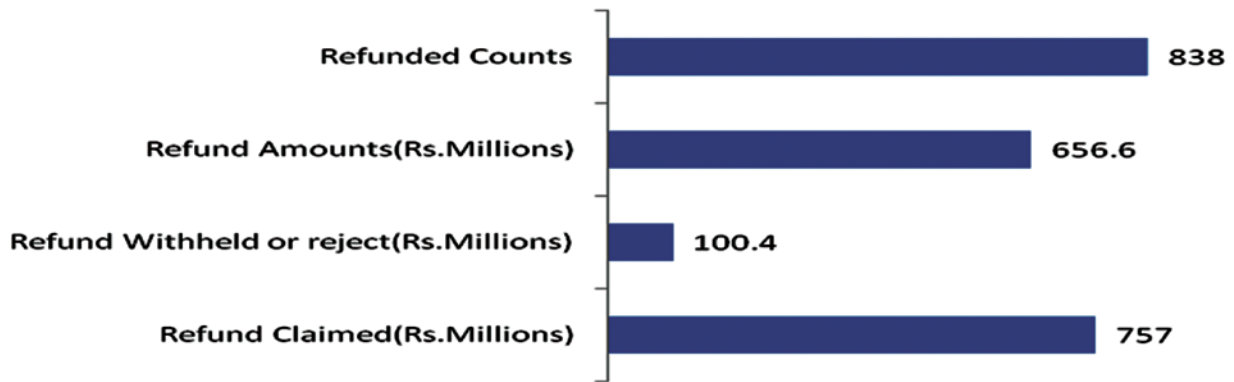
२.६.१० करफिर्ता शाखा

आ.व. २०६९।७० सम्ममा करफिर्ताको अवस्थालाई हेर्दा जम्मा ५३३ कर फिर्तामा **Refunded Count** २१९ अर्थात् ४१ प्रतिशत रहेको थियो भने **Rejected Count** २४५ अर्थात् ४६ प्रतिशत र **Claimed but not closed counts** मा ६९ अर्थात् १३ प्रतिशत रहेको छ । **VAT Refund** को अवस्थालाई हेर्दा आ.व. २०६४।६५ मा **Claimed Amount** ४.४९ विलियन मा ३.२ विलियन रकम मात्र **Accepted** गरिएको थियो । त्यसैगरी आ.व. आ.व. २०६५।६६ मा **Claimed Amount** ३.९३ विलियन मा २.२५ विलियन रकम मात्र **Accepted** भएको थियो भने आ.व. २०६६।६७ मा **Claimed Amount** ७.६१ विलियन मा २.२७ विलियन रकम मात्र **Accepted** भएको थियो । आ.व. २०६७।६८ मा **Claimed Amount** १०.६१ विलियनमा ३.३९ विलियन रकम मात्र **Accepted** भयो भने त्यसैगरी आ.व. २०६८।६९ मा **Claimed Amount** १३.५२ विलियन मा ३.४२ विलियन रकम मात्र **Accepted** भएको थियो ।

चित्र नं. ११

Diplomatic Refund (FY2069/70)

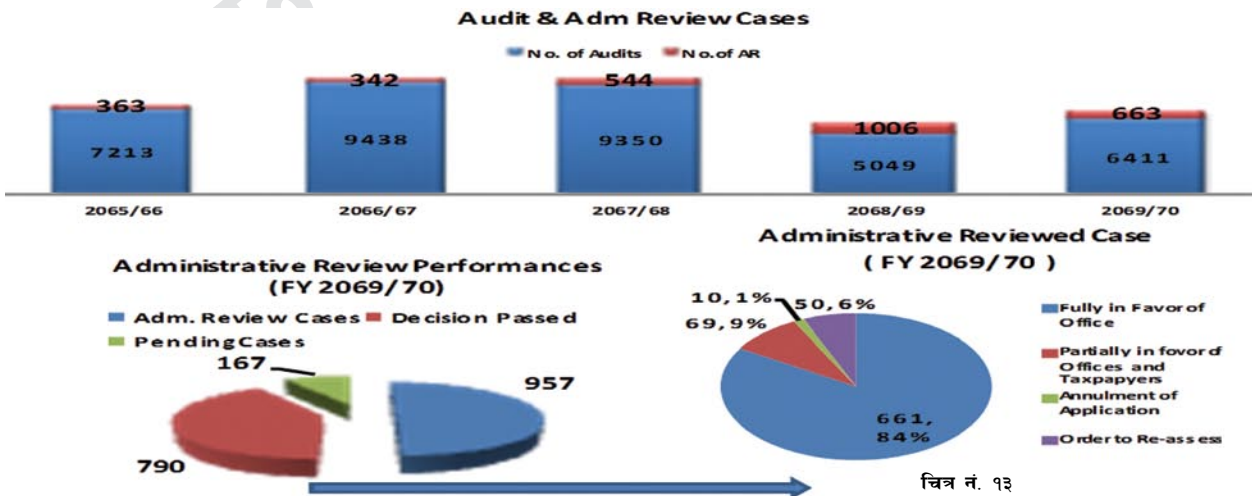

चित्र नं. १२

त्यसैगरी आ.व. २०६९/७० मा Claimed amount 7.07 विलियनमा 6.15 विलियन मात्र accepted भएको छ। आ.व. २०६९/७० Diplomatic Refund मा Refunded Claimed Amount 757 मिलियन थियो भने Refund Amount 656.6 मिलियन भयो भने Rejected Amount 100.4 मिलियन भयो।

२.६.११ कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखा

कर परीक्षण पुनरावलोकनको अवस्थालाई हेर्दा २०६५/६६ मा No. of Audit 7213 मा No. of AR 363 थियो। आ.व. २०६६/६७ मा No. of Audit बढेर ९४३८ रहेकोमा No. of AR 342 थियो। आ.व. २०६७/६८ मा No. of Audit बढेर

चित्र नं. १३

१४३८ रहेकोमा No. of AR 342 थियो भने No. of Audit बढेर १४३८ रहेकोमा No. of AR 342 थियो । त्यसैगरी आ.व. २०६९/७० मा Total No. of Audit ६४११ मा No. of AR ६६३ भएको छ । त्यस्तै २०६९/७० मा Total adm. review cases ९५७ मा ७९० वटा निर्णय भएको र १६७ वटा निर्णय हुन बाँकी रहेको छ ।

२.६.१२. आर्थिक प्रशासन शाखा

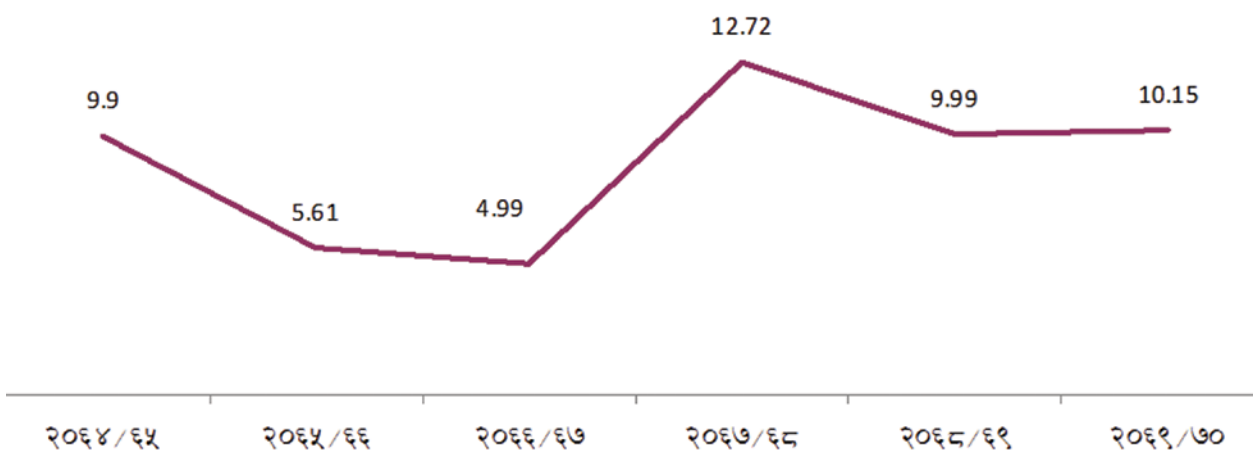
विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूमा आर्थिक वर्ष २०६८/६९ मा आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क संकलन गर्नका लागि रु ९८ करोड ११ लाख ७३ हजार खर्च भएको देखिन्छ । उक्त खर्च गत आ.व. भन्दा ३ करोड ९१ लाख ८७ हजार कम खर्च भएको छ । यसरी राजस्व संकलन खर्च कम हुनुमा लक्ष्य अनुरूप राजस्व संकलन हुनु र स्थिर चालु खर्चमा नियन्त्रण हुनु हो । विगत वर्ष भन्दा संकलन खर्च प्रति हजारमा रु. १२.७२ कम भई रु. ९.९९ रहेको छ ।

तालिका नं. १२ (प्रति हजार संकलन खर्च)

विवरण	आर्थिक वर्ष	आर्थिक वर्ष	आर्थिक वर्ष	आर्थिक वर्ष	आर्थिक वर्ष	आर्थिक वर्ष
	२०६४/६५	२०६५/६६	२०६६/६७	२०६७/६८	२०६८/६९	२०६९/७०
चालु खर्च	३,८२,३०१	२,९४,४४८	३,३०,०९९	१०,२०,३६०	९,८१,१७३	११९६४८
पूँजीगत खर्च						
आन्तरिक राजस्व संचालन खर्च						
कूल असुली (रु)	३,८६,१४,०७४	५,२४,२३,०९७	६,६६,०९,४०२	८,०२,०६,२६२	९,८१,२२,८८३	११,७८,९५,२६२
प्रति एक हजार रूपैया संकलन लागत (रूपैयामा)	९.९९	५.६९	४.९९	१२.७२	९.९९	१०.१५

त्यसैगरी आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा राजस्व संकलन खर्च १ अर्ब १९ करोड ६४ लाख ७८ हजार भएको छ भने यो कूल राजस्व संकलनको १०.१५ प्रति हजारमा खर्च भएको छ ।

प्रति एक हजार रूपैया संकलन लागत (रूपैयामा)

चित्र नं. १४

भाग-३

आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण

आन्तरिक राजस्व विभाग

३. आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण

कूल राजस्वमा गैर कर राजस्वको हिस्सा १२ प्रतिशत रहेको छ भने कर राजस्वको हिस्सा ८८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यसबाट गैरकर राजस्वको अंश न्यून भएको देखिएकोले गैरकर क्षेत्रको दायरा र दरमा विश्लेषणात्मक अध्ययन गर्नु पर्ने देखिएको छ। आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा आन्तरिक राजस्व तर्फको संरचनात्मक अवस्थाको विश्लेषण गर्दा कूल लक्ष्य १ खर्व १८ अर्ब ६५ करोड ५७ लाख २७ हजार भएकोमा कूल असुली १ खर्व १७ अर्ब ८९ करोड ५२ लाख ६२ हजार भएको छ जुन लक्ष्यको तुलनामा ९९.३६ प्रतिशत संकलन भएको छ। बृद्धि दर अधिल्लो वर्षको तुलनामा २०.२ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी मू.अ.कर र अन्तःशुल्क पैठारी सहितको जम्मा लक्ष्य १ खर्व ८९ अर्ब २४ करोड ६१ लाख ०५ हजार रहेकोमा कूल असुली १ खर्व ८७ अर्ब ५१ करोड ०३ लाख २४ हजार भएको छ जुन लक्ष्यको तुलनामा ९९.०८ प्रतिशत प्रगति भएको छ।

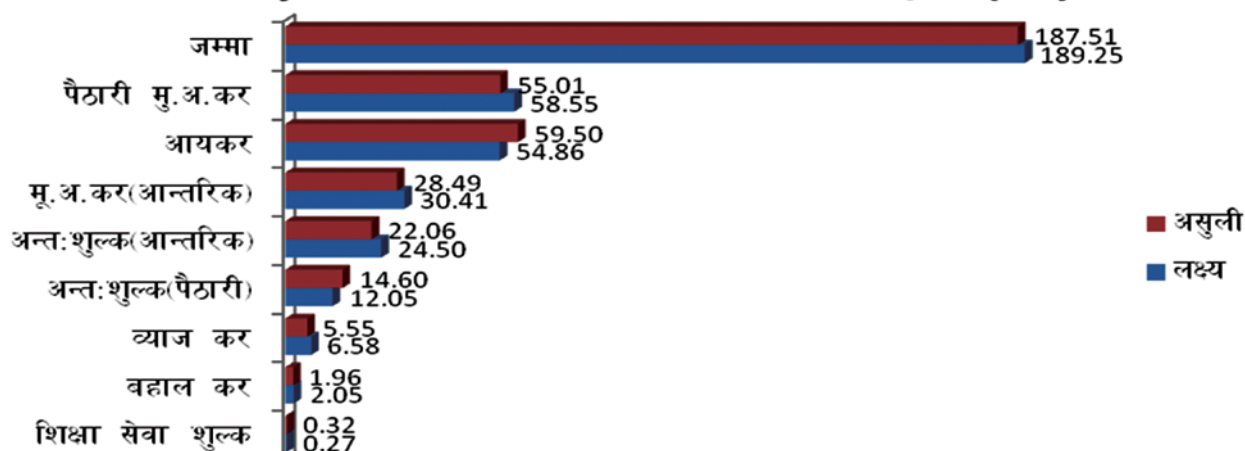
तालिका १३. आन्तरिक राजस्व संकलनको संरचनात्मक स्थिति (आ.ब. २०६९/७०)

रु. हजारमा

विवरण	लक्ष्य	असुली	प्रगति प्रतिशत
आयकर	५४८५५१९८	५९५०४७०६	१०८।५
बहाल कर	२०५००००	१९५९७३७	९५।६
व्याज कर	६५७५०००	५५५४४७६	८४।४८
जम्मा आयकर	६३४८०१९८	६७०१८९९९	१०५।६
मू.अ.कर(आन्तरिक)	३०४०६६९०	२८४९३८५८	९३।७१
अन्तःशुल्क(आन्तरिक)	२४४९६७४१	२२०६१७९९	९०।०६
शिक्षा सेवा शुल्क	२७२०९८	३२०६८६	११७।९
जम्मा	११८६५५७२७	११७८९५२६२	९९।३६
मु.अ.कर(पैठारी)	५८५४५०५८	५५०११९७१	९३।९७
अन्तःशुल्क(पैठारी)	१२०४५३२०	१४६०३०९१	१२१।२
कूल जम्मा	१८९२४६१०५	१८७५१०३२४	९९।०८

आन्तरिक राजस्व संकलनको संरचनात्मक स्थितिको विश्लेषण गर्दा आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, व्याज कर र बहाल करको हिस्सा क्रमशः ४६.३, २६.१, २०.३, ५.५ र १.६ प्रतिशत रहेको छ। संस्थागत आयकर तर्फ क्रमशः घटाउँदै

Analysis of Tax Collection FY 2069/70(bn)

चित्र नं. १५

लगा व्यक्तिगत आयकरमा बृद्धि गर्ने विश्वव्यापी प्रवृत्ति रहेको सन्दर्भमा पारिश्रमिक आयको अंश निकै न्यून देखिन्छ। नेपालमा विकसित हुन नसकेको र विस्तार हुन नसकेको अर्थतन्त्रको कारण व्यक्तिगत आयलाई अपेक्षा गरिए अनुरूप बृद्धि गर्न सकिएको छैन। तसर्थ संस्थागत आयकरको तुलनामा व्यक्तिगत आयकर कमै देखिन्छ। मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फ विगत वर्षको तुलनामा राजस्व संकलन बढ्दै गेटापनि उक्त करको संभाव्यता अनुरूप अझै पूर्ण रूपमा कर संकलन हुन नसकेको देखिन्छ। मूल्य अभिवृद्धि करको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने राज्यसँग जनताको अन्तरसंवाद, कर प्रशासनको प्रभावकारिताको अभाव र अझै पनि भन्सार मूल्यांकनका समस्याले यसको राजस्वमा योगदान बृद्धि गर्न नसकिएको हो। विगत वर्षमा भन्दा हालका वर्षमा अन्तःशुल्क संकलनमा प्रणालीगत सुधारको अभावमा अपेक्षाकृत असुल हुनु पर्ने राजस्व संकलन नभएको देखिन्छ। अन्तःशुल्क प्रशासनका कार्यप्रणाली र कार्य विधि अझै पनि परम्परागत भएकोले यसलाई आधुनिकीकरण गर्दै विद्युतीय प्रणालीको प्रयोगमा लैजानु पर्ने देखिन्छ। बहालकर र आयकरको सन्दर्भमा बृहत् अनुगमनको आवश्यकता देखिन्छ।

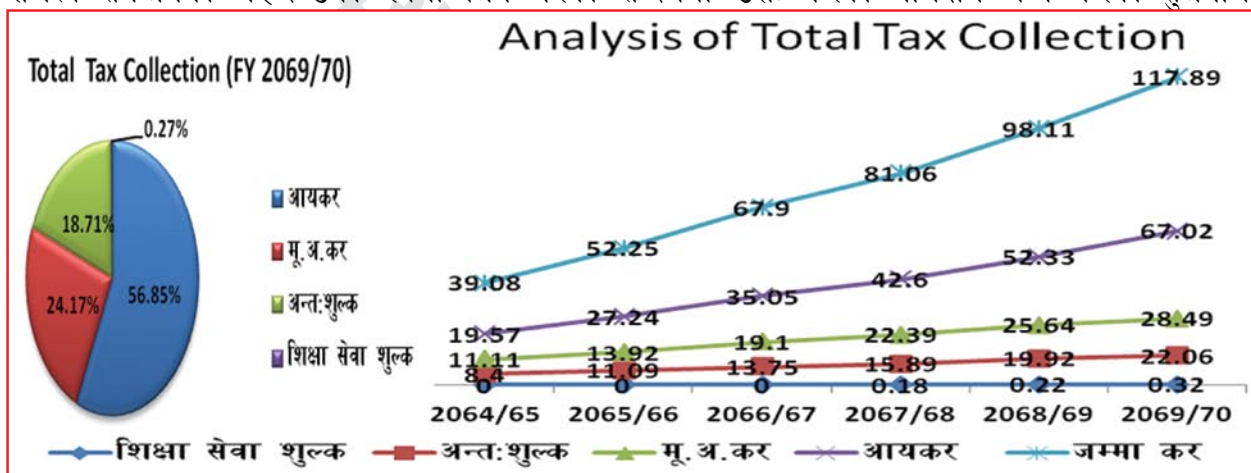
३.१ विगत ५ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्था

तलको तालिकामा आ.ब.२०६४।६५ देखि आ.ब.२०६९।७० सम्म प्रत्येक आ.ब.मा मु.अ.कर, आयकर तथा अन्तःशुल्कको लक्ष्य र प्रगति प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १४: विगत ५ वर्षको राजस्व संकलन रु अर्वमा

	२०६४।६५	२०६५।६६	२०६६।६७	२०६७।६८	२०६८।६९	२०६९।७०
आयकर	१९।५७	२७।२४	३५।०५	४२।६	५२।३३	६७।०२
मू.अ.कर	११।११	१३।९२	१९।१	२२।३९	२५।६४	२८।४९
अन्तःशुल्क	८।४	११।०९	१३।७५	१५।८९	१९।९२	२२।०६
शिक्षा सेवा शुल्क	०	०	०	०।१८	०।२२	०।३२
जम्मा कर	३९।०८	५२।२५	६७।९	८१।०६	९८।११	११७।८९

कर राजस्व मुख्यतः आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क मार्फत नै बढी असुल हुने गरेको पाइन्छ। आ.ब. २०६९।७० मा कूल राजस्व संकलनमा आयकर, मू.अ.कर र अन्तःशुल्कको हिस्सा क्रमशः ५६.८५, २४.१७, १८.७१ र ०.२७ रहेको छ। हाल विश्व अर्थतन्त्रमा मू.अ.करलाई आन्तरिक राजस्व संकलनको मेरूदण्डको रूपमा लिने गरेको सन्दर्भमा उक्त करको योगदान अन्य करको तुलनामा

चित्र नं. १६

सन्तोषजनक नभएकोले यसको कार्यान्वयनमा विशेष जोड दिनु पर्ने देखिन्छ।

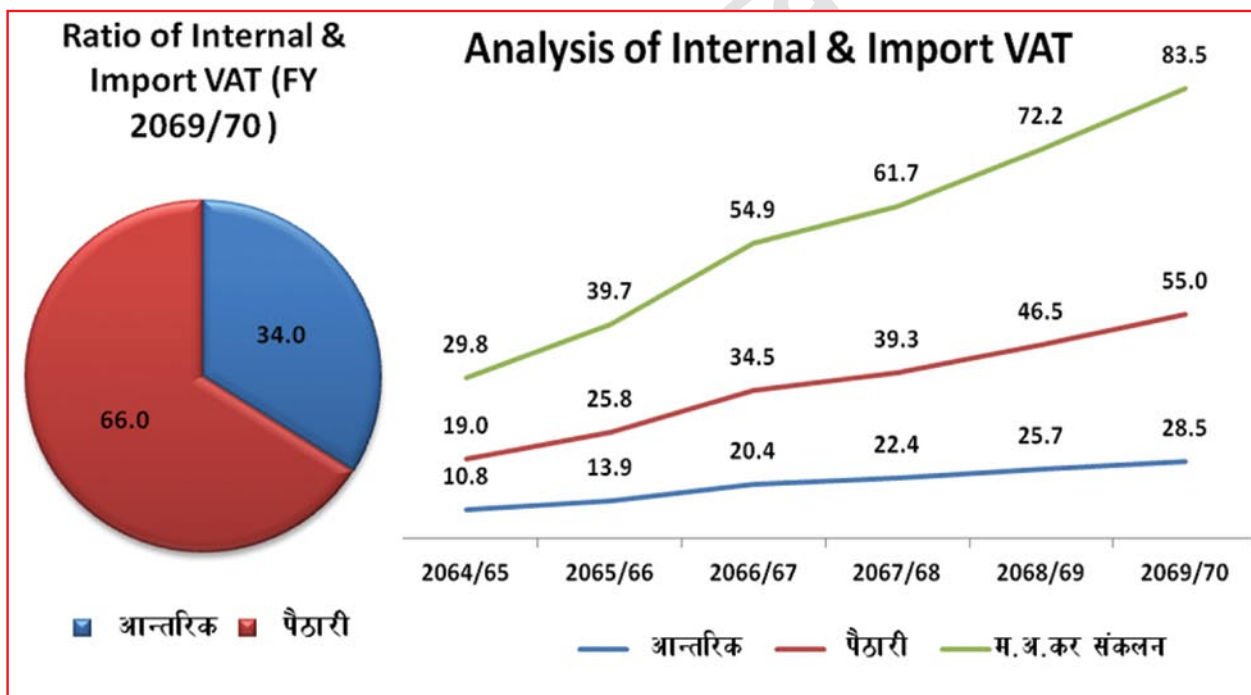
मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात

आर्थिक वर्ष ०६४।०६५ मा जम्मा मुअकर संकलन २९ अर्ब ८१ करोड रहेकोमा आन्तरिक तर्फ १० अर्ब ८० करोड र पैठारी तर्फ १९ अर्ब संकलन भएकोमा आन्तरिक र पैठारी तर्फको अनुपात ३६:६४ रहेको छ भने यसैगरी ०६५।०६६ मा ३५:६५ रहेको छ । त्यसैगरी आ.व. २०६९।७० मा जम्मा मुअकर संकलन ३३ अर्ब ५० करोड रहेकोमा आन्तरिक तर्फ २८ अर्ब ४९ करोड र पैठारी तर्फ ५५ अर्ब ०१ करोड संकलन भएकोमा आन्तरिक र पैठारी तर्फको अनुपात ३४:६६ को रहेको छ ।

तालिका नं. १५ मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात रू हजारमा

स्रोत	२०६४/६५	२०६५/६६	२०६६/६७	२०६७/६८	२०६८/६९	२०६९/७०
मू.अ.कर संकलन	२९८१५७०३	३९७००९२१	५४९२०८५६	६९६९२८४८	७२१८८१४२	८३५०५८२९
क) आन्तरिक	१०८०८२४१	१३९१८४९३	२०३७९८३१	२२३८६२७५	२५६५०८३१	२८४९३८५८
ख) पैठारी	१९००७४६२	२५७८२४२८	३४५४१०२५	३९३०६५७३	४६५३७३११	५५०११९७१
आन्तरिक/पैठारी अनुपात	३६:६४	३५:६५	३७:६३	३६:६४	३६:६४	३४:६६
मू.अ.कर संकलन वृद्धि(%)	१७	३३.१५	३८.३४	१२.३३	१७.०१	१५.६८

आ.व. २०६४।६५ मा मुअकर संकलनको वृद्धि १७ प्रतिशत रहेको थियो भने यो वृद्धिदर २०६५।६७ मा सबैभन्दा बढी ३८.३४ प्रतिशत भएकोमा २०६७।६८ मा सबैभन्दा कम १२.३३ प्रतिशत भएको थियो भने आ.व. २०६९।७० मा मुअकर संकलन वृद्धि १५.६८ प्रतिशत रहेको छ ।

चित्र नं. १७

मू.अ.कर संकलनमा आन्तरिक योगदान ३६ र पैठारी योगदान ६४ प्रतिशत रहेको छ । सो अनुपात गत वर्ष ३६:६४ रहेको थियो । उपर्युक्त तथ्याकंलाई विश्लेषण गर्दा अघिल्लो आ.व.को तुलनामा आन्तरिकमा र पैठारीमा कुनैपनि वृद्धि आएको देखिदैन ।

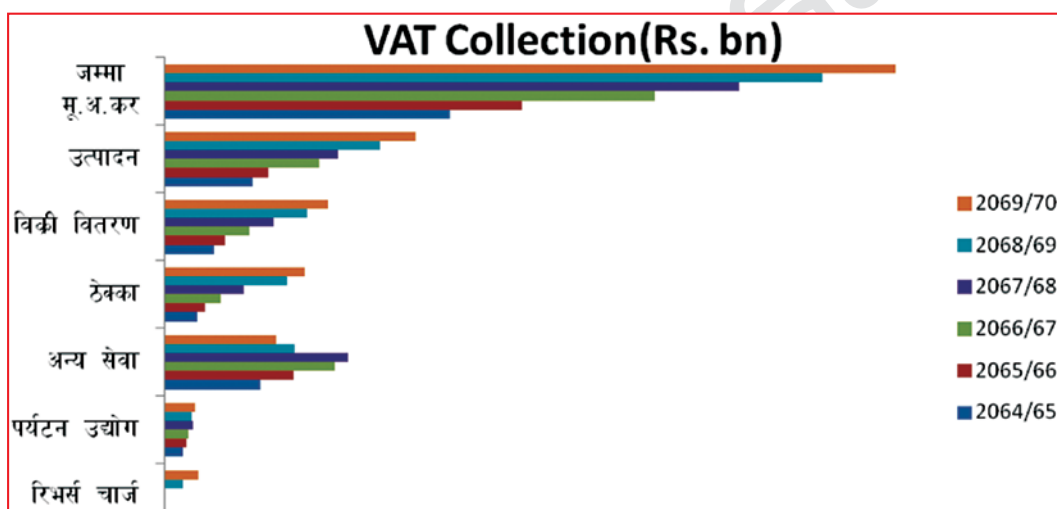
शीर्षकगत मु.अ.कर संकलन (आन्तरिक तर्फ)

आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक तर्फ २८ अर्ब ४९ करोड संकलन भएको छ । जसमा रिभर्स चार्ज, पर्यटन उद्योग, अन्य सेवा, ठेक्का, विक्री वितरण, उत्पादनमा क्रमशः १.३२, १.२०, ४.३४, ५.४८, ६.३७ र ९.७७ अर्ब संकलन भएको छ ।

तालिका नं. १६

	२०६४/६५	२०६५/६६	२०६६/६७	२०६७/६८	२०६८/६९	२०६९/७०
रिभर्स चार्ज	०१००	०१००	०१००	०१००	०१७३	११३२
पर्यटन उद्योग	०१७३	०१८४	०१९४	११९२	११०५	११२०
अन्य सेवा	३१७३	५१०५	६६५	७१३	५१९०	४३४
ठेक्का	११३०	११६०	२१९९	३१९२	४१८०	५१४८
विक्री वितरण	११९२	२३३७	३३३०	४१२५	५१५६	६३७
उत्पादन	३१४३	४१०६	६१०२	६१७७	८१४०	९१७७
जम्मा मु.अ.कर	१११११	१३१९२	१९१९०	२२३३९	२५१६५	२८४४९

आ.व. ०६९/७० मा शीर्षकगत मुअकर संकलनमा सबभन्दा बढी वृद्धिदर उत्पादनमा भएको छ भने अन्य सेवामा वृद्धिदर घटन गएको छ ।

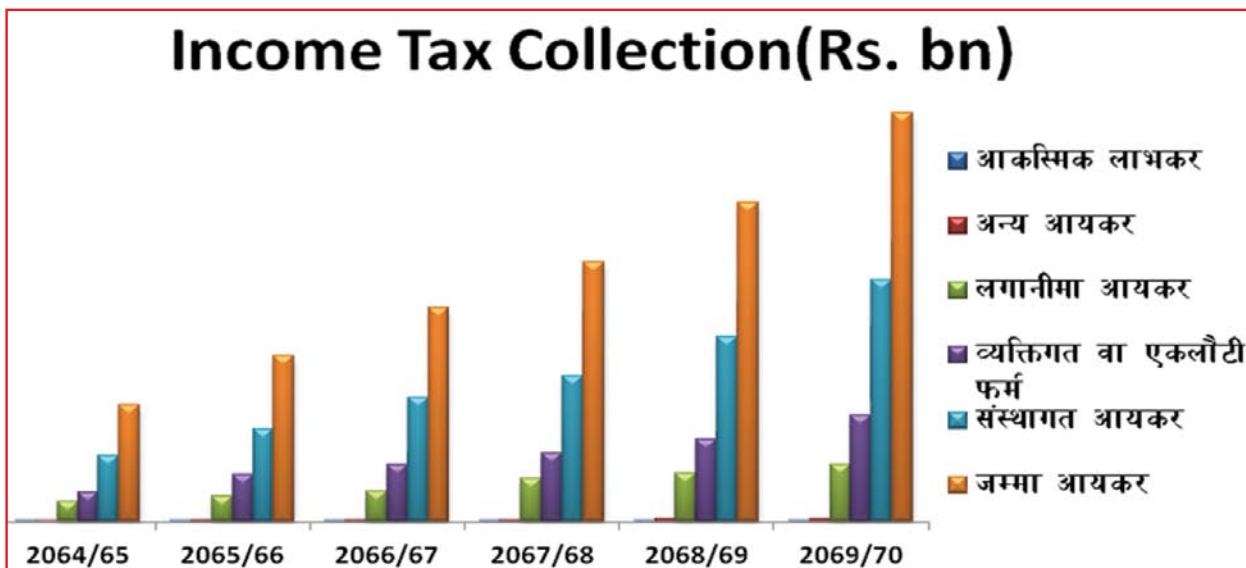

चित्र नं. १८

आयकरको संरचनात्मक अवस्था

तालिका नं. १७ आयकरको संरचनात्मक अवस्था

	२०६४/६५	२०६५/६६	२०६६/६७	२०६७/६८	२०६८/६९	२०६९/७०
आकस्मिक लाभकर	०१०२	०१०२	०१०२	०१०२	०१०४	०१०६
अन्य आयकर	०१०७	०१२५	०१२५	०१२६	०१४१	०१४५
लगानीमा आयकर	३२७	४१५	५१०९	७०८	८१०३	९१४८
व्यक्तिगत वा एकलौटी फर्म	४१९०	७६७	९१२९	११३३	१३४५	१७४०
संस्थागत आयकर	१०१८०	१५१५	२०१४०	२३९१	३०१४१	३९६३
जम्मा आयकर	१९१०६	२७२४	३५१०५	४२६०	५२३३३	६७०२

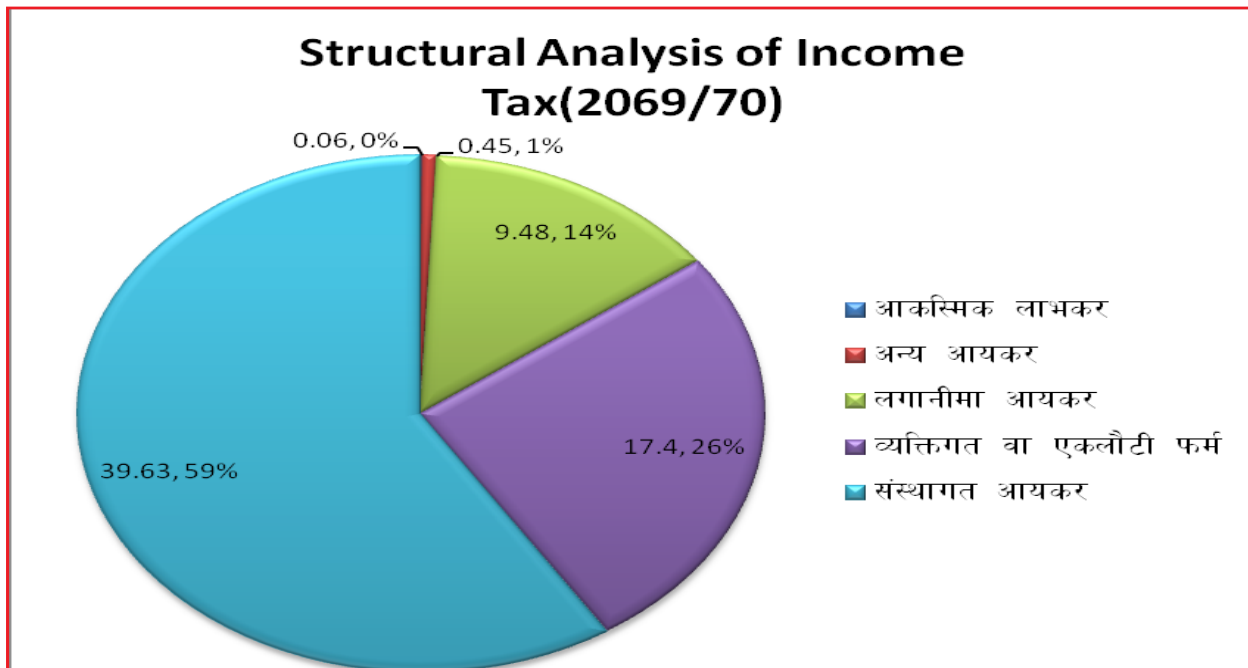

चित्र नं. १९

आ.व. २०६९/७० मा कूल आयकर संकलन ६७.०२ अर्व भएकोमा आकस्मिक लाभकर, अन्य आयकर, लगानीमा आयकर, व्यक्तिगत वा एकलौटी फर्म र संस्थागत आयकरमा क्रमशः ०.०६, ०.४५, ९.८८, १७.४० र ३९.६९ अर्व संकलन भएको छ । यी शीर्षकहरू आ.व. २०६४/६५ मा जम्मा आयकर संकलन १९.०६ अर्व रहेको थियो भने यो बढेर २०६५/६६ मा २७.२४ अर्व रहेको थियो भने क्रमशः बढ्दै गई आ.व. २०६९/७० मा आइपुग्दा यसको अंश ६७.०२ अर्व हुन पुगेको छ ।

आयकर संकलनको संरचनात्मक अवस्थाको विश्लेषण गर्दा संस्थागत आयकर, पारिश्रमिक आयकर, लगानीमा आयकर, पूंजीगत लाभ र आकस्मिक लाभ कर विगत आ.व. २०६२/६३ देखि नै क्रमिक वृद्धि भइरहेको छ । उक्त वृद्धिमा संस्थागत आयकरको योगदान हाल सम्म पनि उच्च रहेको छ । सरकारी प्रतिष्ठानको योगदान सबैभन्दा कमजोर देखिन्छ । यसरी कमी राजस्व संकलन हुनुमा सरकारी प्रतिष्ठानको कार्यान्वयन क्षमता कमजोर भएको विभिन्न अध्ययन तथा प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको पाइन्छ । हालको विश्वव्यापी प्रचलन पारिश्रमिक करमा बढी जोड दिई संस्थागत आयकर संकलनमा क्रमशः घटाउँदै लैजाने रहेको छ । पारिश्रमिक आयको योगदान कूल कर राजस्वमा उल्लेखनीय हुनु पर्नेमा उक्त करवाट अपेक्षित राजस्व संकलन हुन सकेको छैन । व्यक्तिगत राजस्व संकलन कम हुनुमा लगानीको आयकर संकलनमा प्रभाकारी अनुगमनको अभाव, कर तिर्ने बानीमा सुधार नआउनु, प्राकृतिक व्यक्तिको व्यवसाय तथा लगानीको कर सहभागिताको स्तरमा सुधार गर्न नसक्नु र करदाताको दायरमा पनि विस्तार नआउनु प्रमुख कारणहरू हुन् ।

यसका अतिरिक्त ज्यालाको दरमा वृद्धि नहुदा रोजगारीको आयमा कमी भएको र आशिक रूपमा करको अनुगमन प्रभावकारी बनाउन नसक्दा पनि अपेक्षा गरिए अनुरूपको राजस्व संकलन हुन नसकेको हो । यसका साथै नेपालको व्यक्तिगत करको दरले आयको ठाडो समानता कायम गर्ने गरी विवेकशील करको दरको अभावले पनि यस संरचनागत करमा प्रभाव पार्न गएको हो । उपर्युक्त कर बाहेक अन्य करहरूको राजस्व संकलनमा योगदान रहने नै भएता पनि लगानीमा आयकर, बहाल कर, व्याज कर, पूंजीगत लाभ कर, लाभांश र आकस्मिक लाभ करमा समेत उचित अनुगमन हुनु पर्ने देखिन्छ । यसका साथै अर्थतन्त्रको विस्तारको क्रममा यस प्रकारको अवस्था देखिएता पनि क्रमशः आर्थिक विस्तार र लगानीको वातावरण अनुकूल सुधार आएमा लगानीको आयकरमा सुधार आउन सक्दछ । घर वहालकरको प्रभावकारी अनुगमन व्यवस्था र व्यवसायिक घनत्व भएको क्षेत्रमा अप्रत्यक्ष कर गणनाको विधिको

चित्र नं. २०

अवलम्बन गरी कर कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न सकिएमा यस क्षेत्रबाट राजस्व संकलनमा अनुकूल प्रभाव पर्न जाने देखिन्छ ।

आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा शीर्षकगत आयकर संकलनको अवस्था

आ.व. २०६९/७० मा कूल आयकर संकलन ६७.०२ अर्ब भएकोमा आकस्मिक लाभकर, अन्य आयकर, लगानीमा आयकर, व्यक्तिगत वा एकलौटी फर्म र संस्थागत आयकरमा क्रमशः ५९, २६, १४, १ र ०.१ प्रतिशत संकलन भएको छ ।

३.२ मूल्य अभिवृद्धि कर संकलनको वृद्धिदर (आन्तरिक तर्फ)

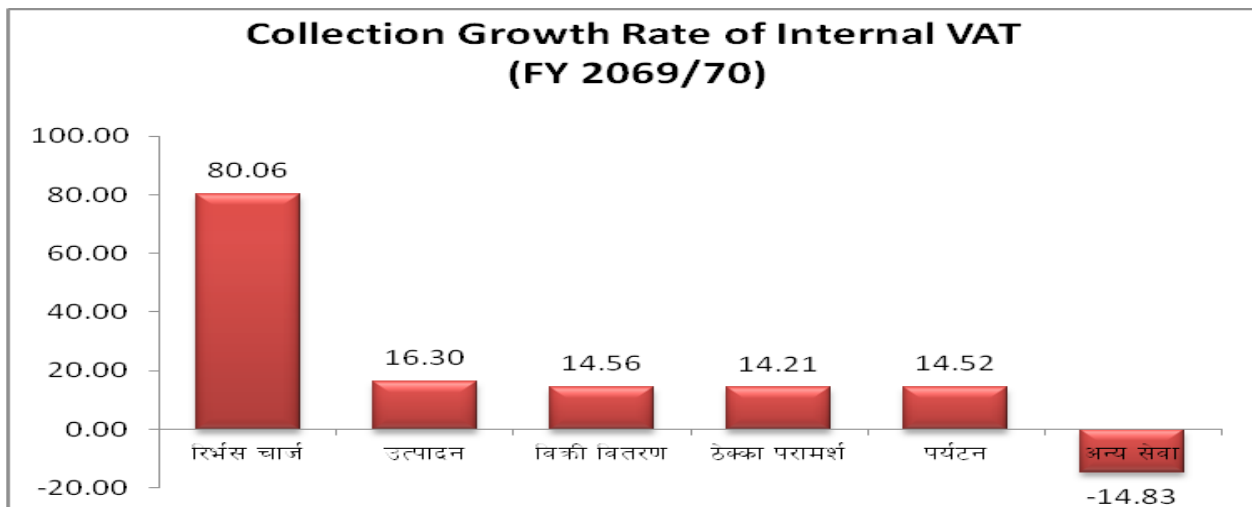
आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक तर्फ २८ अर्ब ४९ करोड ३८ लाख ५८ हजार संकलन भएको छ । उक्त वृद्धि गत वर्षको तुलनामा ११ प्रतिशतले बढि हो । यसबाट मु.अ.कर मा आन्तरिक श्रोतको हिस्सा बढ्दै गएको देखिन्छ । तर पनि वृद्धिदरमा गत वर्षको भन्दा कमी आएको छ । विभिन्न शीर्षकहरूमा आन्तरिक राजस्व तर्फको मु.अ.करको योगदानलाई तल प्रस्तुत गरिएको छः

तालिका नं. १८

(मूल्य अभिवृद्धि कर संकलनको वृद्धिदर (आन्तरिक तर्फ))

सि.नं.	शीर्षक	आर्थिक वर्ष २०६८/६९	आर्थिक वर्ष २०६९/७०	वृद्धि प्रतिशत
१.	उत्पादन	८१४	९१७७	१६३०
२.	विक्री वितरण	५१५६	६३७	१४५६
३.	ठेक्का परामर्श	४१८	५१४८	१४२९
४.	पर्यटन	११०५	११२	१४५२
५.	अन्य सेवा	५१९	४३४	(१४८३)
६.	रिभर्स चार्ज	०१७३	१३२	८०१०६
	जम्मा	२५१६५	२८४९	११११०७

(-) लाई Negative चिन्ह मानिएको छ ।

चित्र नं. २१

आ.व. २०६८/६९ को तुलनामा आ.व. २०६९/७० को वृद्धिदरलाई हेर्दा उत्पादन, बिक्री, ठेक्का, पर्यटन, अन्य सेवा र रिभर्स चार्जमा क्रमशः १६.३०, १४.५६, १४.२१, १४.५२, -१४.८३ र ८०.०६ वृद्धिदर रहेको छ ।

आन्तरिक मूल्य अभिवृद्धि कर संकलनको विश्लेषण गर्दा आ.व. ०६८/६९ को संकलनको तुलनामा आ.व. २०६९/७० मा उत्पादन, बिक्री वितरण, ठेक्का पट्टा, पर्यटन र अन्य सेवा तर्फ क्रमशः २४, ३१, ५४, (६) र (१८) प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ । आ.व. २०६९/७० मा ठेक्का पट्टा क्षेत्रमा वृद्धि प्रतिशत सबभन्दा उच्च छ भने सबभन्दा कम अन्य क्षेत्रमा रहेको छ । पर्यटन व्यवसाय र हाउजिङ व्यवसायमा वृद्धि भइरहेको परिप्रेक्षमा उक्त क्षेत्रबाट न्यून कर संकलन हुनु आफैमा अध्ययनको विषय हुन गएको छ । अतः उक्त क्षेत्रमा सघन अनुसन्धान गर्नु आवश्यक देखिन्छ । व्यापारिक आयात वृद्धि भइरहेको परिप्रेक्षमा उक्त क्षेत्रबाट अपेक्षित राजस्व संकलन भएको पाइएन । त्यसरी राजस्व संकलन नहुनु थप विश्लेषणको विषय भएको छ ।

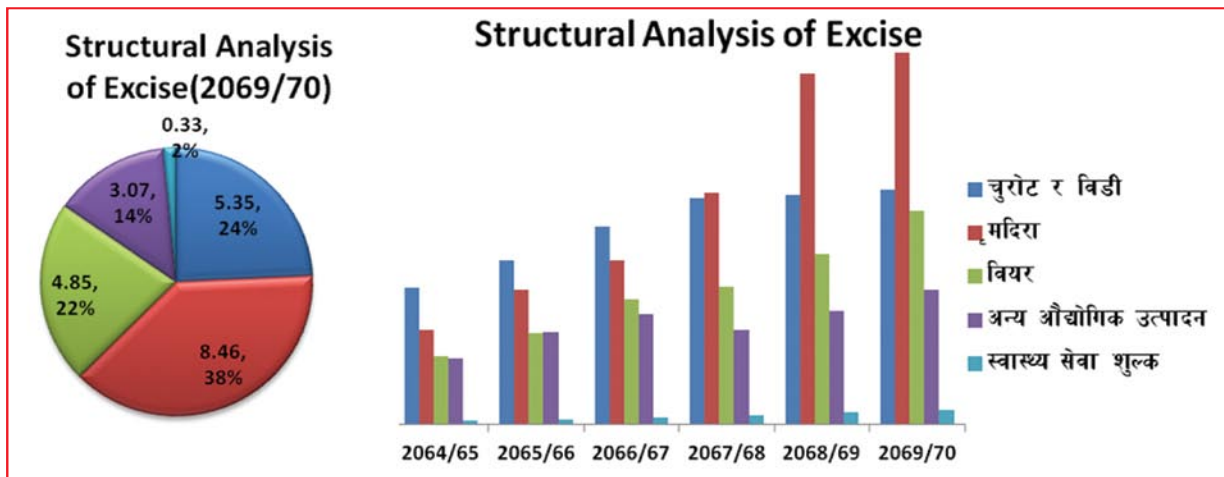
३.३ अन्तःशुल्कको संरचनात्मक अवस्था

आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा अन्तःशुल्क २२ अर्ब ०६ करोड १७ लाख ९९ हजार संकलन भएको छ । उक्त रकम आ.व. २०६८/०६९ को संकलन भन्दा १०.८ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ । अन्तःशुल्क असूलीमा भएको वृद्धिमा विशेषगरी चुरोट, मदिरा, वियरको योगदान बढी छ भने सबभन्दा कम योगदान विडीको रहेको छ । अन्तःशुल्क प्रशासन परम्परागत तरिकाले सञ्चालन भै रहेकोमा हालै विद्युतीय माध्यमबाट संचालन गर्ने कार्यको थालनी भैसकेकोले आगामी दिनमा अन्तःशुल्क राजस्व संकलनमा उल्लेखनीय वृद्धि हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

तालिका १९: अन्तःशुल्क संकलन

**शिक्षा सेवा शुल्क र स्वास्थ्य सेवा कर बाहेक रू.अर्बमा

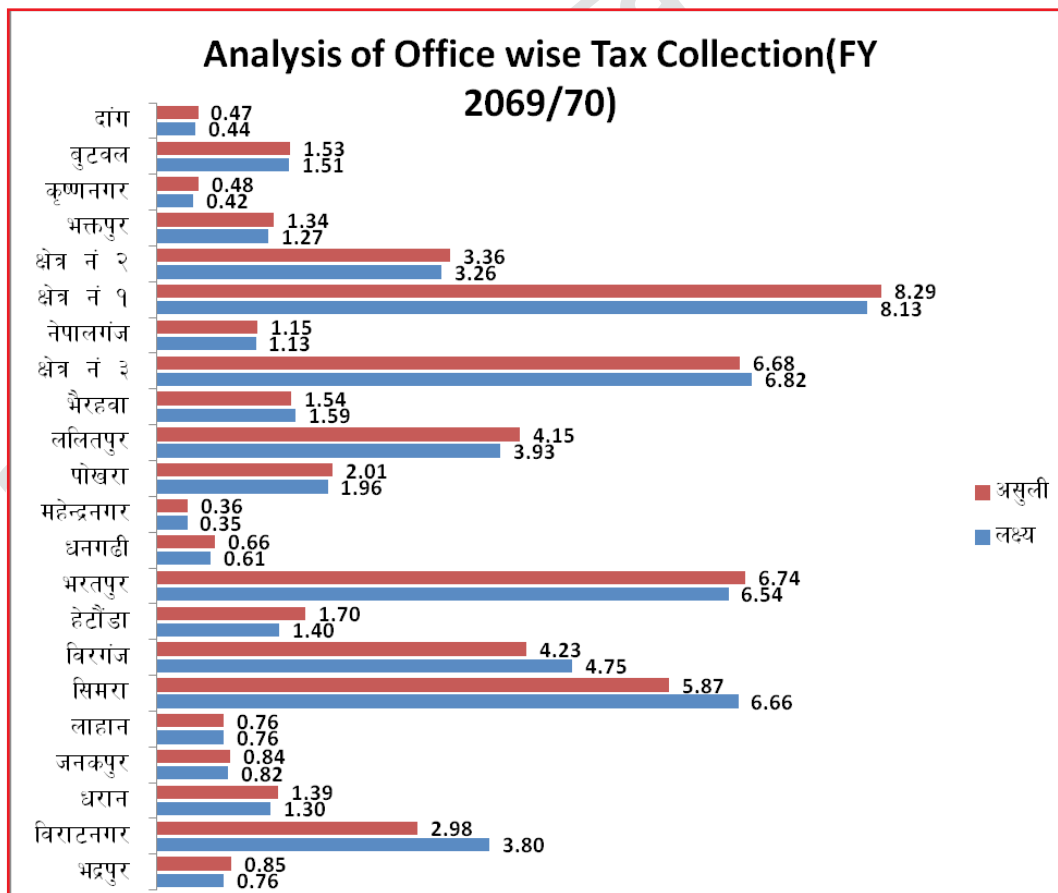
	२०६४/६५	२०६५/६६	२०६६/६७	२०६७/६८	२०६८/६९	२०६९/७०
चुरोट र विडी	३१२	३१७	४५१	५१४	५२२	५३५
मदिरा	२१५	३०६	३७४	५२६	७९८	८४६
वियर	१५४	२०७	२८४	३१२	३८७	४८५
अन्य औद्योगिक उत्पादन	१५	२१	२५	२१६	२५८	३०७
स्वास्थ्य सेवा शुल्क	०१०९	०११६	०१५५	०२०३	०२७	०३३
जम्मा अन्तःशुल्क	८४०१	११०८६	१३१७५	१५८९१	१९१९२	२२१०६

चित्र नं. २२

३.४ राजस्व संकलनको कार्यालयगत विश्लेषण

आ.व. २०६९/७० मा कार्यालयगत राजस्व संकलनको स्थितिलाई अध्ययन गर्दा कूल आन्तरिक राजस्वमा ठूला करदाता कार्यालयको योगदान उच्च देखिन्छ । ठूला करदाता कार्यालयको योगदान कूल आन्तरिक राजस्व संकलनको करीव ५१।३३ प्रतिशत रहेको छ भने आन्तरिक राजस्व कार्यालय, महेन्द्रनगरको योगदान सबैभन्दा कम ०।३० प्रतिशत रहेको छ । काठमाण्डौ उपत्यका भित्रका भक्तपुर, ललितपुर,

चित्र नं. २३

काठमाण्डौ क्षेत्र नं. १, काठमाण्डौ क्षेत्र नं. २, काठमाण्डौ क्षेत्र नं. ३ र ठूला करदाता कार्यालयको राजस्व संकलनमा भएको योगदान क्रमशः १११४, ३१२२, ७०३, २८५, ५१६६ र ५११३३ रहेको छ । यी कार्यालयहरूको योगदान कूल राजस्व संकलनमा ७०।९२ प्रतिशत रहेको छ । अन्य कार्यालयहरूको राजस्व संकलनमा योगदान निम्न अनुसार रहेको छ ।

तालिका २० : राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्था

	कार्यालय	लक्ष्य	असुली	प्रगति प्रतिशत	कूल राजस्वमा योगदान(%)
१	भद्रपुर	७६१०१४	८५१४८८	११२	०।७२
२	विराटनगर	३८०२५३७	२९८२३४२	७८	२।५३
३	धरान	१२९७६२४	१३९०१०१	१०७	१।१८
४	जनकपुर	८१६५१३	८४३९६८	१०३	०।७२
५	लाहान	७६१९९९	७६२४८६	१००	०।६५
६	सिमरा	६६५५७७८	५८६७१४५	८८	४।९८
७	विरगंज	४७५०७८६	४२२९१६७	८९	३।५९
८	हेटौंडा	१३९८३७०	१७०३८०९	१२२	१।४५
९	भरतपुर	६५४३९४५	६७३५२५९	१०३	५।७१
१०	धनगढी	६१३२९३	६६१४६०	१०८	०।५६
११	महेन्द्रनगर	३४७२९४	३५६२०८	१०३	०।३०
१२	पोखरा	१९५६०७४	२०१४८२४	१०३	१।७१
१३	ललितपुर	३९२६१४१	४१५४१९६	१०६	३।५२
१४	भैरहवा	१५८९५५३	१५३६५६२	९७	१।३०
१५	काठमाण्डौ क्षेत्र नं ३	६८१६२३२	६६७७७०९	९८	५।६६
१६	नेपालगंज	११३२६९७	११४६०३६	१०१	०।९७
१७	काठमाण्डौ क्षेत्र नं १	८१३४७७०	८२९३२३५	१०२	७।०३
१८	काठमाण्डौ क्षेत्र नं २	३२६०६६०	३३५६३५८	१०३	२।८५
१९	भक्तपुर	१२७३९४५	१३४२६२७	१०५	१।१४
२०	कृष्णनगर	४१७२३३	४७६००२	११४	०।४०
२१	बुटवल	१५०९६६४	१५२९३५५	१०१	१।३०
२२	दांग	४३९७६३	४७१८६७	१०७	०।४०
२३	ठूला करदाता	६०४४९८४२	६०५१३०५८	१००	५१।३३
	जम्मा	११८६५५७२७	११७८९५२६२	९९	१००

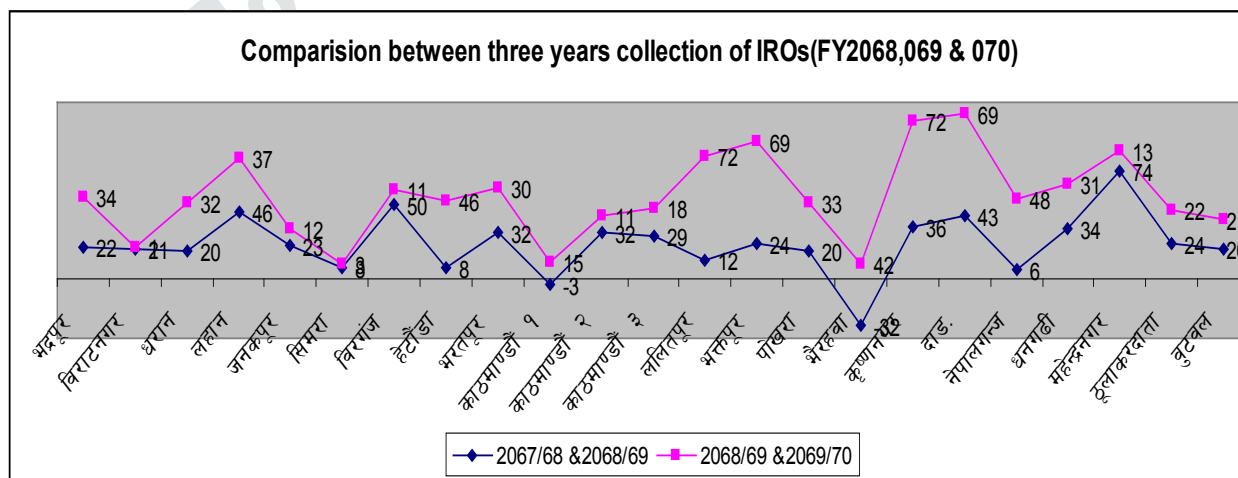
तीन आर्थिक वर्षको राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्था

विगत तीन आ.व.को कार्यालयगत राजस्व संकलनको वृद्धिदर विश्लेषण गर्दा आ.व.२०६७/६८ र २०६८/६९ को सबैभन्दा बढी वृद्धिदर महेन्द्रनगर कार्यालयको ७४ प्रतिशत र सबैभन्दा कम आ.रा.का. भैरहवाको - ३१।६२ प्रतिशत रहेको छ । आ.रा.का. भैरहवाको राजस्व वृद्धि नकारात्मक छ ।

तालिका नं. २१ (तीन आर्थिक वर्षको राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्था)

कार्यालयको नाम	२०६७/६८ को असुली	२०६८/६९ को असुली	२०६९/७० को असुली	तुलानात्मक वृद्धि
भद्रपुर	५२२९५८	६३५८७३	८५१४८८	३३।९१
विराटनगर	२४४९०१०	२९५६९२४	२९८२३४२	०।८६
धरान	८७९९५१	१०५१८११	१३९०१०१	३२।१६
लहान	४२२५२३	६१७६२६	८४३९६८	३६।६५
जनकपुर	५५३९१४	६७९८६५	७६२४८६	१२।१५
सिमरा	५२७३६४८	५६८७५५६	५८६७१४५	३।१६
विरगंज	२५३७१७७	३८०८६८२	४२२९१६७	११।०४
हेटौंडा	१०८५४६८	११७०८२९	१७०३८०९	४५।५२
भरतपुर	३९१७४६७	५१६३१७९	६७३५२५९	३०।४५
काठमाण्डौ १	७४६६९८४	७२२११०३	८२९३२३५	१४।८५
काठमाण्डौ २	२२८८९०४	३०२५२३५	३३५६३५८	१०।९५
काठमाण्डौ ३	४३५९६०३	५६३७७४८	६६७७७०९	१८।४५
ललितपुर	२१५३५५९	२४१८४५७	४१५४१९६	७१।७७
भक्तपुर	६३७८८०	७९३२३९	१३४२६२७	६९।२६
पोखरा	१२६८६९१	१५१७३४२	२०१४८२४	३२।७९
भैरहवा	१५८३९४०	१०८३१५४	१५३६५६२	४१।८६
कृष्णनगर	२०३८२५	२७६९११	४७६००२	७१।९०
दाङ.	१९५०८१	२७९०८७	४७१८६७	६९।०८
नेपालगन्ज	७२५४७१	७७१७५०	११४६०३६	४८।५०
धनगढी	३७६७४१	५०६५८२	६६१४६०	३०।५७
महेन्द्रनगर	१८११६७	३१५१२३	३५६२०८	१३।०४
ठुलाकरदाता	३९८१७१३५	४९४०३४९४	६०५१३०५८	२२।४९
बूटवल		१२६३७६५	१५२९३५५	२१।०२
कुल असुली	८०२०६२६२	९८१२२८८३	११७८९५२६२	२०।१५

आ.व.२०६८/६९ र २०६९/७० को सबैभन्दा बढी वृद्धिदर ललितपुर र कृष्णनगर कार्यालयको समान ७२ प्रतिशत र सबैभन्दा कम आ.रा.का. विराटनगरको १ प्रतिशत रहेको छ । आ.रा.का. भैरहवाको राजस्व

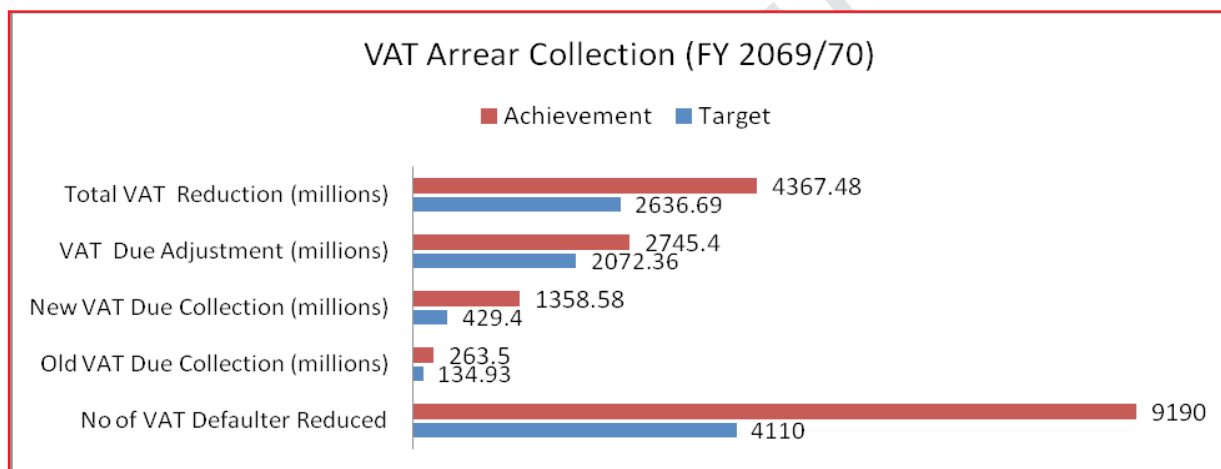
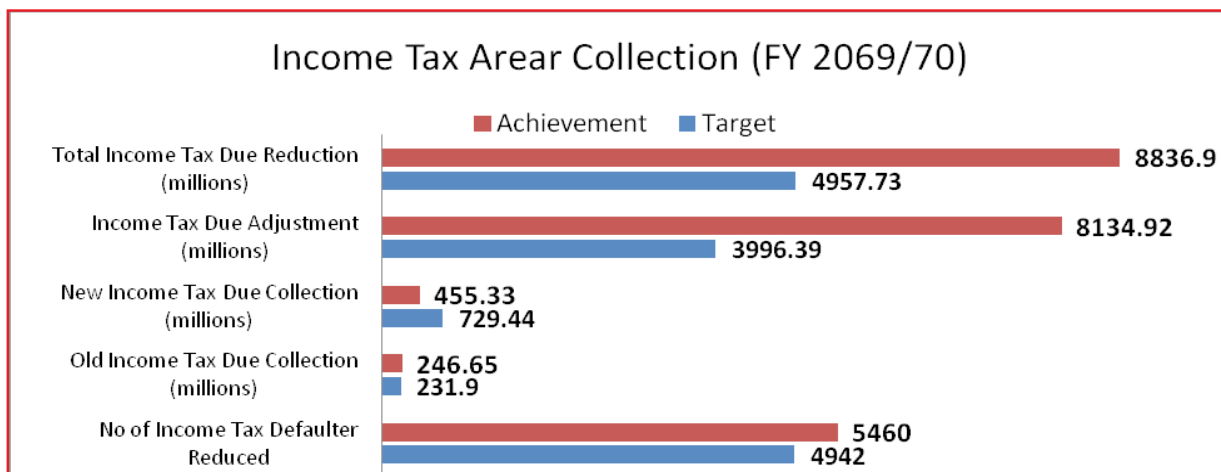

चित्र नं. २४

वृद्धि नकारात्मक छ । विभागको आ.व.२०६७/६८ र २०६८/६९ को औसत वृद्धिदर २२ प्रतिशत रहेको थियो भने आ.व.२०६८/६९ र २०६९/७० को औसत वृद्धिदर २० प्रतिशत रहेको छ ।

३.५ बक्यौता संकलनका अभियानात्मक उपलब्धीहरू

यस आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फ २ अर्ब ६३ करोड ६६ लाख बक्यौता फछ्यौट

चित्र नं. २५

गर्ने लक्ष्य भएकोमा रु.४ अर्ब ३६ करोड ५४ लाख बक्यौता फछ्यौट भएको छ जुन लक्ष्यको तुलनामा १६५.६ प्रतिशत हुन्छ । त्यस्तै आयकरमा ४ अर्ब ९५ करोड ७७ लाख लक्ष्यमा ८ अर्ब ८३ करोड ६९ लाख फछ्यौट भई लक्ष्यको तुलनामा १७८.२ प्रतिशत मात्रै प्रगति भएको छ ।

आन्तरिक राजस्व विभाग

भाग-४:
अनुसूची र तालिकाहरू

आन्तरिक राजस्व विभाग

Registration In Income Tax

सि.नं.	कार्यालय	कार्यालय	INDIVIDUALS	PVT_LTD	PUBLIC_LTD	CORPORATIONS	COOPERATIVE	PARTNERSHIP_FIRMS	PAROPAKARI_FIRMS	NGO	INGO	EDUCATIONAL	HOSPITAL	OTHERS	GOVERNMENT	DONOR
१	११	भद्रपुर	27,874	1,257	16	87	772	417	135	490	2	304	14	243	0	0
२	१२	विराटनगर	21,912	1,427	24	152	697	577	165	263	5	29	5	370	0	0
३	१३	धरान	20,981	1,274	21	26	567	421	99	445	5	139	6	89	0	0
४	१४	जनकपुर	24,309	1,042	25	226	910	230	28	1,747	2	75	11	70	0	0
५	१५	लाहान	20,805	785	16	37	734	216	52	1,567	8	120	3	31	0	0
६	१६	सिमरा	14,712	409	13	22	913	156	25	1,012	7	53	8	28	0	0
७	१७	वीरगंज	16,219	797	16	4	207	337	35	229	1	11	1	29	0	1
८	१८	हेटौडा	8,120	489	9	1	323	159	4	460	2	16	1	274	5	0
९	१९	भरतपुर	23,427	1,838	23	30	448	515	124	440	6	90	9	294	0	0
१०	२०	धनगढी	21,112	564	27	41	450	547	65	1,896	13	200	1	75	0	0
११	२१	हेन्द्रनगर	11,942	227	8	8	179	193	22	1,057	9	181	2	12	0	0
१२	२२	पोखरा	39,383	3,671	39	14	1,075	438	64	876	9	61	4	311	0	1
१३	२३	ललितपुर	18,217	7,733	51	48	779	903	105	1,661	89	83	1	839	0	1
१४	२४	भैरहवा	14,076	748	10	17	313	255	29	226	3	67	1	87	0	1
१५	२५	काठमाण्डौ ३	44,133	22,033	136	71	2,009	1,986	150	4,405	68	145	8	832	2	1
१६	२६	नेपालगंज	32,056	1,138	19	25	985	818	62	2,094	10	103	4	287	0	0
१७	२७	काठमाण्डौ १	37,509	24,237	271	41	1,533	2,024	175	4,903	38	99	4	1,479	0	2
१८	२८	काठमाण्डौ २	20,351	6,052	115	15	473	724	72	685	10	10	2	293	3	2
१९	२९	भक्तपुर	18,965	2,811	78	45	1,871	759	25	1,817	6	21	4	255	1	2
२०	३०	कृष्णनगर	10,433	244	7	2	455	99	19	618	2	39	1	25	0	0
२१	३३	बुटवल	22,547	1,039	21	33	411	381	42	376	1	56	1	358	2	1
२२	५१	दाङ	16,137	694	7	14	545	245	12	775	10	72	5	15	0	0
२३	५२	ठूला क.कार्यालय	87	344	140	17	5	18	1	1	0	0	1	19	0	0

Registration In IT in FY 2068.069

सि.नं.	कार्यालय	कार्यालय	जम्मा दर्ता
१	११	भद्रपुर	३१,१२०
२	१२	विराटनगर	२५,४५६
३	१३	धरान	२३,९७७
४	१४	जनकपुर	२७,३९५
५	१५	लाहान	२३,५२७
६	१६	सिमरा	१७,३०१
७	१७	वीरगंज	१७,५९४
८	१८	हेटौडा	९,४४७
९	१९	भरतपुर	२६,६७७
१०	२०	धनगढी	२४,०८५
११	२१	महेन्द्रनगर	१३,५३८
१२	२२	पोखरा	४५,३४०
१३	२३	ललितपुर	३०,२२५
१४		२४ भैरहवा	१५,६०२
१५		२५ काठमाण्डौ ३	७५,२९५
१६		२६ नेपालगंज	३७,२७२
१७		२७ काठमाण्डौ १	७२,०४८
१८		२८ काठमाण्डौ २	२८,६७५
१९		२९ भक्तपुर	२५,६९७
२०		३० कृष्णनगर	११,९९६
२१		३३ बुटवल	२४,३३४
२२		५१ दाङ	१९,१५४
२३		५२ ठूला क.कार्यालय	६३६
		जम्मा	६,२६,३११

Registration In VAT as of 2069.03.31

सि.नं.	कार्यालय	कार्यालय	मासिक	चौमासिक	द्वैमासिक	जम्मा	प्रतिशतमा
१	११	भद्रपुर	२,७४२	०	७६०	३,५०२	२९५
२	१२	विराटनगर	२,८६१	२	१,८१६	४,६७९	३९५
३	१३	धरान	१,८६५	०	१,०३५	२,९००	२४५
४	१४	जनकपुर	२,२१४	०	१,१९३	३,४०७	२८७
५	१५	लाहान	१,२९३	०	१,५६७	२,८६०	२४१
६	१६	सिमरा	८७८	०	१,१२५	२,००३	१६९
७	१७	वीरगंज	२,७६६	०	२,१२७	४,८९३	४१३
८	१८	हेटौडा	१,४५९	०	९५३	२,४१२	२०३
९	१९	भरतपुर	२,०१०	६८	१,७०८	३,७८६	३१९
१०	२०	धनगढी	९६४	०	१,७६९	२,७३३	२३१
११	२१	महेन्द्रनगर	२९१	०	१,५९९	१,८९०	१५९
१२	२२	पोखरा	५,१०१	१	१,७७९	६,८८१	५८०
१३	२३	ललितपुर	३,३६२	२	४,०५०	७,४१४	६२५
१४	२४	भैरहवा	१,१०१	१२	१,३२६	२,४३९	२०६
१५	२५	काठमाण्डौ ३	८,६१६	१९	९,२४५	१७,८६०	१५१०८
१६	२६	नेपालगंज	१,८८७	७	२,८१५	४,७०९	३९७
१७	२७	काठमाण्डौ १	१०,२८४	६	१०,८१२	२१,१०२	१७८०
१८	२८	काठमाण्डौ २	७,४७५	१	२,९१२	१०,३८८	८७६
१९	२९	भक्तपुर	१,७०८	२	३,२६०	४,९७०	४१९
२०	३०	कृष्णनगर	५६३	०	६५५	१,२१८	१०३
२१	३३	बुटवल	१,९६०	५	१,७६१	३,७२६	३१४
२२	५१	दाङ	९३९	०	१,३८०	२,३१९	१९६
२३	५२	ठूला क.कार्यालय	४३४	४	७	४४५	०३८
		जम्मा	६२,७७३	१२९	५५,६५४	११८,५५६	१००

Registration In VAT 2068/2069

सि.नं.	कार्यालय	कार्यालय	मासिक	चौमासिक	द्वैमासिक	जम्मा
१	११	भद्रपुर	४६६	०	०	१०९
२	१२	विराटनगर	३०५	०	०	२६७
३	१३	धरान	२५२	०	०	१६६
४	१४	जनकपुर	४०९	०	०	७९
५	१५	लाहान	२०७	०	०	१७०
६	१६	सिमरा	८८	०	०	२४३
७	१७	वीरगंज	२४२	०	०	४२७
८	१८	हेटौडा	२०८	०	०	५०
९	१९	भरतपुर	२००	०	०	५१३
१०	२०	धनगढी	१३४	०	०	२१९
११	२१	महेन्द्रनगर	१८	०	०	२४२
१२	२२	पोखरा	८१२	०	०	२९७
१३	२३	ललितपुर	२०२	०	०	८४४
१४	२४	भैरहवा	९७	०	०	२८६
१५	२५	काठमाण्डौ ३	७१६	०	०	१,४९२
१६	२६	नेपालगंज	७५	०	०	४९८
१७	२७	काठमाण्डौ १	१,१६१	०	०	१,५६५
१८	२८	काठमाण्डौ २	५५२	०	०	३६५
१९	२९	भक्तपुर	१५५	०	०	५१५
२०	३०	कृष्णनगर	९८	०	०	१०५
२१	३३	बुटवल	२७७	०	०	४५६
२२	५१	दाङ	१६१	०	०	१८३
२३	५२	ठूला क.कार्यालय	५	०	०	०
		जम्मा	६,८४०	०	०	९,०९१

मु.अ.कर विवरण तालिका

महिना	डेबिट विवरण		क्रेडिट विवरण		शून्य विवरण		जम्मा विवरण	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
४	६१०५	५१५९१	२३९७५	६९०३	१३४५७	६७८९	४३५३७	१००
५	६४८६	५१९३९	२४५५४	७०७	१३०२५	६५७१	४४०६५	१००
६	६८०२	६१२२९	२४९५३	७१८४	१२८१२	६१६४	४४५६७	१००
७	६४५२	५१९०८	२५३१९	७२९	१२९३५	६५२६	४४७०६	१००
८	६५३७	५१९८६	२५९२२	७४६३	१२७९५	६४५५	४५२५४	१००
९	६६७७	६१११४	२६११९	७५२	१२७२४	६४१९	४५५२०	१००
१०	६७८७	६१२१५	२६३४०	७५८४	१२७३५	६४२५	४५८६२	१००
११	६८५४	६१२७६	२६६३९	७६७	१२७४६	६४३१	४६२३९	१००
१२	७२६३	६१६५१	२६७७३	७७०८	१२८४०	६४७८	४६८७६	१००
१	१३१७२	१२१०६	३९७६६	११४५	२९६१५	१४१९४	८२५५३	१००
२	१४२४३	१३१०४	४०६०४	११६९	२८८०१	१४१५३	८३६४८	१००
३	२१८२४	१९१९८	३६३५४	१०४७	२३७२५	११९७	८१९०३	१००
जम्मा	१०९२०२	१००	३४७३१८	१००	१९८२१०	१००	६५४७३०	१००

करदाता र आय विवरण लगत

DESCRIPTION_ENGLISH	TAXPAYER_CATEGORY	TAXPAYER_TYPE	ACTIVE PAN 2068.069	ADDITIONAL PAN 2069.070	DEREGISTERED PAN 2069.070	ACTIVE TILL END OF 2069.070
PRIVATE LIMITED	B	02	95,306	12,743	90	108,042
PROPRIETORSHIP	I	01	467,361	75,650	3,826	542,604
PUBLIC LIMITED	B	03	1,296	64	1	1,360
CORPORATION	B	04	863	94	0	957
COOPERATIVES	B	05	12,482	3,509	3	15,990
PARTNERSHIP FIRMS	B	06	14,032	2,622	143	16,635
PAROPKARI	B	07	1,255	192	0	1,447
NGO	B	08	24,911	2,967	3	27,878
INGO	B	09	294	14	0	308
EDUC. INSTITUTION	B	10	1,778	156	1	1,934
HOSPITALS	B	11	76	14	0	90
OTHERS	B	99	8,189	1,411	22	9,600
GOVERNMENT ORGANIZAT	T	01	13	0	0	13
DONOR AGENCIES	T	02	11	0	0	11
DIPLOMATIC MISSION	T	03	1	0	0	1

**Comparative Performance of collection Up to Shrawan
Inland revenue Department
Rs.in million**

S.N	Head	FY 067/68	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 069/70	Change% compared to last year	FY 069/70 up to month	
							Target(Rs)	achive-ment %
1	Total Tax collection(Rs.)	5793.8	6499.2	112.2	8368.9	128.8	7642.01	110
1.1	Income Tax	2241.52	2280.9	101.8	3311.55	145.2	2669.59	124
	Corporate income Tax	704.79	372.37	670.39	797.24	214.1	0.00	
	Government Corporation -11121	3.66	13.13	358.7	24.56	187.1		
	Public Limited Companies-11122	495.14	82.83	16.7	179.99	217.3		
	Private Limited Companies-11123	143.71	163.66	113.9	312.82	191.1		
	Other Companies- 11124	62.28	112.75	181.0	279.87	248.2		
	Personal Income Tax	709.83	968.48	136.4	1369.38	141.4	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	348.07	383.82	110.3	535.93	139.6		
	Capital Gain Tax Individual- 11113	0.00	24.92	0	49.62	199.1		
	Remuneration- 11112	361.76	497.14	137.4	668.25	134.4		
	Social security Tax -11211	0.00	62.60	0	115.58	184.6		
	Investment Income Tax	826.90	940.06	113.7	1144.93	121.8	0.00	
	Rent & Lease -11131	80.09	133.92	167.2	154.55	115.4		
	Interest -11132	681.40	765.32	112.3	906.86	118.5		
	Dividend -11133	7.98	5.25	65.8	15.04	286.5		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	40.17	1.08	2.7	20.22	1872.2		
	Other income of Investment-11134	0.00	0.00	0	0.06	0		
	Windfall Gain tax-11135	1.32	2.66	201.5	5.58	209.8		
	Other Income Tax-11136	15.94	31.83	199.7	42.62	133.9		
1.2	Value Added Tax	2583.06	2980.77	115.4	3538.51	118.7	3517.99	101
	Production-11411	583.36	701.89	120.3	905.94	129.1		
	Sales and Distribution-11413	486.17	691.58	142.3	960.82	138.9		
	Contract & Consultancy-11414	711.46	1077.44	151.4	1219.19	113.2		
	Tourism Industries-11415	62.72	118.11	188.3	76.58	64.8		
	Other Services-11416	739.35	370.76	50.1	231.45	62.4		
	Reverse charge-11417	0.00	20.99	0	144.53	688.6		
1.3	Excise	944.62	1217.74	128.9	1484.45	121.9	1432.58	104
	Tobacco base(Cigarette/bidi)-11421	388.34	410.96	105.8	396.19	96.4		
	Liquor-11422	261.68	273.81	104.6	423.85	154.8		
	Beer-11423	111.65	274.51	245.9	360.13	131.2		
	Others Industrial production-11424	144.90	206.83	142.7	228.19	110.3		
	Others(HST)-11442	38.05	51.63	135.7	76.09	147.4		
1.4	Education fees	24.60	19.75	80.3	34.40	174.18	21.85	157
	Education fees (school,college)-11443	24.6	19.2		29.90			
	Education fees (foreign study)-11444		0.55		4.50			

Comparative Performance of collection Up to Bhadra
Inland revenue Department
Rs.in million

S.N	Head	F Y 067/68	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 069/70	Change% compared to last year	FY 069/70 up to month	
							Target(Rs)	achive- ment %
1	Total Tax collection(Rs.)	9662.0	10960.5	113.4	13733.1	125.3	12843.62	107
1.1	Income Tax	3490.37	3761.5	107.8	5291.62	140.7	4397.99	120
	Corporate income Tax	1027.34	783.87	488.12	1231.70	157.1	0.00	
	Government Corporation -11121	89.44	75.96	84.9	45.14	59.4		
	Public Limited Companies-11122	572.60	149.49	26.1	241.43	161.5		
	Private Limited Companies-11123	275.45	325.93	118.3	493.49	151.4		
	Other Companies - 11124	89.85	232.49	258.8	451.64	194.3		
	Personel Income Tax	1411.84	1738.62	123.1	2481.16	142.7	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	596.71	682.58	114.4	888.06	130.1		
	Capital Gain Tax Individual- 11113		41.73	0	130.95	313.8		
	Remuneration- 11112	815.13	860.96	105.6	1203.85	139.8		
	Social security Tax -11211		153.35	0	258.30	168.4		
	Investment Income Tax	1051.19	1239.03	117.9	1578.76	127.4	0.00	
	Rent & Lease -11131	155.25	234.63	151.1	283.97	121.0		
	Interest -11132	767.81	914.27	119.1	1171.14	128.1		
	Dividend -11133	16.00	14.70	91.9	27.30	185.7		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	78.20	1.39	1.8	20.48	1473.4		
	Other income of Investment-11134		0.03	0	0.36	1200.0		
	Windfall Gain tax-11135	2.61	3.85	147.5	10.76	279.5		
	Other Income Tax-11136	31.32	70.16	224.0	64.75	92.3		
1.2	Value Added Tax	4028.83	4646.94	115.3	5472.48	117.8	5451.82	100
	Production-11411	1165.32	1264.88	108.5	1513.75	119.7		
	Sales and Distribution-11413	709.19	1044.61	147.3	1385.02	132.6		
	Contract & Consultancy-11414	861.45	1369.51	159.0	1521.76	111.1		
	Tourism Industries-11415	166.28	155.21	93.3	123.83	79.8		
	Other Services-11416	1126.59	770.81	68.4	688.32	89.3		
	Reverse charge-11417		41.92	0	239.80	572.0		
1.3	Excise	2108.14	2524.72	119.8	2920.89	115.7	2965.81	98
	Tobacco base(Cigarette/bidi)-11421	796.47	748.07	93.9	808.84	108.1		
	Liquor-11422	541.22	741.74	137.0	831.85	112.1		
	Beer-11423	398.21	572.02	143.6	726.46	127.0		
	Others Industrial production-11424	324.83	401.47	123.6	459.80	114.5		
	Others(HST)-11442	47.41	61.42	129.6	93.94	152.9		
1.4	Education fees	34.69	27.33	78.8	48.06	175.85	28.00	172
	Education fees (school,college)-11443	34.69	24.3		39.86			
	Education fees (foreign study)-11444		3.03		8.20			

**Comparative Performance of collection Up to Ashwin
Inland revenue Department
Rs.in million**

S.N	Head	F y 067/68	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 069/70	Change% compared to last year	FY 069/70 up to month	
							Target(Rs)	achive- ment %
1	Total Tax collection(Rs.)	13815.3	15959.8	115.5	20005.0	125.3	18726.30	107
1.1	Income Tax	4892.03	5636.2	115.2	8136.40	144.4	6596.52	123
	Corporate income Tax	1425.22	1448.74	540.53	2353.43	162.4	0.00	
	Government Corporation -11121	90.70	105.70	116.5	103.93	98.3		
	Public Limited Companies-11122	796.07	483.45	60.7	786.46	162.7		
	Private Limited Companies-11123	402.20	551.46	137.1	841.98	152.7		
	Other Companies -11124	136.25	308.13	226.2	621.06	201.6		
	Personal Income Tax	2129.43	2616.84	122.9	3691.65	141.1	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	899.25	1003.82	111.6	1328.87	132.4		
	Capital Gain Tax Individual- 11113		73.00	0	215.84	295.7		
	Remuneration- 11112	1229.83	1279.85	104.1	1730.10	135.2		
	Social security Tax -11211	0.35	260.17	74334.3	416.84	160.2		
	Investment Income Tax	1337.38	1570.65	117.4	2091.32	133.1	0.00	
	Rent & Lease -11131	259.87	354.63	136.5	454.57	128.2		
	Interest -11132	874.62	1078.59	123.3	1348.82	125.1		
	Dividend -11133	48.29	40.87	84.6	73.64	180.2		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	108.13	5.86	5.4	116.63	1990.3		
	Other income of Investment-11134		0.15	0	0.64	426.7		
	Windfall Gain tax-11135	3.39	5.32	156.9	16.97	319.0		
	Other Income Tax-11136	43.08	85.23	197.8	80.05	93.9		
1.2	Value Added Tax	5553.36	6300.98	113.5	7182.22	114.0	7401.50	97
	Production-11411	1607.53	1853.31	115.3	2190.49	118.2		
	Sales and Distribution-11413	938.05	1372.01	146.3	1772.01	129.2		
	Contract & Consultancy-11414	978.50	1597.20	163.2	1767.91	110.7		
	Tourism Industries-11415	246.30	212.41	86.2	208.64	98.2		
	Other Services-11416	1782.98	1154.53	64.8	892.90	77.3		
	Reverse charge-11417		111.52	0	350.27	314.1		
1.3	Excise	3320.72	3986.86	120.1	4621.84	115.9	4690.96	99
	Tobacco base(Cigarette/bidi)-11421	1155.42	1110.00	96.1	1253.05	112.9		
	Liquor-11422	913.00	1331.95	145.9	1408.87	105.8		
	Beer-11423	717.73	877.52	122.3	1179.53	134.4		
	Others Industrial production-11424	480.95	597.32	124.2	676.23	113.2		
	Others(HST)-11442	53.62	70.07	130.7	104.16	148.7		
1.4	Education fees	49.14	35.69	72.6	64.57	180.92	37.32	173
	Education fees (school,college)-11443	49.14	30.46		51.62			
	Education fees (foreign study)-11444		5.23		12.95			

Comparative Performance of collection Up to Kartik
Inland revenue Department
Rs.in million

S.N	Head	F Y 067/68	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 069/70	Change% compared to last year	FY 069/70 up to month	
							Target(Rs)	achive- ment %
1	Total Tax collection(Rs.)	18530.4	21909.0	118.2	27021.2	123.3	25703.76	105
1.1	Income Tax	6841.10	8011.6	117.1	11315.41	141.2	9405.57	120
	Corporate income Tax	1706.91	1849.93	553.97	3381.49	182.8		
	Government Corporation -11121	92.82	122.32	131.8	319.69	261.4		
	Public Limited Companies-11122	916.23	628.44	68.6	1016.37	161.7		
	Private Limited Companies-11123	514.54	700.54	136.1	1203.23	171.8		
	Other Companies -11124	183.32	398.63	217.5	842.20	211.3		
	Personal Income Tax	2632.72	3486.80	132.4	4771.10	136.8		
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	1054.70	1235.47	117.1	1546.29	125.2		
	Capital Gain Tax Individual- 11113	0.00	93.39	0	297.47	318.5		
	Remuneration- 11112	1577.67	1809.34	114.7	2418.10	133.6		
	Social security Tax -11211	0.35	348.60	99600.0	509.24	146.1		
	Investment Income Tax	2501.47	2674.89	106.9	3162.82	118.2	0.00	
	Rent & Lease -11131	312.25	444.62	142.4	543.96	122.3		
	Interest -11132	1495.03	1922.29	128.6	2168.24	112.8		
	Dividend -11133	238.84	180.03	75.4	209.12	116.2		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	390.79	4.92	1.3	116.64	2370.7		
	Other income of Investment-11134	0.00	0.18	0	0.66	366.7		
	Windfall Gain tax-11135	4.09	5.87	143.5	21.20	361.2		
	Other Income Tax-11136	60.47	116.98	193.5	103.00	88.0		
1.2	Value Added Tax	7104.27	8107.57	114.1	9212.46	113.6	9511.37	97
	Production-11411	2133.73	2511.42	117.7	3046.13	121.3		
	Sales and Distribution-11413	1214.00	1834.62	151.1	2266.45	123.5		
	Contract & Consultancy-11414	1114.63	1800.42	161.5	2060.07	114.4		
	Tourism Industries-11415	326.37	277.47	85.0	266.52	96.1		
	Other Services-11416	2315.54	1542.30	66.6	1130.23	73.3		
	Reverse charge-11417	0.00	141.34	0	443.06	313.5		
1.3	Excise	4526.32	5742.07	126.9	6416.71	111.7	6735.03	95
	Tobacco base(Cigarette/bidi)-11421	1525.35	1580.39	103.6	1702.93	107.8		
	Liquor-11422	1286.16	2073.31	161.2	2121.15	102.3		
	Beer-11423	1009.77	1204.89	119.3	1566.70	130.0		
	Others Industrial production-11424	645.64	801.42	124.1	915.44	114.2		
	Others(HST)-11442	59.40	82.06	138.1	110.49	134.6		
1.4	Education fees	58.67	47.72	81.3	76.60	160.52	51.78	148
	Education fees (school,college)-11443	58.67	47.72		58.13			
	Education fees (foreign study)-11444				18.47			

**Comparative Performance of collection Up to Marga
Inland revenue Department
Rs. in million**

S.N	Head	FY 067/68	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 069/70	Change% compared to last year	FY 069/70 up to month	
							Target(Rs)	achive-ment %
1	Total Tax collection(Rs.)	23295.3	27753.0	119.1	33466.7	120.6	34062.31	98
1.1	Income Tax	8481.8	9996.8	117.9	13853.26	138.6	13774.36	101
	Corporate income Tax	2359.3	2531.7	488.1	4420.2	174.6	0.0	
	Government Corporation -11121	433.67	194.34	44.8	444.76	228.9		
	Public Limited Companies-11122	1044.25	948.31	90.8	1475.65	155.6		
	Privete Limited Companiese-11123	645.09	877.86	136.1	1469.35	167.4		
	Other Companiese -11124	236.25	511.21	216.4	1030.40	201.6		
	Personal Income Tax	3721.98	4409.01	118.5	5760.68	130.7	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	1272.86	1537.59	120.8	1834.83	119.3		
	Capital Gain Tax Individual- 11113	444.77	138.66	31.2	332.81	240.0		
	Remuneration- 11112	1992.17	2279.35	114.4	2954.00	129.6		
	Social security Tax -11211	12.18	453.41	3722.6	639.04	FALSE		
	Investment Income Tax	2400.60	3056.04	0	3672.42	120.2	0.00	
	Rent & Lease -11131	385.53	546.65	141.8	664.80	121.6		
	Interest -11132	1598.11	2095.46	131.1	2433.95	116.2		
	Dividend -11133	327.42	255.85	78.1	311.93	121.9		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	5.94	0	116.75	1965.5		
	Other income of Investment-11134	0.00	0.40	0	0.80	200.0		
	Windfall Gain tax-11135	4.61	6.85	148.6	23.92	349.2		
	Other Income Tax-11136	84.93	144.89	170.6	120.27	83.0		
1.2	Value Added Tax	8782.50	10141.95	115.5	11230.80	110.7	11539.69	97
	Production-11411	2641.40	3161.43	119.7	3783.45	119.7		
	Sales and Distribution-11413	1610.79	2326.03	144.4	2777.13	119.4		
	Contract & Consultancy-11414	1280.92	2105.62	164.4	2368.52	112.5		
	Tourism Industries-11415	477.86	428.58	89.7	467.00	109.0		
	Other Services-11416	2771.53	1950.59	70.4	1327.70	68.1		
	Reverse charge-11417	0.00	169.70	0	507.00	298.8		
1.3	Excise	5961.76	7535.0	126.4	8256.97	109.6	8636.91	96
	Tobacco base(Cigarette/bidi)-11421	1972.66	2091.55	106.0	2052.92	98.2		
	Liquor-11422	1792.80	2784.35	155.3	2894.89	104.0		
	Beer-11423	1290.82	1540.39	119.3	1971.11	128.0		
	Others Industrial production-11424	801.33	978.98	122.2	1151.55	117.6		
	Others(HST)-11442	104.15	139.77	134.2	186.50	133.4		
1.4	Education fees	69.18	79.26	114.6	125.68	158.6	111.34	113
	Education fees (school,college)-11443		67.97		100.4			
	Education fees (foreign study)-11444		9.70		25.28			

Comparative Performance of collection Up to Poush
Inland revenue Department
Rs.in million

S.N	Head	FY 067/68	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 069/70	Change% compared to last year	FY 069/70 up to month	
							Target(Rs)	achive-ment %
1	Total Tax collection(Rs.)	36866.0	44819.7	121.6	54419.3	121.4	53629.20	101
1.1	Income Tax	19041.8	23513.1	123.5	30648.43	130.3	28919.52	106
	Corporate income Tax	10348.6	13314.1	525.6	17736.8	133.2	0.0	
	Government Corporation -11121	602.08	681.89	113.3	4497.47	659.6		
	Public Limited Companies-11122	6447.89	6966.13	108.0	5358.48	76.9		
	Private Limited Companies-11123	2654.43	4893.10	184.3	6496.99	132.8		
	Other Companies -11124	644.21	772.93	120.0	1383.88	179.0		
	Personal Income Tax	5699.76	6225.87	109.2	8185.53	131.5	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	2435.12	2432.11	99.9	2976.89	122.4		
	Capital Gain Tax Individual- 11113	516.49	183.90	35.6	408.66	222.2		
	Remuneration- 11112	2561.73	2931.42	114.4	3846.63	131.2		
	Social security Tax -11211	186.42	678.44	363.9	953.35	140.5		
	Investment Income Tax	2993.40	3973.15	0	4726.08	119.0	0.00	
	Rent & Lease -11131	554.29	771.81	139.2	941.51	122.0		
	Interest -11132	1881.40	2424.04	128.8	2764.76	114.1		
	Dividend -11133	414.99	577.59	139.2	587.06	101.6		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	10.35	0	120.84	1167.5		
	Other income of Investment-11134	0.74	2.14	289.2	4.81	224.8		
	Windfall Gain tax-11135	6.49	9.95	153.3	29.66	298.1		
	Other Income Tax-11136	135.49	177.27	130.8	277.44	156.5		
1.2	Value Added Tax	10451.35	12106.28	115.8	13494.59	111.5	13945.25	97
	Production-11411	3102.51	3710.13	119.6	4484.10	120.9		
	Sales and Distribution-11413	1885.99	2756.16	146.1	3299.10	119.7		
	Contract & Consultancy-11414	1496.81	2523.75	168.6	2961.15	117.3		
	Tourism Industries-11415	564.86	504.59	89.3	570.26	113.0		
	Other Services-11416	3401.18	2310.07	67.9	1580.88	68.4		
	Reverse charge-11417	0.00	301.58	0	599.10	198.7		
1.3	Excise	7271.45	9092.7	125.0	10112.64	111.2	10618.92	95
	Tobacco base(Cigarette/bidi)-11421	2332.25	2555.68	109.6	2579.46	100.9		
	Liquor-11422	2347.67	3453.79	147.1	3669.16	106.2		
	Beer-11423	1502.89	1758.98	117.0	2254.33	128.2		
	Others Industrial production-11424	972.46	1168.51	120.2	1406.26	120.3		
	Others(HST)-11442	116.18	155.72	134.0	203.43	130.6		
1.4	Education fees	101.38	107.63	106.2	163.67	152.1	145.52	112
	Education fees (school,college)-11443		94.79	0	134.2	141.6		
	Education fees (foreign study)-11444		12.84	0	29.47	229.5		

**Comparative Performance of collection Up to magh
Inland revenue Department
Rs.in million**

S.N	Head	FY 067/68	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 069/70	Change% compared to last year	FY 069/70 up to month	
							Target(Rs)	achievement %
1	Total Tax collection(Rs.)	41931.0	50896.2	121.4	61773.2	121.4	61296.30	101
1.1	Income Tax	21204.1	26210.9	123.6	34576.31	131.9	32295.00	107
	Corporate income Tax	10907.8	13964.0	128.0	18163.6	130.1	0.0	
	Government Corporation -11121	604.09	686.00	113.6	4212.75	614.1		
	Public Limited Companies-11122	6525.18	7178.45	110.0	5647.44	78.7		
	Private Limited Companies-11123	2988.60	5231.42	175.0	6717.81	128.4		
	Other Companies -11124	789.89	868.11	109.9	1585.59	182.6		
	Personel Income Tax	6307.02	7065.14	112.0	9809.74	138.8	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	2657.99	2706.60	101.8	3260.26	120.5		
	Capital Gain Tax Individual- 11113	554.03	251.71	45.4	492.90	195.8		
	Remuneration- 11112	2867.21	3338.06	116.4	4384.41	131.3		
	Social security Tax -11211	227.79	768.77	337.5	1672.17	217.5		
	Investment Income Tax	3989.35	5181.79	129.9	6602.98	127.4	0.00	
	Rent & Lease -11131	633.07	859.49	135.8	1066.21	124.1		
	Interest -11132	2597.66	3364.63	129.5	3693.29	109.8		
	Dividend -11133	602.60	745.78	123.8	1384.54	185.6		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	7.46	0	121.09	1623.2		
	Other income of Investment-11134	1.11	2.05	184.7	4.84	236.1		
	Windfall Gain tax-11135	8.49	10.74	126.5	36.16	336.7		
	Other Income Tax-11136	146.42	191.64	130.9	296.85	154.9		
1.2	Value Added Tax	12160.07	14073.68	115.7	15573.68	110.7	16327.80	95
	Production-11411	3557.73	4331.29	121.7	5097.59	117.7		
	Sales and Distribution-11413	2208.52	3123.55	141.4	3757.35	120.3		
	Contract & Consultancy-11414	1713.42	2955.73	172.5	3402.61	115.1		
	Tourism Industries-11415	669.94	621.21	92.7	709.76	114.3		
	Other Services-11416	4010.46	2700.98	67.3	1919.44	71.1		
	Reverse charge-11417	0.00	340.92	0	686.93	201.5		
1.3	Excise	8456.11	10491.4	124.1	11444.48	109.1	12513.81	91
	Tobacco base(Cigarette/bidi)-11421	2714.68	2962.07	109.1	2923.53	98.7		
	Liquor-11422	2715.79	4052.13	149.2	4208.91	103.9		
	Beer-11423	1762.57	1979.77	112.3	2508.16	126.7		
	Others Industrial production-11424	1139.22	1332.37	117.0	1591.74	119.5		
	Others(HST)-11442	123.85	165.10	133.3	212.14	128.5		
1.4	Education fees	110.71	120.21	108.6	178.68	148.6	159.69	112
	Education fees (school,college)-11443		103.55	0	144.02	139.1		
	Education fees (foreign study)-11444		16.66	0	34.66	208.0		

Comparative Performance of collection Up to Falgun
Inland revenue Department
Rs.in million

S.N	Head	FY 067/68	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 069/70	Change% compared to last year	FY 069/70 up to month	
							Target(Rs)	achievement %
1	Total Tax collection(Rs.)	46347.9	55979.1	120.8	67623.6	120.8	67701.65	100
1.1	Income Tax	22560.8	27738.2	122.9	36725.81	132.4	34250.14	107
	Corporate income Tax	11307.6	14368.8	499.9	19351.0	134.7	0.0	
	Government Corporation -11121	646.79	724.96	112.1	4532.81	625.2		
	Public Limited Companies-11122	6560.16	7233.39	110.3	6148.87	85.0		
	Privete Limited Companies-11123	3140.79	5395.60	171.8	6953.56	128.9		
	Other Companies-11124	959.89	1014.83	105.7	1715.80	169.1		
	Personel Income Tax	7005.17	7817.45	111.6	10372.20	132.7	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	2846.60	2960.34	104.0	3536.90	119.5		
	Capital Gain Tax Individual-11113	678.62	295.01	43.5	565.25	191.6		
	Remuneration-11112	3196.18	3695.75	115.6	5077.46	137.4		
	Social security Tax -11211	283.77	866.35	305.3	1192.59	137.7		
	Investment Income Tax	4248.01	5551.97	130.7	7002.57	126.1	0.00	
	Rent & Lease -11131	714.54	953.96	133.5	1177.75	123.5		
	Interest -11132	2714.06	3549.40	130.8	3873.28	109.1		
	Dividend -11133	644.57	809.71	125.6	1463.56	180.8		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	7.47	0	132.31	1771.2		
	Other income of Investment-11134	1.11	2.06	185.6	4.90	237.9		
	Windfall Gain tax-11135	10.19	14.24	139.7	38.72	271.9		
	Other Income Tax-11136	163.54	215.13	131.5	312.05	145.1		
1.2	Value Added Tax	13930.69	15958.46	114.6	17582.95	110.2	18651.76	94
	Production-11411	4135.14	5065.13	122.5	5769.70	113.9		
	Sales and Distribution-11413	2520.31	3507.12	139.2	4192.77	119.6		
	Contract & Consultancy-11414	1912.99	3271.75	171.0	3724.59	113.8		
	Tourism Industries-11415	733.99	679.40	92.6	768.05	113.0		
	Other Services-11416	4628.26	3083.25	66.6	2363.27	76.6		
	Reverse charge-11417	0.00	351.81	0	764.57	217.3		
1.3	Excise	9732.22	12149.9	124.8	13124.82	108.0	14626.38	90
	Tobacco base(Cigarette/bidi)-11421	3111.95	3431.74	110.3	3344.99	97.5		
	Liquor-11422	3132.81	4748.92	151.6	4872.27	102.6		
	Beer-11423	2028.04	2252.41	111.1	2847.74	126.4		
	Others Industrial production-11424	1329.22	1542.57	116.1	1840.36	119.3		
	Others(HST)-11442	130.20	174.25	133.8	219.46	125.9		
1.4	Education fees	124.17	132.54	106.7	190.01	143.4	173.37	110
	Education fees (school,college)-11443		113.81	#DIV/0!	152.36	133.9		
	Education fees (foreign study)-11444		18.73	#DIV/0!	37.65	201.0		

**Comparative Performance of collection Up to Chaitra
Inland revenue Department
Rs.in million**

S.N	Head	FY 067/68	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 069/70	Change% compared to last year	FY 069/70 up to month	
							Target(Rs)	achive-ment %
1	Total Tax collection(Rs.)	57108.9	69199.1	121.2	83787.4	121.1	83540.32	100
1.1	Income Tax	29801.7	36800.8	123.5	48261.83	131.1	45056.31	107
	Corporate income Tax	17172.3	21306.1	124.1	29033.6	136.3	0.0	
	Government Corporation -11121	755.88	1117.13	147.8	5386.53	482.2		
	Public Limited Companies-11122	10505.09	11303.82	107.6	11178.71	98.9		
	Private Limited Companies-11123	4835.65	7600.99	157.2	10521.84	138.4		
	Other Companies-11124	1075.63	1284.14	119.4	1946.54	151.6		
	Personel Income Tax	8018.97	9447.25	117.8	11857.19	125.5	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	3345.88	3972.62	118.7	4273.64	107.6		
	Capital Gain Tax Individual- 11113	723.39	340.95	47.1	636.98	186.8		
	Remuneration- 11112	3603.96	4142.72	114.9	5612.04	135.5		
	Social security Tax -11211	345.74	990.96	286.6	1334.53	134.7		
	Investment Income Tax	4610.52	6047.50	131.2	7371.02	121.9	0.00	
	Rent & Lease -11131	795.80	1065.65	133.9	1313.83	123.3		
	Interest -11132	2892.51	3744.47	129.5	4042.94	108.0		
	Dividend -11133	717.53	874.23	121.8	1498.17	171.4		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	36.13	0	133.50	369.5		
	Other income of Investment-11134	1.11	2.49	224.3	4.98	200.0		
	Windfall Gain tax-11135	11.15	19.21	172.3	41.23	214.6		
	Other Income Tax-11136	192.42	305.32	158.7	336.37	110.2		
1.2	Value Added Tax	16026.97	18428.71	115.0	20284.57	110.1	21639.97	94
	Production-11411	4789.78	5802.57	121.1	6517.68	112.3		
	Sales and Distribution-11413	2893.84	4062.64	140.4	4727.51	116.4		
	Contract & Consultancy-11414	2191.72	3742.69	170.8	4201.19	112.3		
	Tourism Industries-11415	855.56	787.08	92.0	909.76	115.6		
	Other Services-11416	5296.07	3602.38	68.0	2976.58	82.6		
	Reverse charge-11417	0.00	431.35	0	951.85	220.7		
1.3	Excise	11127.60	13800.1	124.0	14998.44	108.7	16624.30	90
	Tobacco base(Cigarette/bidi)-11421	3569.61	3912.10	109.6	3853.88	98.5		
	Liquor-11422	3587.66	5312.30	148.1	5492.64	103.4		
	Beer-11423	2273.75	2563.93	112.8	3269.21	127.5		
	Others Industrial production-11424	1518.05	1778.95	117.2	2082.46	117.1		
	Others(HST)-11442	178.53	232.84	130.4	300.25	129.0		
1.4	Education fees	152.57	169.44	111.1	242.60	143.2	219.75	110
	Education fees (school,college)-11443		145.89		201.55			
	Education fees (foreign study)-11444		23.55		41.05			

**Comparative Performance of collection Up to Baisakh
Inland revenue Department
Rs.in million**

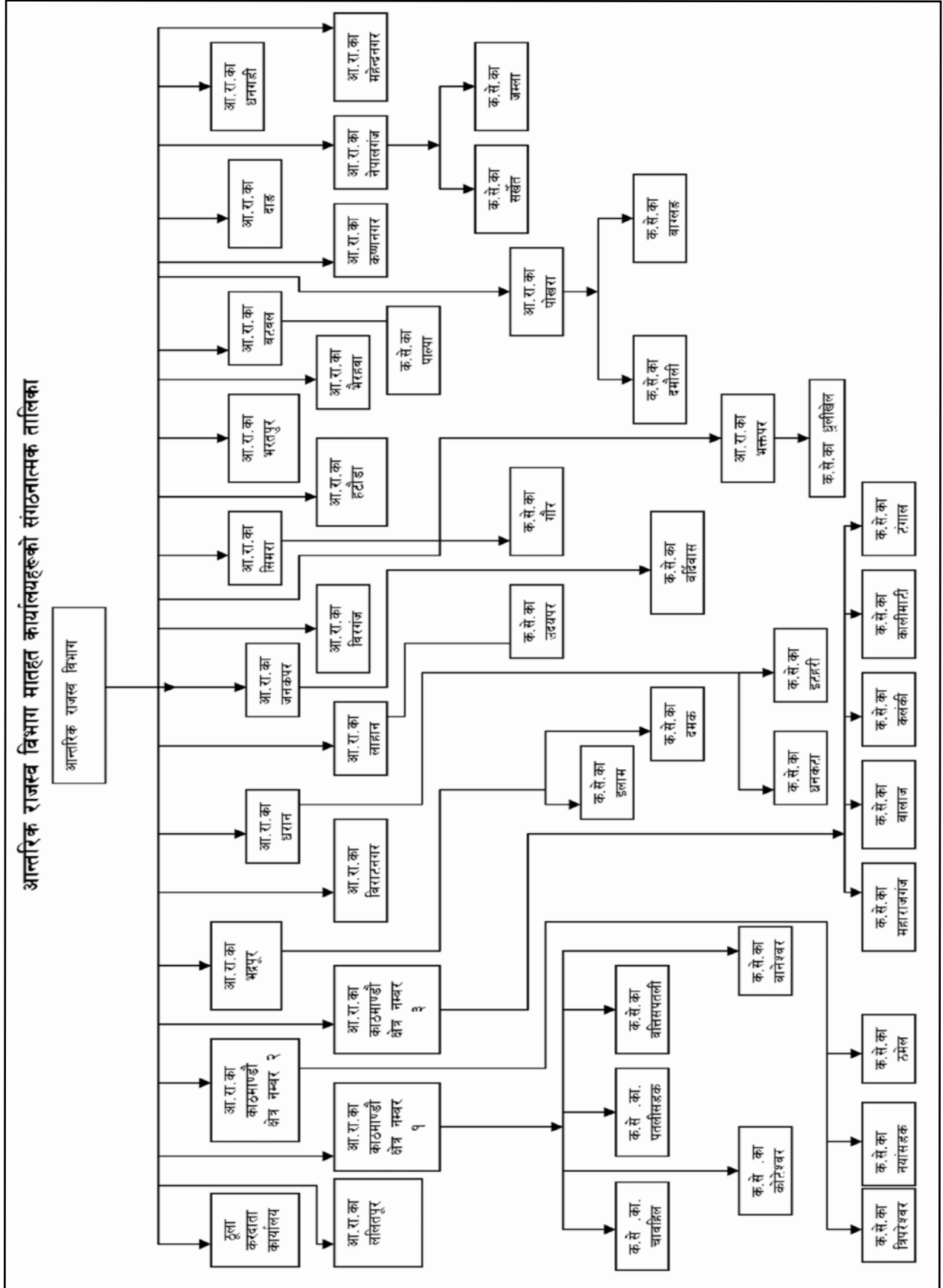
S.N	Head	FY 067/68	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 069/70	Change% compared to last year	FY 069/70 up to month	
							Target(Rs)	achive-ment %
1	Total Tax collection(Rs.)	62041.3	75273.9	121.3	91722.4	121.9	91452.32	100
1.1	Income Tax	31785.7	39173.2	123.2	51956.83	132.6	48092.16	108
	Corporate income Tax	17766.9	21758.5	535.2	30506.5	140.2	0.0	
	Government Corporation -11121	766.71	1127.72	147.1	5562.68	493.3		
	Public Limited Companies-11122	10897.43	11429.32	104.9	11792.89	103.2		
	Private Limited Companies-11123	4977.33	7771.30	156.1	11012.97	141.7		
	Other Companies -11124	1125.44	1430.14	127.1	2137.98	149.5		
	Personel Income Tax	8615.88	10327.42	119.9	12958.16	125.5	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	3552.87	4254.43	119.7	4611.76	108.4		
	Capital Gain Tax Individual- 11113	769.77	394.86	51.3	699.39	177.1		
	Remuneration- 11112	3903.03	4616.54	118.3	6209.88	134.5		
	Social security Tax -11211	390.21	1061.59	272.1	1437.13	135.4		
	Investment Income Tax	5402.91	7087.33	131.2	8492.15	119.8	0.00	
	Rent & Lease -11131	857.73	1152.70	134.4	1433.75	124.4		
	Interest -11132	3560.72	4643.68	130.4	4947.22	106.5		
	Dividend -11133	759.78	887.31	116.8	1561.72	176.0		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	53.22	0	134.75	253.2		
	Other income of Investment-11134	1.13	2.73	241.6	5.14	188.3		
	Windfall Gain tax-11135	11.77	22.21	188.7	46.04	207.3		
	Other Income Tax-11136	211.78	325.48	153.7	363.53	111.7		
1.2	Value Added Tax	17880.21	20745.08	116.0	22645.59	109.2	24470.81	93
	Production-11411	5307.71	6601.58	124.4	7443.72	112.8		
	Sales and Distribution-11413	3321.07	4608.76	138.8	5196.64	112.8		
	Contract & Consultancy-11414	2469.40	4028.34	163.1	4513.95	112.1		
	Tourism Industries-11415	929.45	868.10	93.4	998.63	115.0		
	Other Services-11416	5852.58	4180.49	71.4	3412.68	81.6		
	Reverse charge-11417	0.00	457.81	0	1079.97	235.9		
1.3	Excise	12215.28	15176.0	124.2	16858.23	111.1	18659.45	90
	Tobacco base(Cigarette/bidi)-11421	3990.63	4193.22	105.1	4326.53	103.2		
	Liquor-11422	3945.07	5771.16	146.3	6197.62	107.4		
	Beer-11423	2395.72	2952.86	123.3	3673.94	124.4		
	Others Industrial production-11424	1699.10	2015.45	118.6	2349.18	116.6		
	Others(HST)-11442	184.76	243.30	131.7	310.96	127.8		
1.4	Education fees	160.07	179.64	112.2	261.70	145.7	229.90	114
	Education fees (school,college)-11443		153.63		213.29			
	Education fees (foreign study)-11444		26.01		48.41			

**Comparative Performance of collection Up to Jestha
Inland revenue Department
Rs.in million**

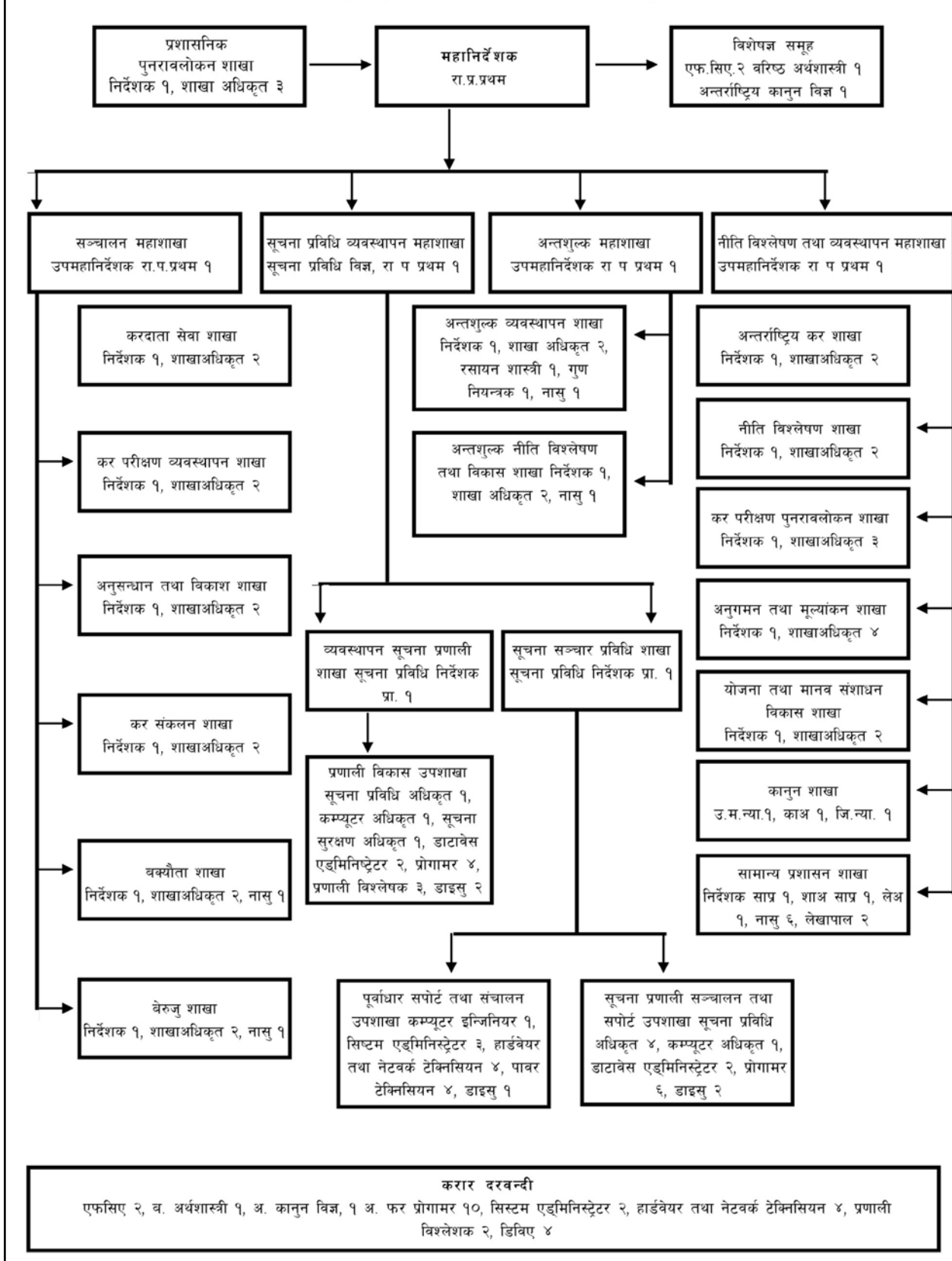
S.N	Head	FY 067/68	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 069/70	Change% compared to last year	FY 069/70 up to month	
							Target(Rs)	achive-ment %
1	Total Tax collection(Rs.)	67383.6	81990.7	121.7	99356.9	121.2	99673.19	100
1.1	Income Tax	33462.9	41778.2	124.8	54627.58	130.8	51232.57	107
	Corporate income Tax	18389.4	22942.3	543.0	31657.3	138.0	0.0	
	Government Corporation -11121	874.87	1152.29	131.7	5676.84	492.7		
	Public Limited Companies-11122	11214.33	11984.83	106.9	12249.40	102.2		
	Privete Limited Companiese-11123	5112.77	8062.69	157.7	11384.10	141.2		
	Other Companiese -11124	1187.46	1742.53	146.7	2347.00	134.7		
	Personel Income Tax	9415.71	11302.97	120.0	14080.05	124.6	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	3768.18	4527.72	120.2	4963.88	109.6		
	Capital Gain Tax Individual- 11113	848.19	452.11	53.3	784.48	173.5		
	Remuneration- 11112	4357.28	5159.62	118.4	6785.70	131.5		
	Social security Tax -11211	442.06	1163.52		1545.99	132.9		
	Investment Income Tax	5657.76	7532.92	133.1	8890.19	118.0	0.00	
	Rent & Lease -11131	930.66	1251.98	134.5	1547.45	123.6		
	Interest -11132	3673.19	4835.24	131.6	5124.97	106.0		
	Dividend -11133	811.53	1007.51	124.1	1630.09	161.8		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	53.83		137.41	255.3		
	Other income of Investment-11134	1.27	2.73	215.0	5.30	194.1		
	Windfall Gain tax-11135	13.18	23.81	180.7	54.26	227.9		
	Other Income Tax-11136	227.93	357.82	157.0	390.71	109.2		
1.2	Value Added Tax	19889.19	22856.67	114.9	25212.08	110.3	27071.65	93
	Production-11411	5926.40	7360.78	124.2	8326.46	113.1		
	Sales and Distribution-11413	3736.66	5015.35	134.2	5725.99	114.2		
	Contract & Consultancy-11414	2704.73	4387.82	162.2	4909.97	111.9		
	Tourism Industries-11415	1061.54	998.55	94.1	1139.77	114.1		
	Other Services-11416	6459.86	4529.12	70.1	3927.71	86.7		
	Reverse charge-11417	0.00	565.05		1182.18	209.2		
1.3	Excise	13864.52	17163.0	123.8	19241.34	112.1	21125.15	91
	Tobacco base(Cigarette/bidi)-11421	4535.55	4656.02	102.7	4935.71	106.0		
	Liquor-11422	4465.09	6628.54	148.5	7011.84	105.8		
	Beer-11423	2758.09	3348.82	121.4	4277.52	127.7		
	Others Industrial production-11424	1914.83	2274.12	118.8	2697.62	118.6		
	Others(HST)-11442	190.96	255.53	133.8	318.65	124.7		
1.4	Education fees	166.96	192.78	115.5	275.92	143.1	243.82	113
	Education fees (school,college)-11443	0	164.09	0	223.03	135.9		
	Education fees (foreign study)-11444	0	28.69	0	52.89	184.3		

Comparative Performance of collection Up to Ashad Inland revenue Department Rs.in million

S.N	Head	FY 067/68	FY 068/69	Change% compared to last year	FY 069/70	Change% compared to last year	FY 069/70 up to month	
							Target(Rs)	achive-ment %
1	Total Tax collection(Rs.)	80180.7	98121.8	122.4	117895.2	120.2	118655.73	99
1.1	Income Tax	41725.4	523.2	125.4	67019.3	128.1	63480.2	106
	Corporate income Tax	23914.6	30416.0	127.2	39626.8	130.3	0.0	
	Government Corporation -11121	1205.96	1455.78	120.72	6817.19	468.28		
	Public Limited Companies-11122	14045.15	15223.33	108.39	14940.99	98.15		
	Private Limited Companies-11123	7252.38	11274.33	155.46	15087.50	133.82		
	Other Companies -11124	1411.13	2462.59	174.51	2781.07	112.93		
	Personal Income Tax	11331.1	13446.2	118.7	17405.9	129.4	0.00	
	Personal Income Tax & proprietorship-11111	4665.08	5488.22	117.64	6200.74	112.98		
	Capital Gain Tax Individual- 11113	881.12	511.11	58.01	951.68	186.20		
	Remuneration- 11112	5170.49	6027.36	116.57	8328.85	138.18		
	Social security Tax -11211	614.42	1419.47		1924.67	135.59		
	Investment Income Tax	6479.7	8471.0	130.7	9986.6	117.9	0.00	
	Rent & Lease -11131	1151.41	1527.68	132.68	1959.73	128.28		
	Interest -11132	4169.07	5376.15	128.95	5554.47	103.32		
	Dividend -11133	880.11	1060.24	120.47	1733.76	163.53		
	Capital Gain Tax-Corporate-11125	0.00	56.02		220.68			
	Other income of Investment-11134	1.46	2.96	202.74	6.41	216.55		
	Windfall Gain tax-11135	15.14	35.36	233.55	66.03	186.74		
	Other Income Tax-11136	262.48	412.56	157.18	445.49	107.98		
1.2	Value Added Tax	22382.1	25650.8	114.6	28493.6	111.1	30406.7	93.7
	Production-11411	6768.66	8403.61	124.15	9773.39	116.30		
	Sales and Distribution-11413	4246.83	5563.12	130.99	6372.87	114.56		
	Contract & Consultancy-11414	3115.55	4801.05	154.10	5483.26	114.21		
	Tourism Industries-11415	1117.00	1051.59	94.14	1204.31	114.52		
	Other Services-11416	7134.08	5100.97	71.50	4344.47	85.17		
	Reverse charge-11417	0.00	730.50		1315.34			
1.3	Excise	15890.0	19914.1	125.3	22061.7	110.8	24496.7	90.1
	Tobacco base(Cigarette/bidi)-11421	5139.37	5216.67	101.50	5354.07	102.63		
	Liquor-11422	5264.94	7979.51	151.56	8461.36	106.04		
	Beer-11423	3122.79	3870.85	123.95	4845.35	125.18		
	Others Industrial production-11424	2160.17	2579.66	119.42	3065.27	118.82		
	Others(HST)-11442	202.68	267.36	131.91	335.60	125.52		
1.4	Education fees	183.3	223.8	122.1	320.7	143.3	272.1	117.9
	Education fees (school,college)-11443	0	189.36	#DIV/0!	257.17	135.81		
	Education fees (foreign study)-11444	0	34.42	#DIV/0!	63.51	184.51		

आन्तरिक राजस्व विभागको संगठनात्मक संरचना

आन्तरिक राजस्व विभाग

१५५५२	स्वाधिनो संयन्त्रि	४९९,७१३,९१६	०१००	१५५५,७१३,९१६	०१००	१५५५,७१३,९१६	०१००	१५५५,७१३,९१६	०१००	१५५५,७१३,९१६	०१००	१५५५,७१३,९१६	०१००	१५५५,७१३,९१६
१५५५३	अन्य रोयल्टी	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००
१५५५४	बाकाची सामान विभागा/ सिव्ही	०१००	०१००	१५,०७३,४१०	०१००	१५,०७३,४१०	०१००	१५,०७३,४१०	०१००	१५,०७३,४१०	०१००	१५,०७३,४१०	०१००	१५,०७३,४१०
१५५५५	अन्य सिव्ही	०१००	०१००	१५०८,७१०	०१००	१५०८,७१०	०१००	१५०८,७१०	०१००	१५०८,७१०	०१००	१५०८,७१०	०१००	१५०८,७१०
१५५५६	ड्यूटि सवार सेवा शुल्क	०१००	०१००	४२,४२,०५४,७७८	०१००	४२,४२,०५४,७७८	०१००	४२,४२,०५४,७७८	०१००	४२,४२,०५४,७७८	०१००	४२,४२,०५४,७७८	०१००	४२,४२,०५४,७७८
१५५५७	टेलिफोन स्थापित शुल्क	०१००	०१००	९,०५,०८६,४३३	०१००	९,०५,०८६,४३३	०१००	९,०५,०८६,४३३	०१००	९,०५,०८६,४३३	०१००	९,०५,०८६,४३३	०१००	९,०५,०८६,४३३
१५५५८	अन्य राजस्व/ विविध शुल्क	६९,३२,७१०	०१००	२८,०२,०८,६३३	०१००	२८,०२,०८,६३३	०१००	२८,०२,०८,६३३	०१००	२८,०२,०८,६३३	०१००	२८,०२,०८,६३३	०१००	२८,०२,०८,६३३
१५५५९	क.१.६ बँकडू	०१००	०१००	२,६९,६३,७६३	०१००	२,६९,६३,७६३	०१००	२,६९,६३,७६३	०१००	२,६९,६३,७६३	०१००	२,६९,६३,७६३	०१००	२,६९,६३,७६३
	(४) अन्वय	४,२०,६६,७४,७०६	०१००	४,२०,६६,७४,७०६	०१००	४,२०,६६,७४,७०६	०१००	४,२०,६६,७४,७०६	०१००	४,२०,६६,७४,७०६	०१००	४,२०,६६,७४,७०६	०१००	४,२०,६६,७४,७०६
	हालतको कूल अन्वय	९,०२,९९,४०,८१२	६,३३,४९,६८,८२	१,६९,०८,०३,३३७	१,६९,०८,०३,३३७	१,६९,०८,०३,३३७	१,६९,०८,०३,३३७	१,६९,०८,०३,३३७	१,६९,०८,०३,३३७	१,६९,०८,०३,३३७	१,६९,०८,०३,३३७	१,६९,०८,०३,३३७	१,६९,०८,०३,३३७	१,६९,०८,०३,३३७
	साविकको र हालको कूल अन्वय	३४,९७,७४,२१,४९,९९६	१,४७,६३,६९,११,७७७	३,६३,६०,६३,६९६	३,६३,६०,६३,६९६	३,६३,६०,६३,६९६	३,६३,६०,६३,६९६	३,६३,६०,६३,६९६	३,६३,६०,६३,६९६	३,६३,६०,६३,६९६	३,६३,६०,६३,६९६	३,६३,६०,६३,६९६	३,६३,६०,६३,६९६	३,६३,६०,६३,६९६

विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरू र सम्पर्क टेलिफोन तथा फ्याक्स नं.

सि.नं.	कार्यालयको नाम	टेलिफोन नम्बर	फ्याक्स नं.	सि.नं.	कार्यालयको नाम	टेलिफोन नम्बर	फ्याक्स नं.
१	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भद्रपुर	०२३ ४४५५०१२, ४५६७०२	०२३४५५०१९	१५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, नेपालगंज	०८१ ५२००२६, ५२०१५९,	०८१५२६२०९
१.१	करदाता सेवा कार्यालय, इलाम	०२७ ५२०११२		१५.१	करदाता सेवा कार्यालय, सुर्खेत	०८३ ५२५१७२	
१.२	करदाता सेवा कार्यालय, दमक	०२३ ५८५७५२		१५.२	करदाता सेवा कार्यालय, जुम्ला	०८७ ५२०५५२	
२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, धरान	०२५ ५२०९८२, ५२०९८३,	०२५५२८२८३	१६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, धनगढी	०९१ ५२१२०६	०९१५२१२०६
२.१	करदाता सेवा कार्यालय इटहरी	०२५ ५८१६५५		१७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, महेन्द्रनगर	०९९ ५२११०६, ५२१११८	०९९५२११०६
२.२	करदाता सेवा कार्यालय, धनकुटा	०२६ ५२०१४१		१८	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, ललितपुर	०१ ५०१००९, ५०१०१०, ५०१०११,	०१५०१०१०
३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, विराटनगर	०२१ ५३०१६६, ५२६३२३,	०२१५२२७१७	१९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भक्तपुर	०१ ६६१२२२६, ६६१४७९५	०१६६१४७९५
४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, लाहान	०३३ ५६०१८८, ५६०२४९	०३३५६०४४९	१९.१	करदाता सेवा कार्यालय, धुलिखेल	०११ ४९०७८६	
४.१	करदाता सेवा कार्यालय, गाईघाट	०३५ ४२१५४१		२०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, काठमाडौं १	०१ ४२४१३०१, ४२२४९४२,,	०१४२२९८७३
५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, जनकपुर	०४१ ५२०१३६, ५२०४२३,	०४१५२०२९७	२०.१	करदाता सेवा कार्यालय, चर्वाहिल	०१ ४४८४३४०	०१४४७४५२२
५.१	करदाता सेवा कार्यालय, बर्दibas	०४४ ५५०४६९		२०.२	करदाता सेवा कार्यालय, कोटेश्वर	०१ ४४८९२४७, ४४८९२४८	०१४४८९२४७
६	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, सिमरा	०५३ ५२०९३०, ५२०११३,	०५३५२०७१३	२०.३	करदाता सेवा कार्यालय, पुतलीसडक	०१ ४२४३१७६,	०१४२४३१५६
६.१	करदाता सेवा कार्यालय, गौर	०५५ ५२०४२९		२०.४	करदाता सेवा कार्यालय, वत्तिसपुतली	०१ ४११३६९०	०१४११३६९०

७	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, विरगंज	०५१ ५२२११२, ५२२०६६	०५१ ५२२११२	२०.५	करदाता सेवा कार्यालय, वानेश्वर	०१४४८८६७१, ४४८३६७२	०१४४८८५५४३
८	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, हेटौडा	०५७५२३१०१, ५२०३०८	०५७५२०३०८	२१	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, काठमाडौं २	०१४२२२६०८, ४२२१९६६	०१४२२२६०८
९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भरतपुर	०५६५२०१०६, ५२३५५८	०५६५२६७७८	२१.१	करदाता सेवा कार्यालय, त्रिपुरेश्वर	०१४२३०४६४, ४२३०४६६	०१४२३०५६३
१०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, पोखरा	०६१४६४४४९, ४६४३६३	०६१४६४४४९	२१.२	करदाता सेवा कार्यालय, नयाँसडक	०१४२६६५७२, ४२६५०५५	०१४२६६६५३
१०.१	करदाता सेवा कार्यालय, दमौली	०६५५६०१२९	०६५५६०१२९	२१.३	करदाता सेवा कार्यालय, ठमेल	०१४२१८९५३, ४२२७६२१	०१४२२७६०४
१०.२	करदाता सेवा कार्यालय, बागलुङ्ग	०६८५२०१२९	०६८५२०१२९	२२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, काठमाडौं ३	०१४१५९७०, ४२८९१९	०१४१०२८५
११	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भैरहवा	०७१ ४३७७७६, ४२०८५७, ४२०१७७	०७१ ४२१७६३	२२.१	करदाता सेवा कार्यालय, महाराजगंज	०१४४१९२६४	०१४४१९२६४
१२	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, वुटवल	०७१ ४३७७७६, ४३८८६२	०७१ ४३८८६३	२२.२	करदाता सेवा कार्यालय, वालाजु	०१४३८९७९१, ४३८९७९२	०१४३८९७९४
१२.१	करदाता सेवा कार्यालय, पाल्पा	०७५५२०११७	५२२०४२	२२.३	करदाता सेवा कार्यालय, कलंकी	०१ ४२८५९५५१, ४२८९९५२	०१४२८५९५५१
१३	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, कृष्णनगर	०७६४२०६३२, ४२००३२	०७६४२००३२	२२.४	करदाता सेवा कार्यालय, कालिमाटी	०१ ४२८३६५८	०१४२८२८१२
१४	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, दाङ	०८२५२२१०९, ५२०१७५	०८२५२०००९	२२.५	करदाता सेवा कार्यालय, टंगाल	०१४४३९४७६, ४४३९४७७	०१४४३९४७६
				२३	ठूला करदाता कार्यालय	०१५०१००५०, ५०१००५२	०१५०१००५१

call center

मूल्य अभिवृद्धि कर, आय कर, अन्तःशुल्क र कर प्रशासन सम्बन्धी जानकारीका लागि टोल फ्री नम्बर १६६००१४००० मा फोन गर्नुहोस् वा www.ird.gov.np मा Log-on गरी FAQ मा क्लिक गर्नुहोस् ।